

ภาวะสังคมไทย

Social situation and outlook

2
5
6
4

ไตรมาสสี่และภาพรวม ปี 2564

ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ 2565

ความเคลื่อนไหวทางสังคม

 สถานการณ์แรงงานในไตรมาสสี่ ปี 2564 มีแนวโน้มดีขึ้น หลังจากการผ่อนคลายมาตรการด้าน COVID-19 ส่งผลให้สถานการณ์ด้านแรงงานมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยการว่างงานลดลงต่ำสุดตั้งแต่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 เช่นเดียวกับชั่วโมงการทำงานที่ปรับตัวดีขึ้นจากไตรมาสก่อน

 หนี้สินครัวเรือนในไตรมาสสาม ปี 2564 ขยายตัวชะลอลง ตามสถานการณ์การแพร่ระบาดที่รุนแรงขึ้น และการยกระดับมาตรการควบคุมการระบาด ทำให้ครัวเรือนระมัดระวังการใช้จ่าย ขณะที่คุณภาพสินเชื่อปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย แต่ต้องเฝ้าระวังการเกิด NPLs เนื่องจากสัดส่วนสินเชื่อค้างชำระไม่เกิน 3 เดือนต่อสินเชื่อรวมยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

 การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลงในทุกโรค เป็นผลจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ทุกภาคส่วนทำงานที่บ้าน จึงมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมลดลง ซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงในการได้รับเชื้อโรค

 คดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้น ทั้งคดียาเสพติด คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ และคดีชีวิตร่างกายและเพศ จึงต้องเพิ่มมาตรการป้องกัน การตรวจตราเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการป้องปรามเพื่อลดโอกาสก่อเหตุ ขณะที่ อุบัติเหตุจราจรลดลง โดยสาเหตุหลักเกิดจากบุคคล จึงยังคงต้องให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดอย่างเคร่งครัด

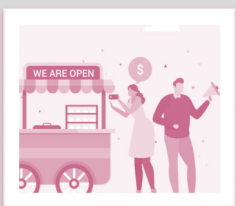
สถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

โลกเสมือน (Metaverse) กับโอกาสใหม่
ของประเทศไทย การเข้ามาของเทคโนโลยี
Metaverse เป็นการยกระดับการติดต่อ
สื่อสารสู่การมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคล
ใกล้เคียงกับโลกความเป็นจริงมากขึ้น
ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทั้งในทางธุรกิจ
การเรียนรู้ และการทำงาน ซึ่งประเทศไทย
ต้องเตรียมความพร้อมให้สามารถใช้
ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างสูงสุด

คนไร้บ้าน : แนวทางยกระดับความเป็นอยู่
ให้พึ่งพาตัวเองได้ในสังคม การแพร่ระบาด
ของ COVID-19 ส่งผลให้คนไร้บ้านเพิ่ม
สูงขึ้น แนวทางการยกระดับความเป็นอยู่
ของคนกลุ่มนี้ต้องมีการบูรณาการ ทั้งด้าน
ข้อมูล และการดำเนินการระหว่างภาครัฐ
และเอกชนให้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง
ประชากรไทยจากมุมมองของบัญชีกระแส
การโอนประชาชาติ (NTA) ซึ่งถือเป็น
เครื่องมือที่สามารถสะท้อนผลกระทบของ
การเปลี่ยนแปลงได้อย่างรอบด้าน รวมถึง
เชื่อมโยงรายได้และการใช้จ่ายของประชากร
แต่ละช่วงวัย และกลไกของภาครัฐ ซึ่งจะเป็น
ประโยชน์ต่อการออกแบบนโยบายเตรียม
พร้อมรับมือในมิติต่าง ๆ ในอนาคต

บทความเรื่อง “เสียงของ SMEs ภาคการท่องเที่ยว: การปรับตัวและความเห็นต่อการช่วยเหลือของรัฐ”

วิกฤต COVID-19 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในภาคการท่องเที่ยว โดยเฉพาะกับธุรกิจขนาด
กลาง ขนาดเล็ก และรายย่อย แม้ภาครัฐจะมีการออกมาตรการช่วยเหลือ แต่ดูเหมือนจะยังไม่เพียงพอกับ
ความต้องการเมื่อเทียบกับผลกระทบที่ผู้ประกอบการและแรงงานได้รับ ดังนั้น เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินการต่อไป
และเกิดการจ้างงานอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนด้านการเงิน การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการส่งเสริมการใช้
เทคโนโลยีกับดำเนินธุรกิจ จึงเป็นแนวทางที่สำคัญ

กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

ความเคลื่อนไหวทางสังคม

อัตราการว่างงาน 	1.64% 	สถานการณ์แรงงานมีแนวโน้มดีขึ้น โดยอัตราการมีงานทำอยู่ที่ร้อยละ 98.1 เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน เช่นเดียวกับการว่างงานที่มีอัตราการว่างงานร้อยละ 1.64 ต่ำสุดในช่วง COVID-19 ขณะที่ปี 2564 การจ้างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2 และอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 1.93 จากผลกระทบของ COVID-19 ใน 3 ไตรมาสแรก
หนี้สินครัวเรือน 	4.2% 	หนี้สินครัวเรือนขยายตัวชะลอลง โดยมีมูลค่า 14.35 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 4.2 หรือมีสัดส่วนร้อยละ 89.3 ต่อ GDP ขณะที่คุณภาพสินเชื่อปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย แต่ต้องเฝ้าระวังการเกิดหนี้เสียเนื่องจากสัดส่วนสินเชื่อค้างชำระไม่เกิน 3 เดือน ต่อสินเชื่อรวมยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเกือบทุกประเภทสินเชื่อ
สุขภาพและการเจ็บป่วย 	67.9% 	ภาพรวมการเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังในไตรมาสสี่ลดลงร้อยละ 67.9 และสถานการณ์สุขภาพจิตที่เพิ่มขึ้นมากในช่วง COVID-19 มีแนวโน้มดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังต้องเฝ้าระวังการติดเชื้อ COVID-19 ของประชากรวัยเด็ก ผู้สูงอายุ และกลุ่มเปราะบาง ขณะที่การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังตลอดปี 2564 ลดลงร้อยละ 54.5
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ 	0.1% 	การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1 แต่ยังคงต้องเฝ้าระวังการดื่มที่อาจทำให้ความสามารถในการควบคุมตนเองลดลงซึ่งจะเพิ่มความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ COVID-19 และเสี่ยงที่จะมีอาการรุนแรงและเสียชีวิตมากขึ้น รวมถึงยังต้องทำการศึกษารอบด้านหากจะผลักดันให้บุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมาย
คดีอาญา 	43.7% 	คดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.7 โดยคดียาเสพติดเพิ่มขึ้นร้อยละ 49.6 คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.9 และคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.4 จึงต้องเพิ่มมาตรการป้องกัน และการตรวจตรา รวมทั้งนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการป้องปรามเพื่อลดโอกาสในการก่อเหตุ
อุบัติเหตุจราจร 	4.9% 	อุบัติเหตุจราจรทางบกลดลงร้อยละ 4.9 และมีผู้เสียชีวิตลดลงร้อยละ 19.7 ตลอดปี 2564 การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.4 ผู้เสียชีวิตลดลงร้อยละ 10.2 การเกิดอุบัติเหตุและผู้เสียชีวิตช่วงเทศกาลปีใหม่ 2565 ลดลงร้อยละ 8.8 และ 15.1 จึงต้องบังคับใช้กฎหมายกับผู้ทำผิดข้อบังคับตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ความเคลื่อนไหวทางสังคมรายไตรมาส

1. สถานการณ์ด้านแรงงาน

สถานการณ์แรงงานไตรมาสสี่ ปี 2564 เริ่มฟื้นตัวจากผลกระทบของ COVID-19 โดยอัตราการมีงานทำเพิ่มขึ้นและอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 1.64 ต่ำที่สุดตั้งแต่ไตรมาสสองของปี 2563 สำหรับภาพรวมปี 2564 การจ้างงานเพิ่มขึ้นแต่อัตราการว่างงานยังอยู่ในระดับสูงกว่าปีก่อน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ ในช่วง 3 ไตรมาสแรก ของปีที่ส่งผลกระทบต่อฐานแรงงานกว่าปีก่อนหน้า

การจ้างงานไตรมาสสี่ ปี 2564 มีแนวโน้มดีขึ้น จากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า การจ้างงานมีจำนวนทั้งสิ้น 37.9 ล้านคน ลดลงร้อยละ 1.0 จากช่วงเดียวกัน ของปีก่อน ซึ่งเป็นผลมาจากการลดลงของกำลังแรงงาน โดยเมื่อพิจารณาอัตราการมีงานทำ¹ พบว่า ปรับตัว

ตาราง 1 ผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากร

	จำนวน (หน่วย: ล้านคน)								การเปลี่ยนแปลง (%YOY)							
	2563				2564				2563				2564			
	Q3	Q4	ปี	Q1	Q2	Q3	Q4	ปี	Q3	Q4	ปี	Q1	Q2	Q3	Q4	ปี
กำลังแรงงานรวม	38.7	39.1	38.5	38.8	38.8	38.6	38.6	38.7	2.0	2.9	1.0	1.5	1.6	-0.2	-1.2	0.4
1. ผู้มีงานทำ	37.9	38.3	37.7	37.6	37.8	37.7	37.9	37.8	1.2	2.2	0.2	0.4	2.0	-0.6	-1.0	0.2
1.1 ภาคเกษตร	12.6	12.4	11.8	11.1	11.7	12.7	12.6	12.0	-0.1	3.4	-0.1	2.8	2.4	1.0	1.3	1.8
1.2 นอกภาคเกษตร	25.4	25.9	25.9	26.5	26.1	25.0	25.3	25.7	1.8	1.6	0.3	-0.6	1.8	-1.3	-2.1	-0.6
- อุตสาหกรรมการผลิต	5.8	5.9	6.0	6.1	5.9	5.9	5.8	5.9	-1.4	-2.4	-2.4	-2.2	-2.2	2.1	-1.2	-0.9
- ก่อสร้าง	2.2	2.3	2.2	2.4	2.3	2.0	2.1	2.2	6.6	9.0	1.9	4.5	5.1	-7.3	-6.9	-1.1
- ค้าส่ง/ค้าปลีก	6.3	6.3	6.3	6.3	6.1	6.3	6.4	6.3	4.6	-0.2	0.5	-1.0	-1.4	0.2	0.7	-0.4
- โรงแรม ภัตตาคาร	2.9	2.9	2.9	2.9	2.9	2.6	2.7	2.8	-0.4	2.4	0.7	-0.2	5.4	-9.3	-7.9	-3.1
- การขนส่ง/เก็บสินค้า	1.4	1.3	1.3	1.3	1.4	1.4	1.3	1.4	3.3	5.3	1.9	-0.4	7.1	4.6	-0.4	2.7
- การศึกษา	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	1.0	1.1	1.1	1.6	5.8	4.6	-7.5	-3.1	-10.0	-5.2	-6.5
- อื่น ๆ	5.8	6.0	6.0	6.3	6.3	5.8	5.9	6.1	1.3	3.0	1.2	0.9	6.3	18.1	-1.3	1.5
2. จำนวนผู้ว่างงาน*	0.74	0.73	0.65	0.76	0.73	0.87	0.63	0.7	87.2	95.7	74.4	92.1	-1.8	18.4	-13.1	14.9
อัตราการว่างงาน (%)	1.90	1.86	1.69	1.96	1.89	2.25	1.64	1.93								
3. กำลังแรงงานรอฤดูกาล	0.1	0.1	0.2	0.4	0.2	0.1	0.1	0.2	-22.0	-38.1	11.5	10.0	-35.3	5.3	41.8	-6.1
สัดส่วนต่อกำลังแรงงาน (%)	0.2	0.2	0.6	1.1	0.6	0.2	0.3	0.5								
4. ชั่วโมงงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (เอกชน)	44.2	45.5	43.2	42.8	45.2	43.9	45.6	44.4	-5.5	-2.0	-5.7	0.0	12.4	-0.6	0.3	2.8
5. ชั่วโมงงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (รวม)	41.6	42.5	40.8	40.1	41.6	40.2	41.7	40.9	-4.3	-1.6	-4.6	-1.8	8.8	-3.5	-1.9	0.3
5.1 ผู้ทำงานน้อยกว่า 10 ชม.***	0.6	0.6	1.2	1.1	0.9	1.1	0.7	1.0	143.9	35.8	135.0	17.6	-66.3	76.1	27.1	-21.4
- ต้องการทำงานเพิ่ม	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.3	0.1	0.2	281.4	189.2	259.5	193.1	-51.9	90.1	-8.2	9.1
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	0.5	0.5	1.1	0.9	0.8	0.8	0.6	0.8	119.9	18.1	121.8	2.7	-68.6	71.8	37.1	-26.6
5.2 ผู้ทำงานน้อยกว่า 35 ชม.***	7.5	6.3	8.2	9.6	7.3	8.4	6.9	8.1	39.6	10.2	26.9	8.3	-28.4	12.1	9.7	-1.9
- ต้องการทำงานเพิ่ม	0.4	0.5	0.5	0.7	0.5	0.8	0.4	0.6	129.5	121.1	94.4	129.1	-33.4	76.0	-14.1	20.4
(การทำงานต่ำกว่าระดับ**)																
- ไม่ต้องการทำงานเพิ่ม	7.1	5.8	7.7	9.0	6.8	7.7	6.5	7.5	36.3	5.6	24.2	4.3	-28.1	8.1	11.8	-3.3
5.3 ผู้ทำงาน 40 ชม. ขึ้นไป	25.8	27.0	24.9	23.6	25.7	24.1	26.0	24.8	-6.1	-0.8	-6.7	-3.3	13.7	-6.5	-3.5	-0.3
5.4 ผู้ทำงาน 50 ชม. ขึ้นไป	5.6	6.4	5.6	5.7	6.0	4.7	5.6	5.5	-19.7	-2.9	-17.1	-3.0	32.2	-16.4	-12.5	-2.0
6. จำนวนผู้ว่างงานแฝง****	0.2	0.2	0.4	0.6	0.4	0.3	0.2	0.4	77.8	25.4	63.5	40.2	-44.0	65.1	9.6	0.9
อัตราการว่างงานแฝง (%)	0.5	0.5	1.0	1.6	1.1	0.9	0.6	1.0								

หมายเหตุ: ข้อมูลชั่วโมงการทำงานไตรมาสสาม ปี 2564 คำนวณจากชั่วโมงการทำงานหลักเพียงอย่างเดียว

* ผู้ที่ไม่ได้ทำงานและไม่มีงานประจำแต่ได้หางาน สมัครงานหรือรอการบรรจุงาน และผู้ที่ไม่ได้ทำงานแต่พร้อมจะทำงานในระหว่าง 30 วัน ก่อนวันสัมภาษณ์

** ทำงานต่ำกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และต้องการทำงานเพิ่ม (นับรวมผู้ที่ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์)

*** นับรวมผู้ที่ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

**** ผู้ว่างงานแฝง คือ ผู้ที่ทำงานน้อยกว่า 10 ชม./สัปดาห์ และต้องการทำงานเพิ่ม และผู้รอฤดูกาล

ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

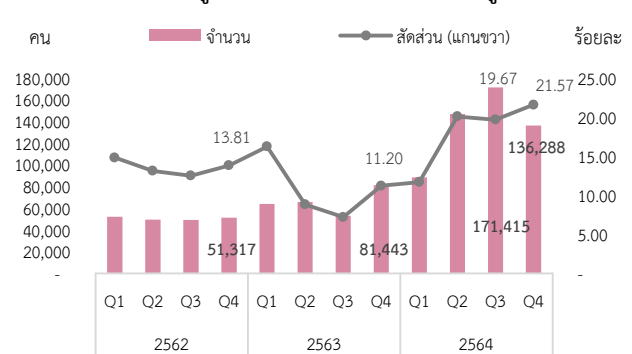
¹ สัดส่วนผู้มีงานทำต่อกำลังแรงงาน

เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 98.1 จากไตรมาสเดียวกันของปีก่อนและไตรมาสก่อนที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 98.0 และ 97.6 สะท้อนสถานการณ์การจ้างงานที่ปรับตัวดีขึ้น โดยภาคเกษตรกรรมมีการจ้างงาน 12.6 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 จากการเลื่อนการเพาะปลูกจากไตรมาสสามที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยมาเป็นไตรมาสปัจจุบัน และแรงจูงใจจากราคาสินค้าเกษตรบางชนิดปรับตัวดีขึ้น อาทิ มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ขณะที่นอกภาคเกษตรกรรมมีการจ้างงาน 25.3 ล้านคน ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนที่ 25.9 ล้านคน หรือลดลงร้อยละ 2.1 โดยเป็นผลมาจากการลดการจ้างงานในสาขาบริการโรงแรมและบริการอาหารซึ่งลดลงร้อยละ 7.9 เนื่องจากมาตรการควบคุมการบริโภคอาหารในร้าน รวมทั้งการท่องเที่ยวที่ยังไม่ฟื้นตัว สาขาก่อสร้างที่มีการจ้างงานลดลงร้อยละ 6.9 ต่อเนื่องจากไตรมาสก่อนที่มีการปิดแคมป์คนงาน และส่งผลให้ต้องเพิ่มมาตรการเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดและคัดกรองมากขึ้น และสาขาการผลิตที่มีการจ้างงานลดลงร้อยละ 1.2 โดยเป็นการลดลงในสาขาการผลิตที่ใช้แรงงานเข้มข้นซึ่งได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 อย่างรุนแรง อาทิ การผลิตสิ่งทอ การผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และการผลิตเครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ส่วนสาขาการผลิตในกลุ่มที่ยังส่งออกได้ดีมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น เช่น ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ไฟฟ้า เป็นต้น ขณะที่การจ้างงานสาขาการขนส่ง/ขายปลีกที่ขยายตัวได้ร้อยละ 0.7 เนื่องจากไม่ได้รับผลกระทบจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดมากนัก และได้รับผลประโยชน์จากมาตรการกระตุ้นกำลังซื้อของรัฐ

ชั่วโมงการทำงาน และผู้เสมือนว่างงานปรับตัวดีขึ้นตามแนวโน้มการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ โดยชั่วโมงการทำงานของภาคเอกชนอยู่ที่ 45.6 ชั่วโมง/สัปดาห์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.3 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน แต่ยังต่ำกว่าช่วงก่อนการแพร่ระบาดของ COVID-19 (ชั่วโมงการทำงานภาคเอกชน ปี 2562 อยู่ที่ 45.8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์) สอดคล้องกับจำนวนผู้ที่ทำงานมากกว่า 50 ชั่วโมง/สัปดาห์ ยังคงหดตัวอยู่ที่ร้อยละ 12.5 ขณะที่ผู้ทำงานต่ำกว่าหรือผู้ที่ทำงานน้อยกว่า 35 ชั่วโมง/สัปดาห์และต้องการงานเพิ่มมีจำนวน 4.4 แสนคน ลดลงร้อยละ 14.1 เช่นเดียวกับผู้เสมือนว่างงาน² ที่มีจำนวนทั้งสิ้น 2.6 ล้านคน ลดลงจากไตรมาสก่อนที่มีจำนวน 3.2 ล้านคน

อัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 1.64 ลดลงต่ำที่สุดตั้งแต่ไตรมาสสอง ปี 2563 โดยมีจำนวนผู้ว่างงานทั้งสิ้น 6.3 แสนคน ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนที่มีจำนวน 7.3 แสนคน และลดลงจากไตรมาสก่อนที่มีจำนวน 8.7 แสนคน เป็นการลดลงของผู้ว่างงานที่เคยทำงานมาก่อน ซึ่งลดลงถึงร้อยละ 21.7 ขณะที่แรงงานใหม่ที่เพิ่งเข้าสู่ตลาดแรงงานยังมีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.1 โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 49.3 มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ไตรมาสสอง ปี 2563 ซึ่งเป็นช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยผู้ว่างงานกลุ่มนี้ส่วนใหญ่

แผนภาพ 1 จำนวนผู้ว่างงานระยะยาวและสัดส่วนต่อผู้ว่างงานทั้งหมด

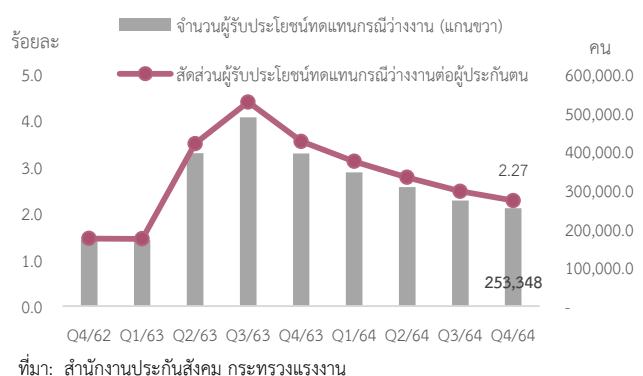
ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

² ผู้ที่มีงานทำ 0 - 20 ชั่วโมง/สัปดาห์ ในภาคเกษตรกรรม และ 0 - 24 ชั่วโมง/สัปดาห์ ในสาขานอกภาคเกษตรกรรม

จบการศึกษาในสาขาด้านสังคมศาสตร์ ธุรกิจ การบริหาร และพาณิชยศาสตร์ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาอัตราการว่างงานตามระดับการศึกษา พบว่า ทุกระดับการศึกษามีอัตราการว่างงานลดลง อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปยังมีอัตราการว่างงานสูงที่สุดที่ร้อยละ 3.22 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาการว่างงานระยะยาว พบว่า ผู้ว่างงานระยะยาวนานกว่า 1 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 136,288 คน ลดลงจากไตรมาสก่อนหน้าที่มีจำนวน 171,415 คน แต่ยังคงเพิ่มขึ้นจากไตรมาสสี่ ปี 2563 ที่มีจำนวน 81,443 คน

การว่างงานของแรงงานในระบบปรับตัวดีขึ้น โดยสัดส่วนผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานต่อผู้ประกันตนมาตรา 33 อยู่ที่ร้อยละ 2.27 ลดลงเป็นไตรมาสที่ 5 ติดต่อกัน โดยมีผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน 253,348 คน ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 35.9 และลดลงจากไตรมาสก่อนร้อยละ 7.3 นอกจากนี้ จำนวนแรงงานในสถานประกอบกิจการที่ขอใช้มาตรา 75 ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานฯ ลดลงเช่นเดียวกัน โดยในไตรมาสสี่ปี 2564 มีจำนวน 63,392 คน ลดลงจากช่วงไตรมาสก่อน ที่มีจำนวนถึง 163,076 คน

แผนภาพ 2 จำนวนและสัดส่วนผู้ว่างงานในระบบ

ภาพรวมตลาดแรงงานปี 2564 การจ้างงานมีจำนวน 37.8 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนเล็กน้อยร้อยละ 0.2 โดยเป็นการเพิ่มขึ้นในการจ้างงานภาคเกษตรกรรมที่ร้อยละ 1.8 จากการเคลื่อนย้ายของแรงงานที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 เข้ามาทำงานในสาขานี้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับดัชนีผลผลิตทางการเกษตรที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปีก่อน ขณะที่นอกภาคเกษตรกรรมการจ้างงานหดตัวที่ร้อยละ 0.6 เป็นการหดตัวในเกือบทุกสาขา ยกเว้นสาขาการขนส่งที่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.7 โดยสาขาที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจาก COVID-19 มีการจ้างงานลดลงร้อยละ 3.1 เช่นเดียวกับสาขาการศึกษาที่การจ้างงานปรับตัวลดลงร้อยละ 6.5 เนื่องจากยังไม่สามารถเปิดเรียนได้เป็นเวลานาน สำหรับสาขาการผลิตลดลงร้อยละ 0.9 ในกลุ่มที่ใช้แรงงานเข้มข้น ภาพรวมของชั่วโมงการทำงานภาคเอกชนของปี 2564 อยู่ที่ 44.4 ชั่วโมง/สัปดาห์ เพิ่มขึ้นจาก 43.2 ชั่วโมง/สัปดาห์ ในปี 2563 แต่การทำงานต่ำระดับยังอยู่ในระดับสูง สำหรับอัตราการว่างงานของปี 2564 อยู่ที่ร้อยละ 1.93 เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 1.69 ในปี 2563 จากผลกระทบที่สะสมตั้งแต่ต้นปี ซึ่งสูงกว่าช่วงปกติที่อัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 1 อย่างไรก็ตาม การว่างงานในระบบที่สะท้อนจากผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน (รายใหม่) ปรับตัวลดลงต่อเนื่อง

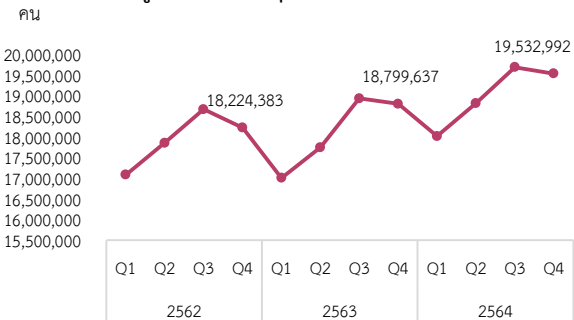
สำหรับแนวโน้มตลาดแรงงานปี 2565 คาดว่า สถานการณ์ด้านแรงงานจะดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 สายพันธุ์ใหม่ไม่รุนแรงมากนัก ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจยังสามารถขยายตัวได้ควบคู่ไปกับการควบคุมการแพร่ระบาด โดยมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ดังนี้

1. การดำเนินมาตรการทางเศรษฐกิจที่ต้องเฝ้าต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจควบคู่กับการควบคุมการระบาด โดยมาตรการทางเศรษฐกิจต้องเน้นให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากขึ้น และต้องเฝ้าต่อการฟื้นตัว

ของกลุ่ม SMEs ที่มีการจ้างงานจำนวนมากกว่า 12.8 ล้านคน หรือมากกว่า 1 ใน 3 ของกำลังแรงงานทั้งหมด ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 รุนแรงกว่ากลุ่มอื่น รวมถึงการสร้างงานสร้างอาชีพในระดับชุมชนในช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศยังไม่สามารถฟื้นตัวได้อย่างเต็มที่ ควบคู่กับมาตรการควบคุมการระบาดที่ต้องเข้มงวดในการป้องกันและควบคุมไม่ให้เกิดการกระจายตัวของผู้ติดเชื้อ

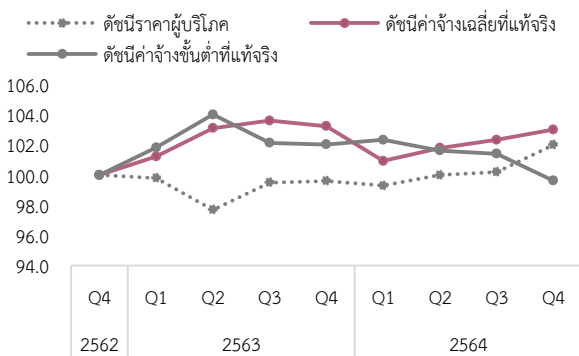
2. **ขดเคยการขาดแคลนแรงงาน โดยส่งเสริมให้แรงงานไทยทักษะสูงที่ทำงานในต่างประเทศ กลับมาทำงานในประเทศ และการนำเข้าแรงงานต่างชาติทักษะสูง** จากภาพรวมการจ้างงานที่ปรับตัวดีขึ้นมาอยู่ในระดับเดียวกับก่อนมีการแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของแรงงานนอกระบบ สะท้อนจากผู้มีงานทำที่ทำธุรกิจส่วนตัว โดยไม่มีลูกจ้างและช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งส่วนใหญ่ทำงานในภาคเกษตรกรรมที่ดูดซับแรงงานที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 ทำให้แรงงานกลุ่มนี้ปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก 18.2 ล้านคนในไตรมาสสี่ ปี 2562 เป็น 19.5 ล้านคนในไตรมาสสี่ ปี 2564 ซึ่งต้องมีมาตรการจูงใจให้เข้าเป็นผู้ประกันตนเพื่อให้มีหลักประกันที่มั่นคง

แผนภาพ 3 จำนวนแรงงานนอกระบบ (ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้างและช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง)

ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภาพ 4 ดัชนีราคาผู้บริโภค ดัชนีค่าจ้างเฉลี่ยที่แท้จริงและดัชนีค่าจ้างขั้นต่ำที่แท้จริง (ปีฐาน: 2562)

ที่มา: การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงแรงงาน

คนละครั้งซึ่งจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับประชาชน และอยู่ระหว่างการพิจารณาปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้มีความเหมาะสมซึ่งจะช่วยลดปัญหาค่าครองชีพได้อีกทางหนึ่ง

4. **การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทักษะ/การปรับเปลี่ยนทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการ และส่งเสริมการจ้างงานในท้องถิ่น** โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ว่างงานระดับอุดมศึกษาและผู้ว่างงานระยะยาวที่ยังมีอัตราการว่างงานอยู่ในระดับสูง ซึ่งเกิดจากปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างทักษะและความต้องการอันเป็นปัญหาที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน รวมทั้งแรงงานคืนถิ่นที่ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 และย้ายกลับภูมิลำเนา เพื่อให้แรงงานสามารถยกระดับหรือปรับเปลี่ยนทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจ และท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม อันจะนำมาซึ่งการมีรายได้ที่มั่นคง และช่วยให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่

2. หนี้สินครัวเรือน

หนี้สินครัวเรือนไตรมาสสาม ปี 2564 เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.2 ชะลอลงจากร้อยละ 5.1 ในไตรมาสก่อน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 89.3 ต่อ GDP ขณะที่คุณภาพสินเชื่อปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย แต่ต้องเฝ้าระวังการเกิดหนี้เสีย เนื่องจากสัดส่วนสินเชื่อกล่าวถึงพิเศษ (สินเชื่อค้างชำระไม่เกิน 3 เดือน) ต่อสินเชื่อรวมยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเกือบทุกประเภทสินเชื่อ

หนี้สินครัวเรือน ณ ไตรมาสสาม ปี 2564 ขยายตัวชะลอลง โดยมีมูลค่า 14.35 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นการขยายตัวร้อยละ 4.2 ชะลอลงจากร้อยละ 5.1 ในไตรมาสก่อน เนื่องจากการยกระดับมาตรการควบคุมการระบอบของภาครัฐ ทำให้ครัวเรือนระมัดระวังการใช้จ่าย ขณะที่สัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP อยู่ที่ร้อยละ 89.3 คงที่เมื่อเทียบกับไตรมาสที่ผ่านมา

ตาราง 2 หนี้สินครัวเรือน (สินเชื่อจากสถาบันการเงิน)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	2561	2562				2563				2464		
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
(1) มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	12.83	12.97	13.09	13.25	13.49	13.50	13.59	13.77	14.04	14.14	14.28	14.35
%YoY	6.0	6.3	5.8	5.6	5.1	4.1	3.8	3.9	4.1	4.7	5.1	4.2
%QoQ (ไม่ปรับฤดูกาล)	2.2	1.1	0.9	1.3	1.8	0.1	0.6	1.3	1.9	0.7	1.0	0.5
(2) ผลรวมของ GDP Nominal ของ 4 ไตรมาสนย้อนหลัง (ล้านล้านบาท)	16.23	16.54	16.69	16.82	16.90	16.84	16.22	15.90	15.70	15.60	15.99	16.07
(1)/(2) สัดส่วนต่อ GDP (%)	78.4	78.4	78.4	78.8	79.8	80.2	83.8	86.6	89.4	90.6	89.3	89.3

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

หนี้ครัวเรือนชะลอลงในทุกประเภทสินเชื่อ โดยสินเชื่อเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีสัดส่วนสูงสุดของหนี้ครัวเรือนทั้งหมด มีมูลค่า 4.9 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 5.5 ลดลงจากร้อยละ 6.0 ในไตรมาสก่อน โดยมีสาเหตุมาจากความต้องการซื้อที่อยู่อาศัยหดตัวลง สะท้อนจากมูลค่าการโอนกรรมสิทธิ์ของที่อยู่อาศัยทั่วประเทศในไตรมาสสาม ปี 2564 ที่หดตัวร้อยละ 15.9 เทียบกับการขยายตัวร้อยละ 11.9 ของไตรมาสก่อน แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาภาครัฐจะออกมาตรการกระตุ้นตลาดอสังหาริมทรัพย์ก็ตาม³ ด้านสินเชื่อเพื่อยานยนต์มีมูลค่า 1.8 ล้านล้านบาท ชะลอตัวต่อเนื่องเป็นไตรมาสที่ 10 ติดต่อกันโดยขยายตัวเพียงร้อยละ 0.3 จากร้อยละ 2.7 จากไตรมาสก่อน สอดคล้องกับยอดขายรถยนต์ส่วนบุคคลและรถจักรยานยนต์ที่หดตัวร้อยละ 23.7 และ 21.4 ตามลำดับ เช่นเดียวกับสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่นที่มีมูลค่า 4.0 ล้านล้านบาท ขยายตัวลดลงร้อยละ 4.6 จากร้อยละ 6.3 ในไตรมาสที่ผ่านมา ตามการหดตัวของสินเชื่อบัตรเครดิตและการปรับลดครั้งแรกของสินเชื่อส่วนบุคคลในรอบ 4 ไตรมาส ขณะที่สินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจมีมูลค่า 2.7 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.3

³ เช่น การลดค่าธรรมเนียมการโอนกรรมสิทธิ์และการจดจำนองสำหรับที่อยู่อาศัยสร้างใหม่ในราคาไม่เกิน 3 ล้านบาท (ถึงสิ้นปี 2564) การเลื่อนการประกาศอัตราภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างใหม่ไปเป็นปี 2565 เป็นต้น

ตาราง 3 อัตราการขยายตัวหนี้สินครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ (ร้อยละ)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	มูลค่า	2563				2564		
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน	14.3	4.1	3.8	3.9	4.1	4.7	5.1	4.2
เพื่อซื้อสังหาริมทรัพย์	4.9	3.7	4.5	5.1	5.3	6.0	6.0	5.5
เพื่อยานยนต์	1.8	6.2	4.4	4.1	3.3	2.9	2.7	0.3
เพื่อการประกอบธุรกิจ ¹	2.7	1.1	1.9	2.5	3.9	6.0	7.6	7.3
เพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลอื่น	4.0	6.1	5.3	5.6	5.5	6.5	6.3	4.6
- สินเชื่อส่วนบุคคล ²	3.6	6.5	6.0	6.2	6.5	6.5	6.5	5.3
- สินเชื่อบัตรเครดิต	0.4	2.6	-0.2	0.9	-1.3	6.0	4.4	-0.5
สินเชื่ออื่น ๆ ³	0.9	3.2	-0.6	-3.8	-5.3	-7.7	-5.6	-4.8

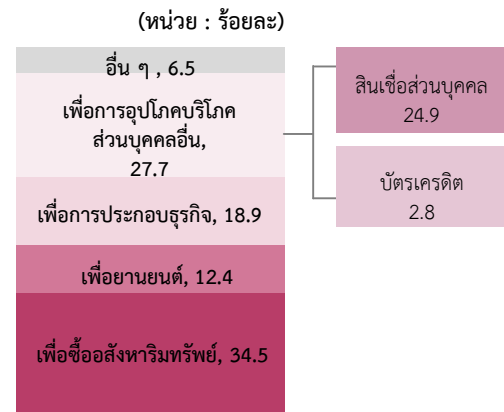
หมายเหตุ : ¹ สินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจ ประกอบด้วย สินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพ และสินเชื่อเพื่อซื้อหลักทรัพย์

² สินเชื่อส่วนบุคคล ประกอบด้วย สินเชื่อส่วนบุคคล และสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ

³ สินเชื่ออื่น ๆ ประกอบด้วย สินเชื่อเพื่อการศึกษา และสินเชื่อที่ไม่สามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนภาพ 5 โครงสร้างหนี้ครัวเรือนไทย ไตรมาสสาม ปี 2564

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

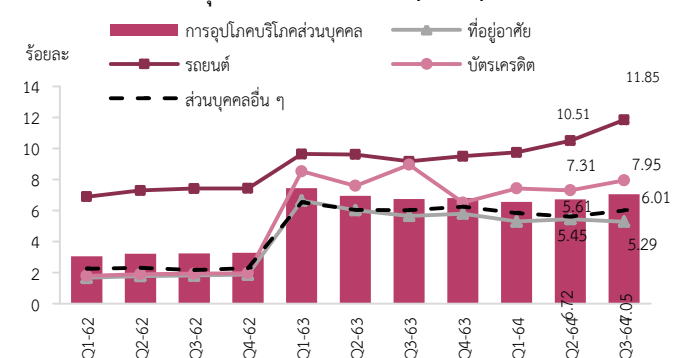
ความสามารถในการชำระหนี้ปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย โดยไตรมาสสาม ปี 2564 หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ NPLs มีมูลค่า 1.5 แสนล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน NPLs ต่อสินเชื่อรวมอยู่ที่ร้อยละ 2.89 ลดลงจากร้อยละ 2.92 ในไตรมาสที่ผ่านมา ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการบริหารจัดการคุณภาพสินเชื่อของสถาบันการเงิน อย่างไรก็ตาม ยังคงต้องเฝ้าระวังสถานการณ์ในระยะถัดไป เนื่องจากสินเชื่อกล่าวถึงพิเศษ (สินเชื่อค้างชำระไม่เกิน 3 เดือน) มีมูลค่าถึง 3.6 แสนล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนต่อสินเชื่อรวมสูงถึงร้อยละ 7.05 เพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากไตรมาสก่อนและเพิ่มสูงขึ้นเกือบทุกประเภทสินเชื่อ ยกเว้นสินเชื่อที่อยู่อาศัย ซึ่งหากมีปัจจัยอื่นที่กระทบต่อรายได้ครัวเรือนอาจส่งผลให้ NPLs ปรับตัวเพิ่มขึ้น

ตาราง 4 หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs)

ณ สิ้นสุดระยะเวลา	2563				2564		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
NPLs (แสนล้านบาท)	1.6	1.5	1.4	1.4	1.5	1.5	1.5
%YOY	23.6	19.7	8.3	2.7	-4.8	-1.4	3.7
% ต่อสินเชื่อรวม	3.23	3.12	2.91	2.84	2.92	2.92	2.89

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนภาพ 6 สัดส่วนสินเชื่อกล่าวถึงพิเศษ (สินเชื่อค้างชำระไม่เกิน 3 เดือน) ตามวัตถุประสงค์ต่อสินเชื่อรวม (ร้อยละ)

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

สำหรับแนวโน้มการก่อหนี้ในระยะถัดไป คาดว่าหนี้สินครัวเรือนจะขยายตัวเพิ่มขึ้นและสัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP จะปรับตัวสูงขึ้น เนื่องจากครัวเรือนรายได้สูงหรือที่ไม่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตยังมีแนวโน้มก่อหนี้เพิ่ม โดยเฉพาะในสินเชื่อเพื่อยานยนต์ ที่ยอดจองรถจักรยานยนต์และรถยนต์ในงานมอเตอร์เอ็กซ์โป 2021 ช่วงต้นเดือนธันวาคม 2564 มียอดจองเกินเป้าหมายที่ 30,000 คัน⁴ และสินเชื่อที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นจากมาตรการผ่อนคลายเป็นหลักเกณฑ์การกำกับดูแลสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยของสถาบันการเงิน (LTV : Loan-to-value) ขณะที่กลุ่ม

⁴ แบ่งเป็น ยอดจองรถยนต์ 31,583 คัน และรถมอเตอร์ไซด์ 3,253 คัน

ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดมีความต้องการสินเชื่อเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นเพื่อนำมาชดเชยสภาพคล่องจากรายได้ที่ยังไม่ฟื้นตัว

ทั้งนี้ สถานการณ์หนี้สินครัวเรือนที่อยู่ในระดับสูงในปัจจุบัน อาจเป็นข้อจำกัดต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะต่อไป ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการเร่งดำเนินการมาตรการการแก้ไขปัญหานี้ ควบคู่กับการเพิ่มรายได้ให้กับภาคครัวเรือน แม้ว่าธนาคารแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะมาตรการปรับโครงสร้างหนี้ระยะยาว (ให้สอดคล้องกับรายได้ของลูกหนี้และสภาพปัญหาของลูกหนี้แต่ละราย) แต่ส่วนใหญ่เป็นการให้ความร่วมมือของธนาคารเอกชน ขณะที่การช่วยเหลือส่วนใหญ่ของธนาคารเฉพาะกิจของรัฐ (SFIs) เป็นการชะลอการชำระหนี้แก่ลูกหนี้แบบชั่วคราว อาทิ การขยายระยะเวลา การพักชำระหนี้ ซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม และสำหรับการก่อหนี้ใหม่ ควรส่งเสริมให้ครัวเรือนเข้าถึงสินเชื่อได้เพิ่มขึ้นเพื่อรักษาสภาพคล่องให้กับครัวเรือน ควบคู่กับการส่งเสริมให้ครัวเรือนยกระดับทักษะเพื่อให้ได้รับการจ้างงานที่มีรายได้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การขยายสินเชื่อใหม่ต้องคำนึงถึงความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน เพื่อไม่ให้ครัวเรือนมีภาระหนี้มากเกินไป ซึ่งจะเป็นข้อจำกัดต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ

การแก้ไขปัญหานี้สินของประชาชนรายย่อย

ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2564 รับทราบผลการดำเนินงานการแก้ไขปัญหานี้สินของประชาชนรายย่อย โดยมี การขับเคลื่อนใน 8 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การแก้ปัญหานี้สินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) โดยปรับปรุงรูปแบบการจ่ายชำระหนี้คืนจากรายปีเป็นรายเดือน การปรับปรุงลำดับการตัดชำระหนี้ การปรับลดอัตราดอกเบี้ยคิณัดชำระหนี้ และการยกเลิกผู้ค้ำประกันตั้งแต่ปีการศึกษา พ.ศ. 2564 รวมทั้งมีการแก้ไข พ.ร.บ. เงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2560 ซึ่งอยู่ระหว่างนำเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้มีผลใช้บังคับโดยเร็ว
2. การกำหนดให้การไกล่เกลี่ยและการปรับโครงสร้างหนี้เป็นวาระของประเทศ โดย ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ออกประกาศเรื่อง “แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับลูกหนี้ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจอย่างยั่งยืน” เพื่อช่วยให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจปรับโครงสร้างหนี้ให้แก่ลูกหนี้ได้โดยไม่มีข้อกีดขวางในการถูกลดโทษตามกฎหมาย ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป
3. การแก้ปัญหานี้สินเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ โดยการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการทวงถามหนี้ เพื่อไม่ให้เรียกเก็บเกินความจำเป็น ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2564 และอยู่ระหว่างการปรับปรุงแก้ไขประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาฯ (สคบ.) เพื่อช่วยเหลือผู้เช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ อาทิ กำหนดอัตราดอกเบี้ยไม่ให้สูงกว่าความเสี่ยง และการปรับปรุงเงื่อนไขการยึดและคืนรถให้มีความเป็นธรรม
4. การแก้ปัญหานี้สินข้าราชการ โดยเฉพาะข้าราชการครูและข้าราชการตำรวจ โดยการแก้ไขปัญหานี้สินผ่านการใช้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูต้นแบบ เช่น การปรับดอกเบี้ยเงินกู้ให้ลดลง ให้กระทรวงศึกษาธิการเข้ามาควบคุมการหักบัญชีเงินเดือน เป็นต้น สำหรับการแก้ไขปัญหานี้สินตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ขอความร่วมมือไปยังสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจเพื่อช่วยเหลือข้าราชการที่เป็นสมาชิกในการพักชำระหนี้เงินต้น การปรับลดอัตราดอกเบี้ยหนี้รายเดือน การจัดทำโครงการปล่อยเงินกู้ระยะสั้นดอกเบี้ยต่ำ และการลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้
5. การปรับลดและทบทวนโครงสร้างและเพดานอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียม และการออกมาตรการคุ้มครองสิทธิของลูกหนี้ โดย กระทรวงการคลัง (กค.) มีการปรับลดดอกเบี้ยเงินกู้สินเชื่อ PICO Finance ธปท. ได้ออกมาตรการแก้ไขหนี้สินด้วยการสนับสนุนการรีไฟแนนซ์ (Refinance) การรวมหนี้ (Debt Consolidation) และลดข้อจำกัดการ Refinance
6. การแก้ปัญหานี้สินบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล ธปท. และสถาบันทางการเงินได้จัดตั้ง “คลินิกแก้หนี้” และมทรมมไกล่เกลี่ยหนี้บัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลผ่านช่องทางออนไลน์ รวมทั้งยังร่วมกับ กค. SFIs และธนาคารพาณิชย์ดำเนินโครงการ “หมอนหนี้เพื่อประชาชน” เพื่อเป็นการสร้างตลาด Refinance สำหรับลูกหนี้บัตรเครดิต
7. การแก้ปัญหานี้สินเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนรายย่อยและ SMEs โดย ธปท. และ กค. ได้มีการดำเนินการมาตรการเพิ่มสภาพคล่องให้แก่ SMEs ผ่านโครงการ Soft loan และสินเชื่อฟื้นฟูของ ธปท. รวมถึงให้ธนาคารออมสินขับเคลื่อนการจัดตั้งธุรกิจขายฝากที่ดินที่มีดอกเบี้ยต่ำ
8. การปรับปรุงขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรม มีการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางธุรกิจและการเงิน และลดคดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล รวมถึงจะมีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวข้องกับการฟ้องพิทักษ์สิทธิของ SMEs

3. สุขภาพและการเจ็บป่วย

สถานการณ์ผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อน เช่นเดียวกับสถานการณ์ด้านสุขภาพจิตของคนไทยที่มีแนวโน้มดีขึ้นจากช่วงที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ยังคงต้องเฝ้าระวังการติดเชื้อ COVID-19 ในกลุ่มเด็ก ผู้สูงอายุ และกลุ่มเปราะบาง ที่ยังมีสัดส่วนการได้รับวัคซีนที่น้อยหรือได้รับไม่เพียงพอให้เกิดภูมิคุ้มกันอย่างเต็มที่

ไตรมาสสี่ ปี 2564 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลงจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา จาก 96,480 ราย เหลือเพียง 31,014 ราย หรือลดลงร้อยละ 67.9 ซึ่งเป็นการลดลงในทุกโรค โดยลดลงอย่างชัดเจนที่สุดในผู้ป่วยโรคมือ เท้า ปาก ที่ลดลงกว่าร้อยละ 95.8 รองลงมาเป็นผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก ผู้ป่วยโรคหัด และผู้ป่วยโรคบิด ลดลงร้อยละ 89.8 80.7 77.8 และ 57.3 ตามลำดับ ขณะที่ผู้ป่วยโรคปอดอักเสบซึ่งเป็นผู้ป่วยส่วนใหญ่ของผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวัง ลดลงร้อยละ 22.0 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน ส่งผลให้ภาพรวม ปี 2564 พบผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังรวม 196,199 ราย ซึ่งคิดเป็นอัตรา 295.1 รายต่อประชากรแสนคน โดยลดลงร้อยละ 54.5 จากปี 2563 ซึ่งเป็นผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น และทำให้ภาครัฐขอความร่วมมือทุกภาคส่วนให้ทำงานจากที่บ้าน (Work From Home) ส่งผลให้ประชาชนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมลดลงซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงในการได้รับเชื้อโรค อีกทั้งประชาชนยังมีการดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น

ตาราง 5 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวัง (หน่วย : ราย)

	2563				2564				%YOY	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q4/2564	2564
ปอดอักเสบ	77,549	29,430	35,389	54,035	47,665	32,500	46,461	26,651	-50.7	-22.0
ไข้เลือดออก	9,183	18,159	36,187	8,601	2,530	3,088	2,677	1,661	-80.7	-86.2
มือ เท้า ปาก	5,512	1,153	5,003	21,642	13,023	3,723	1,360	902	-95.8	-42.9
ไข้หวัดใหญ่	99,365	4,957	8,293	10,987	5,967	2,537	1,070	1,124	-89.8	-91.3
บิด	679	573	586	396	469	351	214	169	-57.3	-46.2
หัด	746	146	194	126	111	65	23	28	-77.8	-81.3
ฉีหนู	269	334	526	512	245	275	269	361	-29.5	-29.9
ใช้สมออักเสบ	275	190	266	177	272	153	122	116	-34.5	-27.0
อหิวาตกโรค	0	1	2	2	-	1	-	-	-100.0	-80.0
ใช้กาฬหลังแอ่น	5	3	2	2	5	3	3	2	0.0	8.3
พิษสุนัขบ้า	0	2	1	0	-	2	1	-	-	0.0
รวม	193,583	54,948	86,449	96,480	70,287	42,698	52,200	31,014	-67.9	-54.5
อัตราต่อประชากรแสนคน	285.6	82.9	130.4	145.5	105.7	64.2	78.5	46.6		

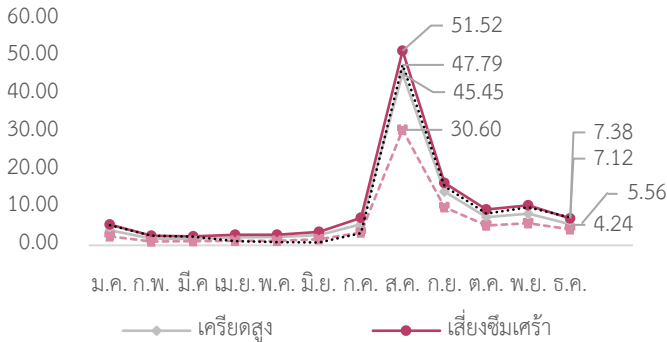
หมายเหตุ: ข้อมูล ณ วันที่ 26 มกราคม 2565

ที่มา: รายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506 กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

สำหรับสถานการณ์ด้านสุขภาพจิตที่คนไทยมีปัญหาเพิ่มขึ้นมากในช่วง COVID-19 มีแนวโน้มดีขึ้น โดยในเดือนธันวาคม 2564 คนไทยอยู่ในภาวะที่มีความเครียดสูงร้อยละ 5.56 เสี่ยงซึมเศร้าร้อยละ 7.12

เสี่ยงฆ่าตัวตายร้อยละ 4.24 และเสี่ยงหมดไฟ (Burnout) ร้อยละ 7.38 ลดลงจากเดือนสิงหาคม 2564 ที่มีสูงถึงร้อยละ 45.45 47.79 30.60 และ 51.52 ตามลำดับ

แผนภาพ 7 แนวโน้มภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพจิตของคนไทย ปี 2564 (ร้อยละ)

ที่มา: MENTAL HEALTH CHECK-IN กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

ทั้งนี้ ผลสำรวจความคิดเห็นและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับโรคซึมเศร้า พ.ศ. 2562 ของเว็บไซต์ HonestDocs พบว่า ผู้ที่คิดว่าตนเองกำลังเป็นซึมเศร้ากว่าร้อยละ 46 ยังละเลยและไม่ทราบแนวทางการจัดการความเครียดและภาวะซึมเศร้าได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น จะต้องมีการเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงต้องประชาสัมพันธ์ช่องทางการรับความช่วยเหลือ

หรือคำปรึกษา และการสร้างความรู้ถึงแนวทางในการจัดการปัญหาความเครียด เพื่อลดความรุนแรงและนำไปสู่การเป็นโรคซึมเศร้าและฆ่าตัวตายต่อไป

การจัดการความเครียด และช่องทางรับคำปรึกษา

สำหรับผู้ที่กำลังประสบปัญหาสุขภาพจิตสามารถรับคำปรึกษาได้ทางสายด่วนสุขภาพจิต โทร 1323 ฟรี ตลอด 24 ชั่วโมง หรือสามารถปรึกษาอาสาสมัครจาก Samaritans Thailand ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โทร 02-713-6793 หรือ 053-225-977 อีกทั้งยังสามารถเข้ารับบริการที่สถานพยาบาลได้ทั้งโรงพยาบาลของรัฐและเอกชน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมถึงปัจจุบันยังมีแอปพลิเคชันสำหรับพูดคุยเพื่อระบายความเครียดและความกังวลซึ่งจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาความทุกข์ใจได้ ทั้งนี้ กรมสุขภาพจิตให้คำแนะนำวิธีการจัดการความเครียด ดังนี้

9 วิธี จัดการกับความเครียด

1. หมั่นสังเกตความผิดปกติของร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม ที่เกิดจากความเครียด
2. ผ่อนคลายความเครียด เช่น การนวดคลายเครียด การฝึกการหายใจ การทำสมาธิ
3. จัดการสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งที่อยู่อาศัยและที่ทำงาน ให้สะอาด สบายงามน่าอยู่
4. ทำกิจกรรมที่ชอบ เช่น การออกกำลังกาย ท่องเที่ยว ทำบุญ ฟังเพลง เล่นดนตรี
5. พยายามหาทางแก้ไขปัญหที่ทำให้คลายเครียดโดยเร็ว
6. ฝึกทักษะที่จำเป็น เช่น ทักษะการสื่อสาร การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา
7. ปรับเปลี่ยนความคิดจากแง่ลบเป็นแง่บวก
8. พูดคุยระบายความทุกข์ใจกับคนที่ไว้ใจ
9. รับบริการที่คลินิกคลายเครียด หรือใช้บริการปรึกษาทางโทรศัพท์ที่สายด่วนสุขภาพจิต โทร 1323

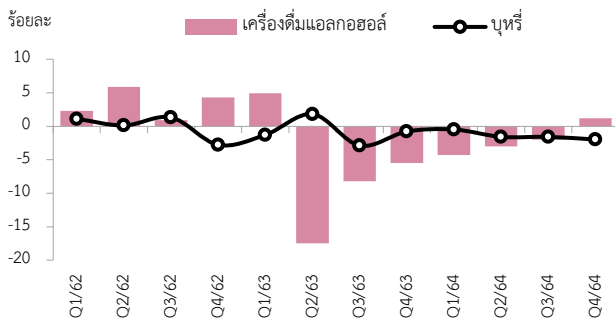
ที่มา: กรมสุขภาพจิต

นอกจากนี้ ประเด็นที่ต้องติดตามและเฝ้าระวังในระยะต่อไป คือ การติดเชื้อ COVID-19 ของประชากร โดยเฉพาะวัยเด็ก ซึ่งมีสัดส่วนการได้รับวัคซีนอยู่ในระดับต่ำ รวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุและประชากรกลุ่มเปราะบางที่อาจยังไม่ได้รับวัคซีนเพียงพอที่จะก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันอย่างเต็มที่ ซึ่งแม้จะมีการฉีดวัคซีน Pfizer ให้แก่กลุ่มเด็กในสถานศึกษาแล้วตั้งแต่วันที่ 31 มกราคม 2565 แต่ยังคงให้ความสำคัญกับการป้องกันโรคส่วนบุคคลควบคู่ไปกับการขยายการฉีดวัคซีนเข็มกระตุ้นให้มากขึ้น เพื่อให้ระดับภูมิคุ้มกันสูงและเกิดภูมิคุ้มกันหมู่ โดยข้อมูลของศูนย์ข้อมูล COVID-19 ณ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2565 พบว่า ประเทศไทยมีผู้ที่ได้รับวัคซีนเข็ม 3 สะสมตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 คิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 27.5 ของประชากรทั้งประเทศ

4. การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยังคงต้องเฝ้าระวังพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการควบคุมตนเอง และเพิ่มความเสี่ยงจากการติดเชื้อไวรัส COVID-19 สำหรับการผลักดันบุหรี่ไฟฟ้าให้ถูกกฎหมาย ควรทำการศึกษาอย่างรอบด้าน เพื่อลดจำนวนผู้สูบบุหรี่ใหม่และลดความเสี่ยงต่อสุขภาพของประชาชน

แผนภาพ 8 การเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือน
หมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ มูลค่าที่แท้จริง (%YoY)

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ไตรมาสสี่ ปี 2564 การบริโภคบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1 เนื่องจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.2 ขณะที่การบริโภคบุหรี่ยังคงลดลงร้อยละ 2.0 โดยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการผ่อนคลายมาตรการให้ร้านอาหารสามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2564 รวมถึงการดื่มสังสรรค์ในช่วงเทศกาลปีใหม่

สำหรับภาพรวมปี 2564 การบริโภคบุหรี่ยังคงลดลงร้อยละ 1.8 สาเหตุเนื่องมาจากมาตรการปิดสถานบริการ สถานบันเทิง ผับ บาร์ คาราโอเกะ และมาตรการจำกัดเวลาจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งประชาชนต้องการรักษาสุขภาพให้แข็งแรง ขณะที่บางส่วนมีรายได้ลดลงจึงลดปริมาณการบริโภค อย่างไรก็ตาม ยังต้องมีการเฝ้าระวังการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ ดังนี้

1. การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะส่งผลต่อความสามารถในการควบคุมตนเอง และเพิ่มความเสี่ยงที่จะมีอาการรุนแรงและเสียชีวิตเมื่อติดเชื้อไวรัส COVID-19 โดยแอลกอฮอล์จะไปทำลายความสามารถในการต่อสู้กับการติดเชื้อ ซึ่งรวมถึงเชื้อไวรัส COVID-19 (องค์การอนามัยโลก, 2563) อีกทั้งพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนเมเผลและขาดสติจะส่งผลให้ความสามารถในการควบคุมตนเองลดน้อยลง และทำให้เกิดการละเลยการป้องกันตนเอง อาทิ การถอดหรือสวมใส่หน้ากากผ้า/หน้ากากอนามัยที่ไม่ถูกต้อง การดื่มเครื่องดื่มแก้วเดียวกัน การสัมผัสใกล้ชิดกับผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลให้มีความเสี่ยงในการติดเชื้อเพิ่มขึ้น 2-3 เท่า สอดคล้องกับข้อมูลการแถลงสถานการณ์ COVID-19 ของศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ระบุว่า คลัสเตอร์สำคัญที่มีการแพร่ระบาดของ COVID-19 มาจากร้านอาหารที่มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพโดยเฉพาะเมื่อดื่มต่อเนื่องเป็นเวลานาน โดยจะส่งผลให้เกิดการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) อาทิ โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง มะเร็ง โรคระบบทางเดินอาหาร เช่น โรคตับ โรคกระเพาะอาหารอักเสบ เป็นต้น ซึ่งรายงานจากองค์การอนามัยโลก (WHO) ระบุว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีโอกาสเกิดอาการรุนแรงและเสียชีวิตจากโรค COVID-19 มากกว่าคนทั่วไปถึง 3 เท่า ขณะที่ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงจะเพิ่มโอกาสในการมีอาการรุนแรง 2.3 เท่า และผู้ป่วยโรคมะเร็งจะมีอัตราการเสียชีวิตเพิ่มขึ้นชัดเจน เช่นเดียวกับข้อมูลการติดเชื้อและเสียชีวิตจากโรค COVID-19 ของประเทศไทยที่ผ่านมาที่สะท้อนว่าการมีโรคเรื้อรังเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่พบในผู้เสียชีวิต

2. การผลักดันบุหรี่ไฟฟ้าให้ถูกกฎหมายต้องมีการศึกษาอย่างรอบด้าน โดยปัจจุบันมีความพยายามผลักดันให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมาย เพื่อเป็นการลดอันตรายต่อสุขภาพของผู้สูบ เนื่องจากคาดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีสารพิษน้อยกว่าบุหรี่แบบเดิม และหากนำยาสูบที่ปลูกในประเทศมาผลิตบุหรี่ไฟฟ้าได้ จะสามารถพัฒนาให้เป็นการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อทั้งเกษตรกรและโรงงานยาสูบ โดยปัจจุบัน มีประเทศที่ยอมรับให้บุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายจำนวน 67 ประเทศทั่วโลก อาทิ สหรัฐอเมริกา ยุโรป จีน ญี่ปุ่น มาเลเซีย อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจผลกระทบจากการอนุญาตให้ขายบุหรี่ไฟฟ้าอย่างถูกกฎหมาย ในปี 2550 ของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า นักเรียนมัธยมปลายสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.5 ในปี 2554 เป็นร้อยละ 27.5 ในปี 2562 ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง 18 เท่าภายในระยะเวลาเพียง 8 ปี⁵ และการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบโดยรวมในโรงเรียนระหว่างปี 2554 - 2561 ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ⁶ นอกจากนี้ ยังมีรายงานว่า ผู้ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าจำนวนมาก เมื่อใช้ไประยะหนึ่งจะหันกลับมาสูบบุหรี่แบบเดิมควบคู่ไปด้วย กลายเป็น dual users ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพรุนแรงมากขึ้น อีกทั้งงานวิจัยของมหาวิทยาลัย Rochester ยังระบุว่า การสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีความสัมพันธ์กับภาวะสมองล้า เนื่องจากผู้ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าจะพบปัญหาการจดจำ จดจำ หรือตัดสินใจ มากกว่ากลุ่มอื่นซึ่งทำให้เกิดภาวะสมองล้าได้ง่าย โดยภาวะดังกล่าวอาจรุนแรงจนนำไปสู่ภาวะสมองเสื่อม ก่อนวัยอันควร และมีแนวโน้มที่จะเกิดมากขึ้นหากเริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าก่อนอายุ 14 ปี ซึ่งเด็กที่เคยสูบบุหรี่ไฟฟ้า มีแนวโน้มจะเกิดภาวะสมองล้าสูงกว่าเด็กที่ไม่เคยสูบ 3-4 เท่า ขณะที่ผู้ใหญ่ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้ามีแนวโน้มเกิดสมองล้า สูงกว่าคนที่ไม่เคยสูบ 2 เท่า ทั้งนี้ การสูบบุหรี่ไฟฟ้ามิได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูบเท่านั้น แต่ยังกระทบถึงคนรอบข้าง โดยงานวิจัยของสหรัฐอเมริกาอีกชิ้นหนึ่ง ระบุว่า ควันทันบุหรี่ไฟฟ้ามีสอง จะส่งผลให้ผู้สูดดม มีความเสี่ยงต่อโรคทางเดินหายใจสูงกว่าปกติ โดยมีโอกาสเกิดหลอดลมอักเสบเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า และเสี่ยงต่ออาการหายใจลำบากมากกว่าคนทั่วไปร้อยละ 53 สะท้อนให้เห็นว่า บุหรี่ไฟฟ้าอาจไม่สามารถลดปริมาณ การสูบบุหรี่และลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนได้อย่างแท้จริง ดังนั้น หากประเทศไทยจะมีการผลักดัน ให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมาย จะต้องคำนึงถึงการมีกฎหมายและมาตรการควบคุมที่เข้มงวด รวมถึงจะต้อง มีการกำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ อาทิ เงื่อนไขการจำหน่าย เงื่อนไขในการใช้เพื่อการเลิกบุหรี่แบบเดิมให้มีความชัดเจน เพื่อมิให้เป็นการเพิ่มปริมาณการสูบหรือเพิ่มจำนวนผู้สูบหน้าใหม่ รวมถึงเพิ่มความเสี่ยงต่อสุขภาพ ของประชาชน

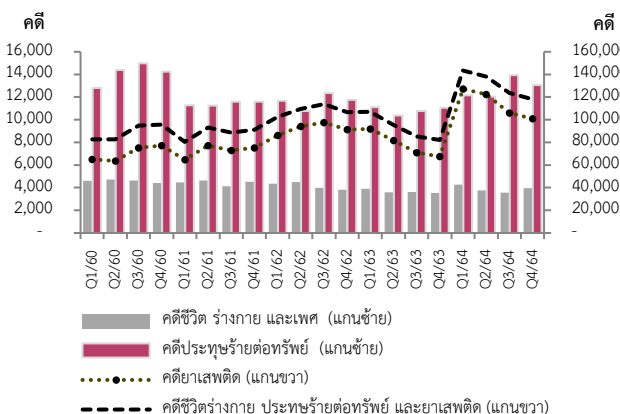
⁵ Hfocus, 2565. บทความเรื่อง “ตีแผ่ 4 ข้อเท็จจริงของบุหรี่ไฟฟ้า ตัวเชื่อมเยาวชนสู่ยาเสพติด” สืบค้นจาก <https://www.hfocus.org/content/2022/01/24296>

⁶ Centers for Disease Control and Prevention, 2019. Morbidity and Mortality Weekly Report “Vital Signs: Tobacco Product Use Among Middle and High School Students — United States, 2011–2018”

5. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

คดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.7 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยเพิ่มขึ้นจากคดียาเสพติดร้อยละ 49.6 คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินร้อยละ 17.9 และคดีชีวิตร่างกายและเพศร้อยละ 12.4 จึงต้องเพิ่มมาตรการป้องกัน เพิ่มการตรวจตรานำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการป้องปรามเพื่อลดโอกาสในการก่อเหตุอาชญากรรม

แผนภาพ 9 จำนวนคดีอาญาประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ชีวิตร่างกาย และเพศ และคดียาเสพติด รายไตรมาส ปี 2560-2564

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 5 มกราคม 2565)

ไตรมาสปี 2564 คดีอาญารวม มีการรับแจ้ง 117,959 คดี เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2563 ร้อยละ 43.7 เป็นการรับแจ้งคดียาเสพติด 100,964 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 49.6 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 85.6 ของคดีอาญารวม คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินรับแจ้ง 13,046 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.9 และคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ รับแจ้ง 3,949 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.4

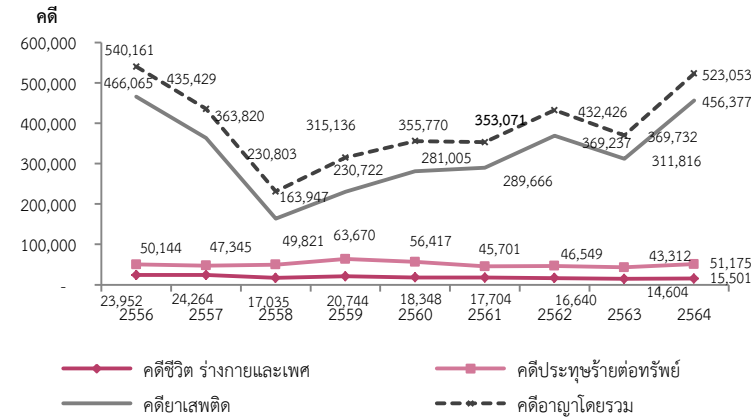
ตาราง 6 คดีอาญาประเภทชีวิต ร่างกาย และเพศ ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ยาเสพติด ปี 2562-2564

ประเภทคดี (คดี)	2562				2563				2564			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
ชีวิต ร่างกาย และเพศ	4,353	4,498	3,989	3,800	3,882	3,592	3,616	3,514	4,258	3,751	3,543	3,949
%YoY	-2.1	-2.6	-3.5	-15.6	-10.8	-20.1	-9.4	-7.5	9.7	4.4	-2.0	12.4
ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	11,684	10,757	12,341	11,767	11,104	10,380	10,764	11,064	12,146	12,052	13,931	13,046
%YoY	3.7	-4.5	6.4	1.6	-5.0	-3.5	-12.8	-6.0	9.4	16.1	29.4	17.9
ยาเสพติด	86,291	94,196	97,520	91,230	91,899	81,522	70,901	67,494	127,089	122,273	106,051	100,964
%YoY	33.4	22.1	34.0	21.6	6.5	-13.5	-27.3	-26.0	38.3	50.0	49.6	49.6
อาญารวม	102,328	109,451	113,850	106,797	106,885	95,494	85,281	82,072	143,493	138,076	123,525	117,959
%YoY	27.2	17.6	28.6	17.2	4.5	-12.8	-25.1	-23.2	34.2	44.6	44.8	43.7

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 5 มกราคม 2565)

ภาพรวมปี 2564 คดีอาญารวมมีการรับแจ้ง 523,053 คดี เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 41.5 โดยเป็นการรับแจ้งคดียาเสพติด 456,377 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 46.4 สูงสุดในรอบ 8 ปีนับตั้งแต่ปี 2557 ขณะที่คดีชีวิตร่างกาย และเพศ รับแจ้ง 15,501 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.0 คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินรับแจ้ง 51,175 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.2

แผนภาพ 10 จำนวนคดีอาญาโดยรวม คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ชีวิตร่างกายและเพศ และคดียาเสพติด รายปี 2556-2564

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 5 มกราคม 2565)

สถานการณ์ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ปี 2564 พบว่า จากการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 สายพันธุ์เดลต้า ที่มีการลือกตาวนประเทศ ใช้มาตรการด้านสาธารณสุขอย่างเข้มงวด การปิดแคมป์คนงาน การประกาศพื้นที่สีแดงเข้ม และการแพร่ระบาดของสายพันธุ์โอมิครอนในช่วงปลายปี ส่งผลกระทบต่อประชาชนให้มีรายได้ลดลง และเกิดปัญหาการว่างงาน ซึ่งทำให้การก่ออาชญากรรมโดยรวมเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะคดียาเสพติดที่มีจำนวนสูงถึง 4.6 แสนคดี

ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญและเฝ้าระวังด้านความมั่นคงทางสังคมในระยะต่อไป ได้แก่

1. การกระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ โดยเฉพาะการทำร้ายผู้อื่นถึงแก่ความตาย และพยายามฆ่าที่มีการกระทำความผิดเพิ่มขึ้น จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ระลอกที่ 2 และ 3 ส่งผลให้รัฐได้ออกมาตรการขอความร่วมมือให้ประชาชนอยู่บ้านเพื่อเฝ้าระวัง ลดการติดเชื้อ ให้มีการปิดสถานที่งดกิจกรรมรวมกลุ่ม ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจประชากรบางกลุ่มตกงาน ขาดรายได้ บางรายหาทางออกด้วยการก่ออาชญากรรม ปล้นร้านทอง/ธนาคาร บางรายเกิดความเครียดจนนำไปสู่การก่อเหตุใช้ความรุนแรงโดยในปี 2564 คดีทำร้ายผู้อื่นถึงแก่ความตายเพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 8.2 และคดีพยายามฆ่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.8 ขณะเดียวกัน เมื่อครอบครัวมีเวลาอยู่ร่วมกันมากขึ้น บางรายเกิดความเครียดสะสมและหาทางออกด้วยการดื่มสุรา เสพยาเสพติด นำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ข้อมูลศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รายงานสถานการณ์สถิติความรุนแรงในครอบครัว ปี 2564 พบผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว 2,177 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.7 โดยเพศชายเป็นฝ่ายกระทำร้อยละ 86 (ในกลุ่มนี้พบว่าเป็นคนที่ไม่เคยกระทำความรุนแรงในครอบครัวมาก่อนร้อยละ 65) เพศหญิงถูกกระทำมากที่สุดร้อยละ 81 โดยความรุนแรงมักเกิดขึ้นในบ้านร้อยละ 88 และเมื่อเกิดความรุนแรงในครอบครัวมักไม่มีการดำเนินคดี ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 77 อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาปัจจัยกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง พบว่า ส่วนใหญ่เกี่ยวกับยาเสพติด สุรา การพนัน หย่าร้าง การหึงหวง รวมถึงความเครียดทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์ COVID-19

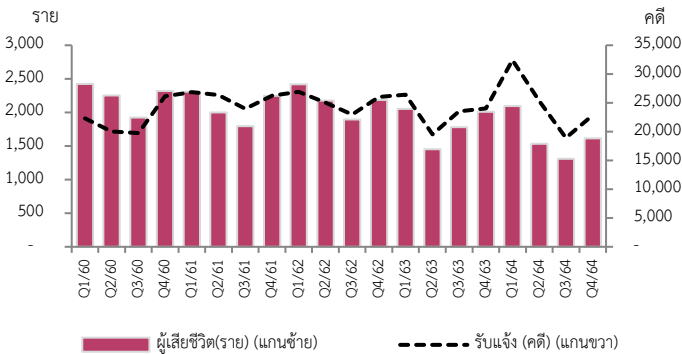
2. **การเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากคดีว่าด้วยการกระทำผิดผ่านระบบคอมพิวเตอร์** โดยปัจจุบันกลุ่มมิจฉาชีพมีการกระทำผิดผ่านระบบคอมพิวเตอร์มากขึ้น โดยพบคดีว่าด้วยการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์เพิ่มสูงขึ้นถึง 3.3 เท่า ในปี 2564 และความผิดเกี่ยวกับบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า โดยเฉพาะคดีที่มีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ทั้งการหลอกลวงให้หลงเชื่อขายสินค้า Online หลอกให้โอนเงินผ่านแอปพลิเคชันเงินกู้ หลอกให้โอนเงินโดยการพูดคุย จนเหยื่อหลงเชื่อใจและโอนเงินในภายหลัง (Romance Scam) ซึ่งปัจจุบันมีเด็กเป็นเหยื่อมากขึ้น ทั้งนี้แนวทางการป้องกันจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้ปกครอง เพื่อช่วยกันสอดส่องและหามาตรการป้องกันเพื่อลดโอกาสก่อเหตุ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ การปรับใช้เทคโนโลยีระบบ Artificial Intelligence (AI) มาใช้ในการป้องปราม มีระบบคัดเลือกให้ประชาชนในชุมชนร่วมออกตรวจ ดูแล แจ้งเบาะแส ขณะเดียวกัน ประชาชนต้องระมัดระวังตนเองมิให้หลงเชื่อหรือตกเป็นเหยื่อกลุ่มมิจฉาชีพ

3. **การแพร่ระบาดของยาเสพติด** ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบและเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศและต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2564 มีการรับแจ้งคดียาเสพติดเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 46.4 เป็นการลักลอบนำเข้าจากพื้นที่ชายแดนภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยขบวนการค้ายาเสพติดมีการปรับรูปแบบการสั่งซื้อและขนส่งที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งช่องทางการซื้อขายผ่านระบบออนไลน์ และแอปพลิเคชันต่าง ๆ รวมถึงการส่งยาผ่านบริการขนส่งเอกชน ทำให้ในปี 2564 มีการจับกุมผู้ต้องหาในคดียาเสพติด 466,510 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ถึงร้อยละ 46.1 ซึ่งเป็นการจับกุมในคดีผู้เสพยาเสพติดมากที่สุด จำนวน 265,311 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 105

6. ความปลอดภัยในการสัญจรทางถนน

การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกและจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรทางบกไตรมาส 4 ลดลงร้อยละ 4.9 และ 19.7 สาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุมาจากบุคคล จึงต้องให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำผิดข้อบังคับตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

แผนภาพ 11 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก จำนวนผู้เสียชีวิต ปี 2560-2564

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 5 มกราคม 2565)

ไตรมาสสี่ ปี 2564 มีการรับแจ้งการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกจำนวน 22,867 ราย ลดลงร้อยละ 4.9 จากไตรมาสเดียวกันของปี 2563 โดยมีผู้เสียชีวิต 1,614 ราย ลดลงร้อยละ 19.7 ผู้บาดเจ็บรวม 12,066 ราย ลดลงร้อยละ 16.3 ซึ่งสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจากบุคคลสูงสุดได้แก่ ขับรถตัดหน้ากระชั้นชิดร้อยละ 19.4 รองลงมา ได้แก่ ขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดร้อยละ 18.2

ตาราง 7 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจร จำนวนผู้เสียชีวิต รายไตรมาส ปี 2562-2564

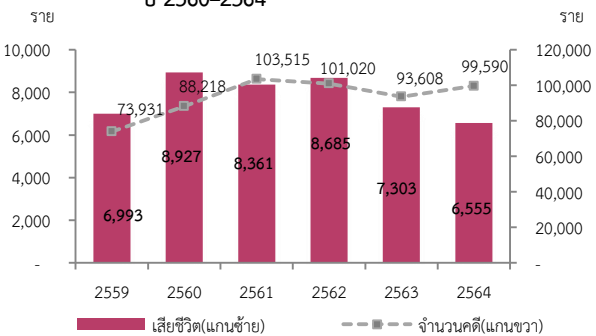
ประเภทคดี	2562				2563				2564			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
รับแจ้งการเกิดอุบัติเหตุ (คดี)	26,923	25,055	23,007	26,035	26,460	19,546	23,563	24,039	32,444	25,351	18,928	22,867
%YoY	0.1	-5.1	-4.1	-0.8	-1.7	-22.0	2.4	7.7	22.6	29.7	-19.7	-4.9
ผู้เสียชีวิต (ราย)	2,422	2,177	1,899	2,187	2,054	1,456	1,784	2,009	2,095	1,536	1,310	1,614
%YoY	4.8	8.7	5.6	-2.8	-15.2	-33.1	-6.1	-8.1	2.0	5.5	-26.6	-19.7

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 5 มกราคม 2565)

ตลอดปี 2564 มีการรับแจ้งการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกจำนวน 99,590 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 6.4 มีผู้เสียชีวิต 6,555 ราย ลดลงร้อยละ 10.2 เฉลี่ยเสียชีวิต 18 คนต่อวัน หรือคิดเป็นอัตราการเสียชีวิตที่ 9.1 ต่อประชากรแสนคนสูงกว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ต้องลดจำนวนการตายและบาดเจ็บทางถนนซึ่งไทยตั้งเป้าหมายในปี 2564 ไม่เกิน 11 รายต่อประชากรแสนคนและมีผู้บาดเจ็บรวม 56,257 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8 รถจักรยานยนต์

เป็นพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด 36,044 คัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6 (คิดเป็นร้อยละ 19.3 ของยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุทั้งหมด) รองลงมาเป็นรถยนต์นั่ง 27,564 คัน ลดลงร้อยละ 3.1 (คิดเป็นร้อยละ 14.8 ของยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุทั้งหมด) เกิดอุบัติเหตุกับกลุ่มคนเดินเท้า 2,381 คน ลดลงร้อยละ 13.5

แผนภาพ 12 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก จำนวนผู้เสียชีวิต ปี 2560-2564

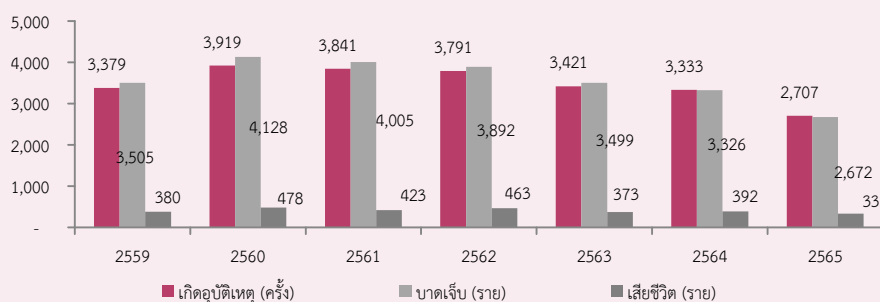
ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 5 มกราคม 2565)

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน (THAI RSC) ที่มีระบบการจัดเก็บข้อมูลแบบ REALTIME ONLINE รายงานสถิติการใช้สิทธิ พ.ร.บ. คຸ້ມครอง ผู้ประสบภัยจากรถของผู้ประสบอุบัติเหตุจากรถยนต์ทั่วประเทศ พบผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ และทุพพลภาพสะสมรวม 894,354 ราย จำแนกเป็นผู้เสียชีวิต 13,549 ราย มีผู้บาดเจ็บรวม 882,026 ราย (ข้อมูล ณ 14 กุมภาพันธ์ 2565) สาเหตุการเสียชีวิตมาจากการใช้รถจักรยานยนต์เป็นหลัก ทั้งนี้ จากการศึกษาเรื่อง “โครงการวิจัยเพื่อเมืองไทย ไร้อุบัติเหตุ” โดยศูนย์วิจัยอุบัติเหตุแห่งประเทศไทย ที่ทำการศึกษาอุบัติเหตุเกี่ยวกับรถจักรยานยนต์ที่เกิดขึ้นจริง ในปี 2559-2563 จำนวน 1,000 กรณีศึกษา พบว่า สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุเกิดจาก 1) ผู้ขับขี่ประมาท สถานการณ์ผิดพลาด (Perception Failure) ตัดสินใจผิดพลาดขณะเผชิญสถานการณ์ฉุกเฉิน (Decision Failure) รวมทั้งควบคุมรถผิดพลาด (Reaction Failure) 2) การขาดทักษะและประสบการณ์ในการขับขี่ โดยเฉพาะผู้ใช้รถ มักขาดทักษะในการคาดการณ์อุบัติเหตุทำให้ผู้ขับขี่ไม่ได้หลบหรือหลีกเลี่ยงการชนแต่อย่างใด (Collision Avoidance) 3) ด้านลักษณะและรูปแบบการขับขี่ อาทิ การตัดหน้า และ 4) ด้านสภาพถนนและสิ่งแวดลຸ່ม ซึ่งเป็นปัจจัยร่วม ที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ โดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ สำหรับข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย 1) ทบทวนหลักสูตร การอบรมผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ให้มุ่งเน้นเพิ่มทักษะการคาดการณ์อุบัติเหตุ การตัดสินใจและการควบคุมรถ เมื่ออยู่ในสถานการณ์เสี่ยง 2) ทบทวนขั้นตอนการออกใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์ ต้องผ่านการอบรมขับขี่ ที่ปลอดภัยในภาคทฤษฎีซึ่งมีเนื้อหาเน้นการอบรมทักษะด้านการคาดการณ์อุบัติเหตุ ออกแบบขั้นตอนการสอบ ภาคปฏิบัติให้เสมือนกับการขับขี่บนท้องถนนจริง 3) ควรบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดกับผู้ขับขี่ รถจักรยานยนต์ที่ทำให้ผิดกฎหมายจราจร ควบคุมการจำกัดความเร็วของยานยนต์ทุกประเภทอย่างเข้มงวด และ 4) ผลักดันนโยบายการออกแบบถนนให้คำนึงถึงความปลอดภัย การลดความเร็วในเขตชุมชน และการปรับปรุง ระยะการมองเห็นตามทางแยก

การเกิดอุบัติเหตุช่วงเทศกาลปีใหม่ 2565

ช่วงเทศกาลปีใหม่ 2565 มีการเกิดอุบัติเหตุรวม 2,707 ครั้ง ลดลงจากช่วงเทศกาลปี 2564 ร้อยละ 18.8 มีผู้เสียชีวิต 333 ราย ลดร้อยละ 15.1 (เฉลี่ยวันละ 47 คน หรือชั่วโมงละ 1.9 คน) มีผู้บาดเจ็บ 2,672 คน ลดลงร้อยละ 19.7 โดยสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุสูงสุด ได้แก่ การขับเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ร้อยละ 35.1 รองลงมา ต้มแล้วขับ 29.5 และตัดหน้ากระชั้นชิด ร้อยละ 17.8 ยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุดได้แก่รถจักรยานยนต์ ร้อยละ 85.8 รองลงมา ได้แก่ รถบรรทุกขนาดเล็ก (ปิคอัพ) ร้อยละ 6.2 และเส้นทางที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุดยังคงเป็นถนน เส้นทางตรงร้อยละ 82.8 สำหรับช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด ได้แก่ ช่วงเวลา 18.01-19.00 น.

สถิติการเกิดอุบัติเหตุ จำนวนผู้เสียชีวิต/ ผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุจราจรทางถนนในช่วงเทศกาลปีใหม่ 2559-2565

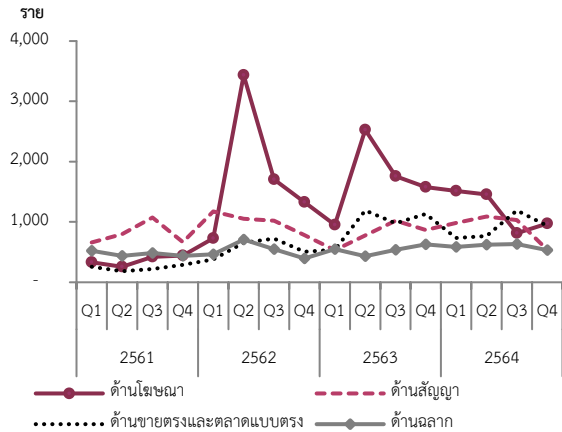

ที่มา: ศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาล ปี 2565

7. การคุ้มครองผู้บริโภค

ไตรมาส 4 ปี 2564 การร้องเรียนผ่าน สคบ. ลดลงร้อยละ 29.2 จากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา ขณะที่ การร้องเรียนผ่านสำนักงาน กสทช. เพิ่มขึ้นร้อยละ 280.8 สำหรับภาพรวมปี 2564 การร้องเรียนโดยรวมเพิ่มขึ้น ซึ่งต้องมีการเฝ้าระวังการหลอกลวงและเอาเปรียบผู้บริโภค โดยเฉพาะการโฆษณาขายกล่องส่มปริศนา (Mystery Box) ที่พบปัญหาเกี่ยวกับความไม่คุ้มค่า สินค้าไม่ได้มาตรฐานหรือใกล้หมดอายุ

แผนภาพ 13 การรับเรื่องร้องเรียน จำแนกตามประเด็น รายไตรมาส

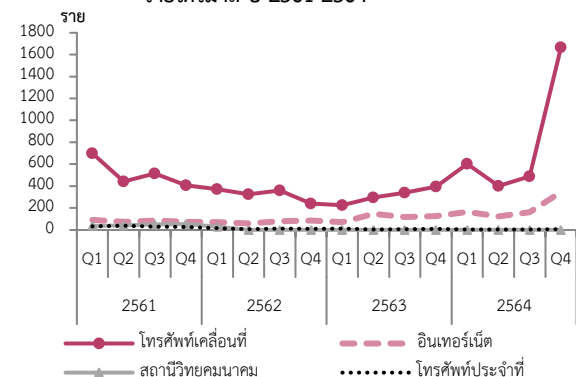

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

และบริการทั่วไป 658 ราย รองลงมาเป็นจองตั๋วเครื่องบิน/สายการบิน 190 ราย ในประเด็นการขอลดค่าโดยสาร อาคารชุด/คอนโดมิเนียม 179 ราย ในประเด็นการยกเลิกสัญญาและขอเงินคืน เครื่องมือสื่อสาร 134 ราย และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว 133 ราย เป็นต้น

ขณะที่การร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคมของสำนักงาน กสทช. พบว่า ไตรมาสสี่ ปี 2564 มีการร้องเรียนทั้งสิ้น 2,018 เรื่อง เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา 1,488 เรื่อง คิดเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 280.8 โดยเป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับโทรศัพท์เคลื่อนที่มากที่สุด โดยเฉพาะในประเด็นการได้รับข้อความสั้นจาก SMS 957 ราย การยกเลิกบริการ 281 ราย การคิดค่าบริการผิดพลาด 259 ราย มาตรฐานและคุณภาพการให้บริการ 255 ราย และข้อมูลสิทธิส่วนบุคคล 186 ราย เป็นต้น

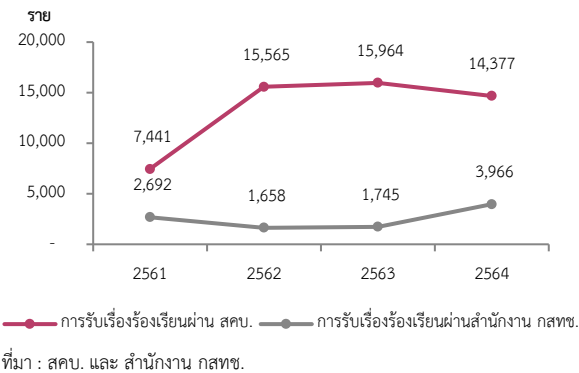
แผนภาพ 14 การรับเรื่องร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคม รายไตรมาส ปี 2561-2564

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

⁷ ตลาดแบบตรง หมายความว่า การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการสื่อสารข้อมูล เพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยตรงต่อผู้บริโภค ซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทางและมุ่งหวังให้ผู้บริโภคแต่ละรายตอบกลับเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบการที่ตลาดแบบตรงนั้น ตัวอย่างธุรกิจตลาดแบบตรง เช่น Lazada Shopee เป็นต้น

แผนภาพ 15 การรับเรื่องร้องเรียนการคุ้มครองผู้บริโภค ปี 2561-2564

ที่หลงเชื่อ ทั้งนี้ สำนักงาน กสทช. และเครือข่ายบริษัทผู้ให้บริการควรร่วมกันเร่งแก้ปัญหาโดยเร็วเพื่อลดความเสียหายที่เกิดจากข้อความเหล่านั้น และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ใช้บริการเกี่ยวกับความปลอดภัยของระบบและข้อมูลส่วนบุคคลต่อไป

ขณะที่ ปัจจุบันการขายสินค้าประเภทกล่องสุ่ม หรือกล่องสุ่มปริศนา (Lucky Box หรือ Mystery Box) เริ่มมีจำนวนมากขึ้น และพบว่า ผู้บริโภคบางส่วนพบปัญหาจากการซื้อสินค้าในรูปแบบดังกล่าว เช่น ความไม่คุ้มค่าของสินค้าที่ได้รับ สินค้าไม่มีคุณภาพมาตรฐาน สินค้าใกล้หมดอายุ และไม่มีฉลาก เป็นต้น ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับกล่องสุ่มเป็นประเด็นที่ยังขาดความชัดเจนทางด้านกฎหมายและยังไม่มีมีการกำกับดูแลอย่างจริงจัง ซึ่งอาจเข้าข่ายความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการพนันฯ รวมถึงเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายด้านสิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค ขณะที่บางส่วนมองว่าสินค้าประเภทดังกล่าวนี้ ยังไม่เข้าข่ายผิดกฎหมายหรือละเมิดสิทธิผู้บริโภค เนื่องจากผู้ขายได้แจ้งเงื่อนไขการขายสินค้ากล่องสุ่มก่อนเริ่มทำการขาย ซึ่งถือเป็นการยอมรับข้อตกลงร่วมกัน โดยปัจจุบัน สคบ. อยู่ระหว่างการพิจารณาการออกกฎหมายเพื่อควบคุมการโฆษณาขายกล่องสุ่มปริศนาพร้อมทั้งจะขยายผลไปถึงการดูแลเกี่ยวกับการเสนอขายสินค้าในรูปแบบโป๊พสดรีวิว ซึ่งจะส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรมในการซื้อขายสินค้าประเภทกล่องสุ่มมากขึ้น

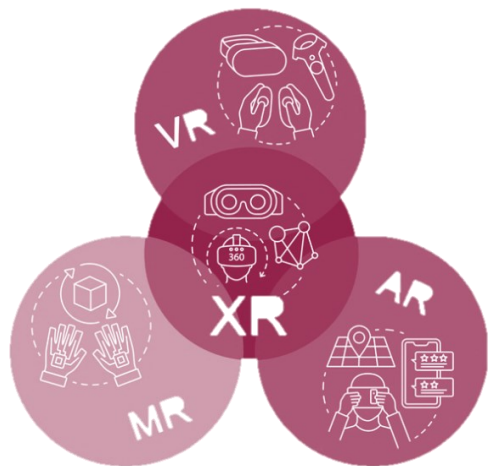
ข้อควรรู้เกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าประเภทกล่องสุ่ม

ผู้ซื้อ	ผู้ขาย	ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
(1) ข้อควรพิจารณาสำคัญก่อนสั่งซื้อสินค้าประเภทนี้ คือ ความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบธุรกิจ อาทิ ร้านค้ามีการจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าแล้วหรือไม่ มีการโฆษณาเกินจริงหรือไม่ และมีการแจ้งรายละเอียดประเภทสินค้าและราคาสอดคล้องกันหรือไม่ (2) ผู้บริโภคควรตระหนักถึงความไม่แน่นอนว่าสินค้าที่จะได้รับอาจจะไม่ได้ถูกใจหรือคุ้มค่าตามที่หวัง	(1) ธุรกิจกล่องสุ่ม อยู่ในกลุ่มที่ต้องจ่ายภาษีแบบไทย ซึ่งควรยื่นภาษีให้ถูกต้องครบถ้วน อาทิ กล่องสุ่มแบบขาย (อยู่ระหว่างการพิจารณาออกกฎหมายควบคุม) หรือมีลักษณะเป็นการแถมหรือชิงโชค ซึ่งหากเป็นการชิงโชคจะต้องมีการขออนุญาตกับกระทรวงมหาดไทยเสียก่อน (2) สินค้าที่จะนำมาขายเป็นกล่องสุ่มควรมีคุณภาพสอดคล้องกับราคาสินค้า	ในกรณีกล่องสุ่มหากมีการหลอกลวงโดยเจตนาма กระทำความผิดบ่อยครั้งหรือสร้างความเสียหายเป็นวงกว้างเข้าข่ายฉ้อโกงประชาชน มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท และเข้าข่าย พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับหากเข้าข่าย พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ซึ่งจะมีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท

โลกเสมือน (Metaverse) กับโอกาสใหม่ของประเทศไทย

Metaverse เป็นเทคโนโลยีที่จะเข้ามามีบทบาทต่อผู้คนและสังคมในไม่ช้า โดยจะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมและการดำเนินธุรกิจในด้านต่าง ๆ ซึ่งไทยจะต้องเตรียมความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

Metaverse หรือโลกเสมือน เป็นแนวคิดที่ยกระดับการติดต่อสื่อสาร หรือการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จากรูปแบบเดิมที่มีลักษณะเป็นการเข้าไปเยี่ยมชมหรือใช้บริการ ผ่านเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน ไปเป็นการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ชุมชนที่มีความใกล้เคียงกับโลกความจริงมากขึ้น ซึ่งการปรับกิจกรรมจากโลกจริงให้เป็นโลกดิจิทัลนั้น จะมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) โลกเสมือน Extended Reality (XR) ที่จะเป็นสภาพแวดล้อมที่ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้ร่วมกัน 2) เทคโนโลยีด้านการรับรู้⁸ ผู้ใช้งานโลกเสมือนจำเป็นต้องมีเทคโนโลยี Virtual Reality (VR) ที่ทำให้ผู้ใช้สามารถรับรู้ในด้านต่าง ๆ ได้สมจริง และ Augmented Reality (AR) ที่รวมสภาพแวดล้อมจริงกับวัตถุเสมือนเข้าด้วยกัน 3) ระบบการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะประกอบไปด้วยการมี Avatar หรือตัวแทนของผู้ใช้บริการดิจิทัลเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร่วมกับระบบและสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนที่ต้องมีทรัพย์สินทางดิจิทัลทั้งทรัพย์สินทางการเงินและทรัพย์สินอื่น และ 4) โครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ระบบการประมวลผลและความปลอดภัยเพื่อให้การเชื่อมต่อมีประสิทธิภาพ มีความน่าเชื่อถือ รวมทั้งผู้ใช้สามารถเข้าออกระหว่างโลกเสมือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบดังกล่าว ทำให้ Metaverse ไม่ถูกจำกัดอยู่ในการใช้อินเทอร์เน็ตในรูปแบบเดิม แต่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายด้าน โดยด้านธุรกิจ โลกเสมือนที่ปราศจากข้อจำกัดทางกายภาพ ทำให้ไม่จำเป็นต้องมีหน้าร้านในการขายสินค้า สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์และทดลองสินค้าโดยไม่ต้องผลิตจริง หรือสามารถพัฒนาสินค้าในรูปของดิจิทัลเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนในการผลิตได้อย่างมหาศาล ขณะที่ผู้บริโภคสามารถทดลองหรือสัมผัสสินค้าซึ่งจะเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจก่อนซื้อ ด้านการเรียนรู้ นักเรียนสามารถฝึกภาษาที่สามารถสื่อสารกับเจ้าของภาษาได้โดยตรง การทดลองที่ไม่ต้องใช้อุปกรณ์จริง การศึกษาชีววิทยาที่สามารถเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น นอกจากนี้ ในด้านการทำงาน Metaverse ยังปรับปรุงรูปแบบการทำงานแบบทางไกล ให้ผู้ใช้รู้สึกถึงการมีตัวตนกับเพื่อนร่วมงานจริง ๆ เสมือนทำงานอยู่ในออฟฟิศ

⁸ อาจรวมถึง MR (Mixed Reality) ที่รวม VR และ AR เข้าด้วยกัน

โดยไม่จำเป็นต้องเสียเวลาเดินทาง เป็นต้น การใช้ประโยชน์ได้หลายด้านเหล่านี้ทำให้บริษัทชั้นนำของโลก เริ่มลงทุนพัฒนาเทคโนโลยีมากขึ้น อาทิ Facebook ได้เปลี่ยนชื่อบริษัทเป็น Meta ในปีก่อน เพื่อสะท้อนว่าบริษัท จะมุ่งพัฒนาเกี่ยวกับ Metaverse เป็นหลัก ขณะที่ Microsoft อยู่ระหว่างพัฒนาพื้นที่เชื่อมต่อเสมือนจริง 3 มิติ สำหรับร้านค้าปลีกและสถานที่ทำงาน และ Tencent บริษัทเทคโนโลยีของจีนอยู่ระหว่างพัฒนาเกมเสมือน รวมทั้งรัฐบาลเกาหลีใต้ที่อยู่ระหว่างการสร้าง Metaverse Seoul ซึ่งจะจำลองพื้นที่การบริหารเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การท่องเที่ยว การศึกษา เข้าสู่การจำลองในโลกเสมือน จากประโยชน์และความสนใจลงทุนของบริษัทชั้นนำต่าง ๆ ส่งผลให้มูลค่าทางเศรษฐกิจของ Metaverse มีแนวโน้มเติบโตขึ้นในอนาคต โดย Bloomberg Intelligence ประเมินว่า Metaverse ในปี 2567 จะมีมูลค่าสูงถึง 7.8 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจาก 4.8 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2563 เช่นเดียวกับ Goldman Sachs ที่คาดว่า Metaverse จะสร้างมูลค่าการตลาดสูงถึง 8 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ

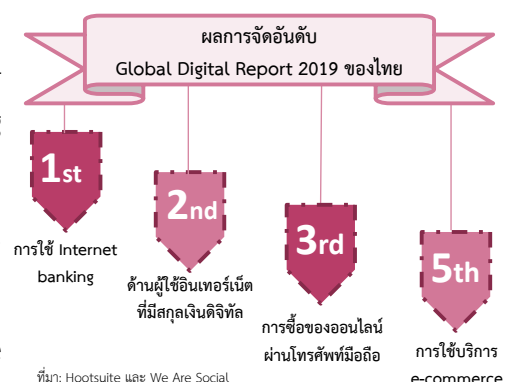
ตาราง 8 ตัวอย่างการใช้ประโยชน์จาก Metaverse ในด้านต่าง ๆ

ด้าน	ตัวอย่างการใช้ประโยชน์
ด้านสังคมและความสัมพันธ์	การติดต่อสื่อสาร การพบปะของผู้คนในการประชุม การนัดเจอ และสังสรรค์ระหว่างบุคคลและกลุ่มคนจะมีความสะดวกยิ่งขึ้น รวมถึงการจัดงานเฉลิมฉลองงานพิธีต่าง ๆ ที่ผู้คนที่อยู่ต่างสถานที่ทั่วโลกมีโอกาสเข้าร่วมงาน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้ในโลกเสมือน
ด้านธุรกิจการค้า	ผู้ซื้อสินค้าสามารถเลือกชมสินค้าออนไลน์ และพูดคุย สอบถาม อธิบายให้คำแนะนำระหว่างกันได้ อีกทั้งสามารถทดลองสินค้าผ่านตัวแทนผู้ใช้ในโลกเสมือน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อทั้งผู้ซื้อและเพิ่มโอกาสของผู้ขายผ่าน Virtual mall หรือห้างสรรพสินค้าเสมือน เช่น ญี่ปุ่น มีการเปิดตัวห้างสรรพสินค้าอิชิตันในรูปแบบห้างเสมือนจริง โดยจำลองจากแผนผังจริงของห้างอิชิตันที่ชินจูกุ ในกรุงโตเกียว ซึ่งมีพนักงานประจำร้านเสมือนจริงคอยให้บริการประจำร้าน และผู้บริโภคสามารถพิมพ์แชทคุยกับพนักงานได้หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติม
ด้านการศึกษา	สามารถนำ Metaverse มาใช้ประโยชน์ทั้งการเรียนการสอน และการฝึกอบรม ซึ่งดีกว่าการเรียนออนไลน์ในรูปแบบปกติ เพราะผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากกว่า โดยมีตัวอย่าง เช่น KAIST (Korea Advanced Institute of Science and Technology) วิทยาเขต Konza Technopolis ประเทศเคนยา ที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากเมืองหลวง ซึ่งจะสร้างมหาวิทยาลัย Metaverse เพื่อสนับสนุนการจัดหลักสูตร ช่วยลดช่องว่างทางการศึกษา และลดความจำเป็นของนักศึกษาและอาจารย์ในการเดินทางไกลระหว่างบ้านกับมหาวิทยาลัย
ด้านสุขภาพ	ในทางการแพทย์ มีการพัฒนาระบบการรักษาแบบเสมือนจริงในการตรวจรักษา ติดตาม และประเมินพฤติกรรมคนไข้ รวมถึงการนำ AR มาช่วยในการผ่าตัดกระดูกสันหลัง เพื่อให้แพทย์ผ่าตัดได้แม่นยำขึ้น หรือการซ่อมผ่าตัดเสมือนจริงในการผ่าตัดที่ซับซ้อนและมีความเสี่ยงสูง เช่น คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดที่ใช้ซอฟต์แวร์ที่รวมเอาผลลัพธ์จากเครื่อง MRI ซีทีสแกน และการตรวจหลอดเลือดด้วยเครื่องเอกซเรย์ มาสร้างเป็นแบบจำลองสามมิติ นอกจากนี้ ผู้ป่วยยังสามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์โดยไม่ต้องเดินทาง และได้รับการบริการใกล้เคียงกับการพบแพทย์จริง เช่น กรณีการบำบัดรักษาผู้ป่วยจิตเวช ผู้ป่วยสมาธิสั้น
ด้านอุตสาหกรรมเพื่อความบันเทิง	สามารถใช้ Metaverse ในการจัดคอนเสิร์ต ชมภาพยนตร์ ชมแฟชั่นโชว์ การแข่งขันกีฬา เช่น ศิลปินระดับโลกอย่าง Justin Bieber หรือ Ariana Grande ได้จัดคอนเสิร์ตเสมือนจริง ในการสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชมผ่านร่าง avatar แล้ว เป็นต้น

ที่มา : รวบรวมโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

อย่างไรก็ตาม **Metaverse** ยังมีข้อกังวลที่ต้องให้ความสำคัญ ประกอบด้วย 1) ความชัดเจนของกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจน โดยเฉพาะการถ่ายทอดสิทธิ์ในการถือครองทรัพย์สินในโลกเสมือนให้กับบุคคลอื่นหรือ Avatar ของคนในครอบครัวในโลกความจริง อาทิ พ่อ แม่ ภรรยา สามี บุตร กรณีที่มีการเสียชีวิตของบุคคลตัวจริงในโลกความเป็นจริง 2) การระบุตัวตน ซึ่งมีความท้าทายในการระบุอัตลักษณ์ของ Avatar (อาจคล้ายกันระหว่างกลุ่มผู้ใช้และไม่สามารถแยกกันออกได้) ซึ่งอาจนำไปสู่ข้อผิดพลาดในการทำธุรกรรมในโลกเสมือนได้ 3) การขาดการควบคุมเนื้อหาบนโลกเสมือน ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อผู้ใช้งานในการเผชิญกับสิ่งที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อาจเข้าถึงเนื้อหาที่มีความรุนแรงหรือเนื้อหาเกี่ยวกับเพศได้ 4) การเสพติดของผู้ใช้ การใช้เวลาในโลกเสมือนที่มากเกินไปและต่อเนื่อง อาจทำให้เกิดปัญหาการเสพติดได้เช่นเดียวกับ social media ซึ่งนำไปสู่ปัญหาหรือความผิดปกติทางจิต เช่น ทำให้รู้สึกเครียด ซึมเศร้า เหนงา หรือเบื่อหน่าย เป็นต้น 5) การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์จากการที่ Metaverse เป็นโลกเสมือนที่มีขนาดใหญ่และมีความซับซ้อนกว่าโลกความจริง ทำให้การตรวจจับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้ใช้ทำได้ยาก อาทิ การเหยียดเชื้อชาติสีผิว 6) ความปลอดภัยในการใช้งาน การที่ Metaverse เป็นโลกไร้พรมแดน ไม่มีกฎข้อบังคับหรือศูนย์กลางที่คอยควบคุมทำให้ไม่สามารถพิจารณาบทลงโทษจากการกระทำผิดในโลกเสมือนได้ อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศที่อาจมีความแตกต่างกัน และ 7) การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล การใช้บริการ Metaverse ผู้ใช้จะต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหรือการทำธุรกรรมระหว่างการใช้บริการ ซึ่งข้อมูลผู้ใช้บริการอาจถูกเข้าถึงโดยปราศจากความยินยอม

สำหรับประเทศไทย Metaverse อาจเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยสนับสนุนให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้นอย่างมาก ทั้งการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเศรษฐกิจดิจิทัล รวมทั้งขับเคลื่อนเศรษฐกิจตามอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดย (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570 ได้มีการกำหนดเป้าหมายการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและภาคบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม ซึ่งภาคการผลิตและภาคบริการเป้าหมายได้รวมด้านการท่องเที่ยว การเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพ และการเป็นฐานการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ โดยโลกเสมือน จะมีประโยชน์โดยตรงต่ออุตสาหกรรมด้านเทคโนโลยี สินค้าไอทีและอิเล็กทรอนิกส์ที่ไทยมีศักยภาพ อีกทั้งยังเป็นการยกระดับการพัฒนา Digital content ที่สามารถต่อยอดจากพฤติกรรมการใช้ดิจิทัลของไทย ซึ่งมีการใช้บริการดิจิทัลอยู่ในอันดับต้น ๆ ของโลก สะท้อนจากผลการจัดอันดับของ Global Digital Report 2019 ที่ไทยเป็นอันดับ 1 ในการใช้ internet banking โดยมีสัดส่วนประชากรที่ใช้สูงถึงร้อยละ 74 ของประชากรทั้งหมด และเป็นอันดับ 2 ของโลกในด้านผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่มีสกุลเงินดิจิทัล รวมทั้งเป็นอันดับ 3 ของโลกในการซื้อของออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือและเป็นอันดับ 5 ในการใช้บริการ e-commerce ขณะเดียวกัน Metaverse ยังช่วยส่งเสริมให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจและการพัฒนาในด้านการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวโดยเฉพาะแบบ Workcation ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถมาท่องเที่ยวพร้อมกับทำงานควบคู่กัน การสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพ โดยการส่งเสริมการทำ telemedicine telehealth และ virtual care ที่ทำให้ทั้งคนไทยและชาวต่างชาติสามารถเข้าถึงบริการ

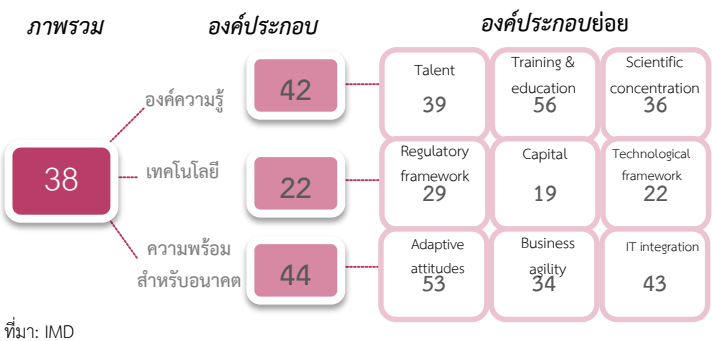

ด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น รวมทั้งช่วยในด้านการศึกษาและฝึกอบรมที่สามารถเรียนรู้ผ่านการทำ (learning by doing) ไปพร้อมกัน นอกจากนี้ Metaverse ยังมีส่วนทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น จากการลดอุปสรรคในการทำงานในหลายด้าน อาทิ การเดินทางไปทำงาน และยังทำให้เกิดอาชีพใหม่ อย่างไรก็ตาม การใช้ Metaverse อย่างเต็มที่อาจไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากยังอยู่ในขั้นการพัฒนา ดังนั้น ประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีประเด็นที่ต้องคำนึงถึง ดังนี้

1. โอกาสที่คนไทยและธุรกิจจะเข้าถึงอย่างครอบคลุม เนื่องจากการเข้าถึงอุปกรณ์ VR หรือ AR มีราคาสูง ทำให้การใช้บริการมีข้อจำกัดสำหรับกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ เช่นเดียวกับภาคธุรกิจที่ส่วนใหญ่ยังไม่มีความสามารถด้านเทคโนโลยีมากนักโดยเฉพาะกลุ่ม SMEs ซึ่งสะท้อนจากการสำรวจธุรกิจ SMEs ในปี 2560 โดยยังพบว่า สัดส่วนของสถานประกอบการที่ใช้คอมพิวเตอร์มีเพียงร้อยละ 29.6 เท่านั้น นอกจากนี้ด้วยการที่ Metaverse เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผู้ใช้จึงจำเป็นต้องมีทักษะด้านดิจิทัล แต่จากรายงาน The Global Competitiveness Report 2019 ที่จัดทำโดย WEF พบว่า ประชากรไทยมีคะแนนทักษะด้านดิจิทัลอยู่เพียงร้อยละ 54.3 อยู่ที่อันดับ 66 จาก 141 ประเทศ

2. การส่งเสริมการพัฒนาแรงงานด้านดิจิทัลเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี จากการพัฒนาของเทคโนโลยีที่รวดเร็วและต่อเนื่อง ทำให้แรงงานสาขาไอทีเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานอย่างมาก ข้อมูลของ Manpower group ปี 2564 คาดว่าในอีก 5 ถึง 10 ปีข้างหน้า ทิศทางความต้องการในสายงานไอทีจะยังคงเติบโตเป็นแบบขาขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาทิ สาขา AI และ Data สาขาวิศวกรรมและระบบ Cloud สาขานักพัฒนา Software and Application ปัจจุบันการผลิตกำลังคนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของไทยยังมีข้อจำกัดโดย IMD World Digital Competitiveness ranking ในปี 2021 ได้จัดอันดับไทยอยู่ที่ 38 จาก 64 ประเทศ ซึ่งมีจุดอ่อนในด้านความพร้อมสำหรับอนาคตที่อยู่ในอันดับที่ 44 ด้านองค์ความรู้ที่อยู่ในอันดับที่ 42 และมีองค์ประกอบย่อยด้านการฝึกอบรมและการศึกษา (Training & education) อยู่ในอันดับที่ 56

แผนภาพ 16 การจัดอันดับ IMD World Digital Competitiveness ranking ของประเทศไทย ปี 2021

3. ความเร็วและความครอบคลุมของอินเทอร์เน็ต Metaverse มีระบบประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อรองรับภาพ 3 มิติแบบเรียลไทม์ และการปฏิสัมพันธ์ในโลกเสมือนที่เกิดขึ้นพร้อมกันโดยผู้ใช้งานจำนวนมาก ทำให้ต้องใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อตอบสนองได้ทันทีและต่อเนื่อง ประเทศไทยมีการจัดประมูลคลื่นความถี่ 5G ในการบริการโทรคมนาคมแล้วเมื่อปี 2563 และระดับความเร็วของอินเทอร์เน็ตอยู่เป็นอันดับ 2 ของโลก อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจาก nPerf⁹ พบว่า พื้นที่บริการอินเทอร์เน็ต 5G ของประเทศไทยมีการบริการเพียงบางพื้นที่ในแต่ละจังหวัดเท่านั้น ซึ่งยังขาดความครอบคลุมและความทั่วถึงทุกพื้นที่ของประเทศ

⁹ ผู้ให้บริการวัดความเร็วอินเทอร์เน็ตระดับโลก

4. **กฎหมายที่มีความชัดเจนเพื่อการกำกับดูแล Metaverse** เป็นระบบที่ปราศจากขอบเขตของพื้นที่และเปิดโอกาสให้ผู้ใช้ทั่วโลกให้ทำกิจกรรมร่วมกันและพร้อมกันได้ ทำให้การกำกับดูแลและการควบคุมด้วยกฎหมายควรมีความชัดเจนในกรณีที่เกิดการกระทำผิด โดยกรณีของประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ อาทิ พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ร.บ. ทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งบังคับใช้ในขอบเขตของประเทศไทยเท่านั้น นอกจากนี้ ในการทำธุรกรรมบน Metaverse ที่ต้องใช้สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยน แต่ปัจจุบันไทยยังไม่ได้กำหนดให้นำสินทรัพย์ดิจิทัลมาใช้เป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการได้ ซึ่งจะกระทบต่อการทำธุรกรรมในโลกเสมือน

5. **ความปลอดภัยของข้อมูล** ความสามารถที่หลากหลายของ Metaverse ทำให้ผู้ใช้บริการจำเป็นต้องมีการป้องกันที่รัดกุม และต้องระมัดระวังการสูญเสียข้อมูลส่วนบุคคล การตกเป็นเหยื่อ การแอบอ้างหรือสร้างตัวตนปลอมเพื่อพรางตัวภัยคุกคาม การสะกดรอยตาม และกลั่นแกล้งทางออนไลน์ รวมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลในด้านต่าง ๆ ซึ่งการยืนยันตัวตนจากผู้ใช้อย่างเดียวอาจจะไม่เพียงพอ

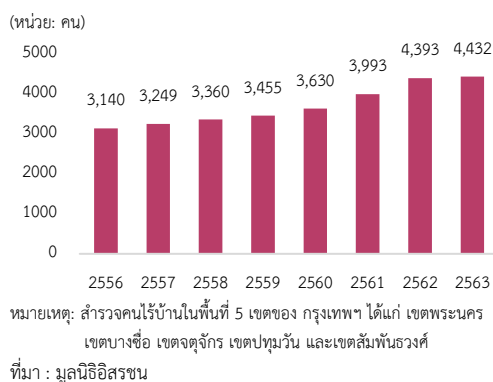
จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยี Metaverse ได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความพร้อมสามารถสร้างประโยชน์และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งในระดับปัจเจก หน่วยงาน และประเทศได้ ดังนั้น ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน ประชาชน ผู้ประกอบการ และกฎระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์สูงสุดจากเทคโนโลยีดังกล่าว

คนไร้บ้าน : แนวทางการยกระดับความเป็นอยู่ให้พึ่งพาตนเองได้ในสังคม

การแพร่ระบาดของ COVID-19 เป็นปัจจัยกระตุ้นที่ส่งผลให้สถานการณ์คนไร้บ้านมีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งต้องมีการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้คนไร้บ้านสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 รัฐบาลได้กำหนดมาตรการควบคุมการแพร่ระบาด โดยการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนด การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในทุกเขตท้องที่ทั่วประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม 2563 เพื่อจำกัดการเคลื่อนย้ายของประชาชน ส่งผลให้คนไร้บ้านซึ่งอาศัยในที่สาธารณะได้รับผลกระทบจากการขาดรายได้ อาหาร และที่อยู่ ขณะเดียวกัน คนไร้บ้านมีจำนวนเพิ่มขึ้น จากข้อมูลการสำรวจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) และเครือข่าย พบว่า จำนวนคนไร้บ้านเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 จากช่วงก่อนการระบาด สร้างผลกระทบต่อคนไร้บ้าน อาทิ การเข้าไม่ถึงการรักษาพยาบาล และไม่ได้รับเงินช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐ

แผนภาพ 17 จำนวนคนไร้บ้านในกรุงเทพมหานคร ปี 2556 - 2563

การคุ้มครองคนไร้บ้านถูกระบอบอยู่ใน พ.ร.บ. การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง¹⁰ ตั้งแต่ปี 2557 แต่ปัญหาคนไร้บ้านยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและยังไม่ได้รับการแก้ไขมากนัก จากข้อมูลการสำรวจคนไร้บ้านของมูลนิธิอิสรชน ที่สำรวจคนไร้บ้านในพื้นที่ 5 เขต ของ กรุงเทพฯ พบว่า คนไร้บ้านมีจำนวนเพิ่มขึ้น จาก 3,140 คน ในปี 2556 เป็น 4,432 คนในปี 2563 หรือเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.1 ต่อปี อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังไม่ปรากฏข้อมูลคนไร้บ้านที่ครอบคลุมทั้งจากหน่วยงานรัฐและเอกชน

มีเพียง สสส. ที่คาดว่าในปี 2560 จำนวนคนไร้บ้านทั่วประเทศจะมีถึง 3 หมื่นคน ซึ่งเป็นไปได้ว่าปัจจุบันคนไร้บ้านจะมีจำนวนสูงกว่าการคาดการณ์ดังกล่าวมาก เนื่องจากได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19

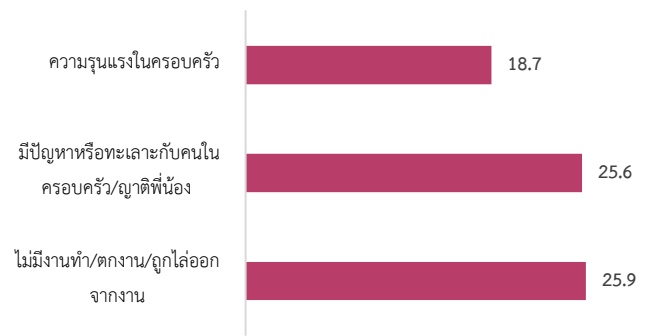
สาเหตุของการเป็นคนไร้บ้านมาจากปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม¹¹ โดย ปัญหาด้านเศรษฐกิจ อาทิ การไม่มีงานทำเนื่องจากเศรษฐกิจถดถอย ถูกเลิกจ้าง ไม่สามารถหางานทำได้ หรือเกิดจากสาเหตุ มีการศึกษาน้อย ขาดความรู้ ขาดทักษะขาดโอกาสที่จะประกอบอาชีพ รวมทั้งภาวะตกงานอันเกิดจากมีอายุมากจึงไม่สามารถ

¹⁰ พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 ที่ระบุไว้ในมาตรา 3 ว่า คนไร้ที่พึ่ง หมายถึง บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัย และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และให้รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากและไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้

¹¹ รายงานแนวทางการให้ความช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง (กลุ่มคนไร้บ้าน) เพื่อการส่งเสริมศักยภาพด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

หางานทำได้ ขณะที่ ปัญหาทางสังคม อาทิ การไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีที่ดินทำกิน ยากจน ขาดรายได้ มีหนี้สิน หรือไม่สามารถอยู่กับครอบครัวได้ การถูกทำร้ายจากคนในครอบครัว ครอบครัวแตกแยก สอดคล้องกับข้อมูลคนไร้บ้านในเชิงลึก¹² ที่พบว่า สาเหตุที่ต้องเป็นคนไร้บ้านเกิดจากการไม่มีงานทำ/ตกงาน/ถูกไล่ออกจากงาน เป็นปัญหาอันดับที่ 1 รองลงมาคือ มีปัญหาหรือทะเลาะกับคนในครอบครัว/ญาติพี่น้อง และมีปัญหาความรุนแรง

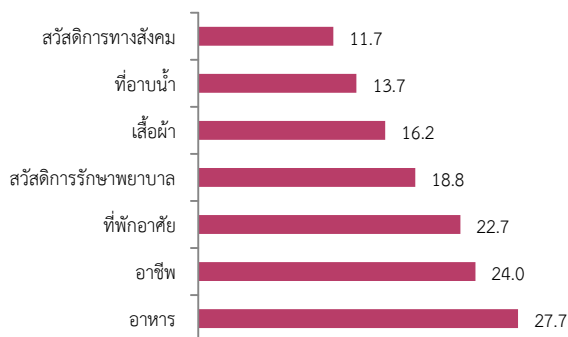
แผนภาพ 18 สาเหตุการเป็นคนไร้บ้าน

ที่มา: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ในครอบครัว ตามลำดับ ขณะเดียวกัน ยังพบว่าคนไร้บ้านกว่าร้อยละ 90 เป็นคนที่ไม่ได้มีปัญหาทางจิต ติดยา

แผนภาพ 19 ความต้องการของคนไร้บ้าน

ที่มา: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ความต้องการด้านอาชีพร้อยละ 24 ขณะที่ด้านที่พักอาศัยซึ่งคนไร้บ้านน่าจะต้องการของมากที่สุดกลับเป็นอันดับ 3 ที่ร้อยละ 22.7

หรือพิการ ซึ่ง 3 ใน 4 ระบุว่าก่อนมาเป็นคนไร้บ้านเคยประกอบอาชีพเป็นแรงงานนอกระบบ เช่น เกษตร/ประมง รับจ้างทั่วไป เก็บของเก่าขาย ขับรถ/เด็กส่งของ งานกรรมกร/ช่างก่อสร้าง และค้าขาย เป็นต้น โดยหลังจากเป็นคนไร้บ้าน มากกว่าร้อยละ 70 หารายได้จากทำงานรับจ้างทั่วไป หาของเก่าขาย และค้าขาย ซึ่งได้รับรายได้น้อยและไม่เพียงพอทำให้คนไร้บ้านยังมีความต้องการอาหารเป็นส่วนใหญ่ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 27.7 รองลงมาเป็น

สำหรับมาตรการแก้ไขปัญหามีการดำเนินงานทั้งภาครัฐและเอกชน โดยแนวทางการแก้ไขปัญหาของรัฐที่มีกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานหลักในการดูแล มียุทธศาสตร์ 5 ด้าน คือ 1) พัฒนาระบบการทำงานและคุณภาพการให้บริการเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของคนไร้ที่พึ่งที่เน้นการพัฒนากลไกการทำงานระบบการส่งต่อ 2) สร้างความรู้ความเข้าใจแก่สังคมและชุมชนในการดูแลอยู่ร่วมกับคนไร้ที่พึ่ง 3) การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและภาคีเครือข่ายในการคุ้มครอง 4) พัฒนาศักยภาพในการให้บริการ และ 5) ป้องกันและเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยง โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำระบบฐานข้อมูล สำรวจติดตามอย่างต่อเนื่องโดยมีกลไกการช่วยเหลือที่สำคัญ คือ ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน 77 แห่งในทุกจังหวัด ที่จะประสานงานเพื่อส่งต่อคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน 11 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งจะให้บริการในการส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ การรักษาพยาบาล พัฒนาคุณภาพชีวิต สนับสนุนการมีที่พักอาศัย และมีงานทำอีกด้วย ขณะที่ หน่วยงานเอกชนและภาคีเครือข่าย อาทิ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เครือข่ายคนไร้บ้าน มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย มูลนิธิกระจกเงา มูลนิธิอิสรชน ฯลฯ จะให้ความช่วยเหลือในลักษณะศูนย์พักพิงเช่นกัน และมีการช่วยเหลือเฉพาะหน้า เช่น บริจาคสิ่งของจำเป็น ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพและการจ้างงานโดยจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไร้บ้าน การผลักดันผู้ป่วยข้างถนนให้เข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุข เป็นต้น

¹² รายงานการวิจัยการสำรวจข้อมูลทางประชากรเชิงลึกของคนไร้บ้านในเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่เกี่ยวเนื่องของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการมีที่อยู่อาศัยที่ดีจะเป็นรากฐานสำคัญของการมีสถาบันครอบครัวที่มั่นคงและแข็งแรง ซึ่ง Jill Pable (2018) พบว่า การมีสภาพแวดล้อมในศูนย์พักพิงที่เหมาะสมแก่การใช้ชีวิต มีผลต่อสุขภาพจิตและการพัฒนาศักยภาพตนเองของคนไร้บ้าน แต่การแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และมองคนไร้บ้านว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (social inclusion) ที่ทุกคนมีคุณค่า เคารพในความแตกต่าง และมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่ จำเป็นต้องดำเนินการเพิ่มเติมในหลายด้าน และช่วยกันแก้ปัญหาในทุกภาคส่วน ทั้งด้านการให้ที่พักพิง การพัฒนาทักษะ การส่งเสริมให้มีงานทำที่มีรายได้ที่เพียงพอ รวมทั้งให้คนไร้บ้านเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานเช่นเดียวกับคนปกติ ซึ่งการดำเนินการในด้านต่าง ๆ นั้น ยังมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำคัญ ดังนี้

1. **การไม่ทราบสถานการณ์ที่ชัดเจน** โดยปัจจุบันไม่ปรากฏภาพรวมสถานการณ์คนไร้บ้านที่ชัดเจน ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ของคนไร้บ้าน และทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถระบุจำนวนได้อย่างแน่นอน และเข้าถึงคนไร้บ้านได้ยาก ขณะที่ข้อมูลหรือสภาพปัญหาของคนไร้บ้านส่วนใหญ่เกิดจากการสำรวจทำให้ภาพรวมของสถานการณ์ และสภาพปัญหาไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาอย่างครอบคลุมทำได้ยาก อย่างไรก็ตาม จากกรณีศึกษาจากต่างประเทศ พบว่า การมีฐานข้อมูลคนไร้บ้านที่มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้กำหนดแนวทางช่วยเหลือได้ดีขึ้น อาทิ แคนาดา ส่งเสริมการใช้ระบบข้อมูลในการแก้ปัญหาคนไร้บ้าน ที่เรียกว่า Homeless Individuals and Families Information System (HIFIS) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการรวบรวม วิเคราะห์และติดตามสถานการณ์คนไร้บ้านในพื้นที่ โดยมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในระดับชุมชนให้สามารถเข้าถึงข้อมูลร่วมกันได้แบบเรียลไทม์ โดยเมือง Medicine Hat เป็นเมืองแรกที่เน้นการใช้ระบบข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือคนไร้บ้าน โดยเชื่อมโยงข้อมูลคนไร้บ้านกับการพัฒนาทักษะและที่อยู่อาศัยเป็นรายบุคคล ส่งผลให้ในปี 2564 เมือง Medicine Hat ประสบความสำเร็จในการลดจำนวนคนไร้บ้านเรื้อรังของเมืองได้อย่างมาก นอกจากนี้ OECD (2020) ยังระบุว่า การมีฐานข้อมูลควรเป็นสิ่งที่ประเทศต่าง ๆ ต้องมีสำหรับการประเมิน หรือติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์คนไร้บ้าน โดยควรมีการเก็บข้อมูลคนไร้บ้านเป็นประจำ เพื่อให้เข้าใจถึงสถานการณ์ และความต้องการของคนไร้บ้านได้

2. **การเน้นการช่วยเหลือผ่านสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเป็นหลักอาจไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมด** โดยคนไร้บ้านบางกลุ่มไม่มีความประสงค์ที่จะพักอาศัยในที่ที่กำหนดไว้ แต่ต้องการอยู่อย่างอิสระ ซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างคนไร้บ้านเพียงร้อยละ 15.86 เท่านั้นที่ต้องการจะเข้าพักอาศัยที่บ้านพักชั่วคราว ขณะที่มีคนไร้บ้านถึงร้อยละ 61.87 กลับไม่ต้องการพักอาศัยในบ้านพักชั่วคราวของ พม. เนื่องจาก ความเป็นอิสระและเดินทางลำบาก เพราะที่พักอยู่ห่างไกล รวมทั้งมีความแออัด ขณะที่มาตรการอื่น เช่น การพัฒนาทักษะ และการส่งเสริมการจ้างงาน ส่วนใหญ่ดำเนินการภายในสถานคุ้มครอง ซึ่งมีจำนวนไม่มาก ทำให้คนไร้บ้านนอกสถานคุ้มครองเป็นกลุ่มที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหา

3. **ทัศนคติของคนในสังคมต่อคนไร้บ้านและทัศนคติของคนไร้บ้านต่อตนเอง** โดยคนไร้บ้านมักถูกมองว่าไร้ศักยภาพ ขี้เกียจ ไม่ทำงาน และเป็นคนอันตราย เสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรม แต่การศึกษาของ รณภูมิ (2560) พบว่า คนไร้บ้านไม่ใช่คนขี้เกียจ หรือเป็นคนอันตราย เป็นเพียงคนไม่มีบ้านพักอาศัย รวมทั้งไม่มีอาชีพที่มั่นคง และมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าคนปกติ ซึ่งภาพลักษณ์ของคนไร้บ้านดังกล่าวส่งผลต่อความไม่ไว้วางใจทาง

สังคม ซึ่งเป็นข้อจำกัดต่อการหางาน และการเข้ามามีส่วนหนึ่งของสังคม ขณะที่ ทักษะของคนไร้บ้านต่อตนเอง ยังเป็นปัญหาต่อการยกระดับคุณภาพชีวิต และการกลับไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเช่นกัน อาทิ ความรู้สึกถูกทอดทิ้ง หมดความหวัง ไม่มีคุณค่าต่อสังคม ทำให้บางส่วนมีภาวะซึมเศร้า หรือมีปัญหาทางด้านสุขภาพจิตได้ และไม่สามารถหลุดพ้นจากการเป็นคนไร้บ้านได้

4. การมีทักษะต่ำทำให้ประกอบอาชีพได้เพียงขั้นพื้นฐาน และมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการพึ่งพาตนเอง ทำให้มีโอกาสที่จะกลับมาเป็นคนไร้บ้านซ้ำ โดยการยกระดับทักษะมีการดำเนินงานโดย พม. ที่ฝึกอาชีพพื้นฐานแก่คนไร้ที่พึ่ง (คนไร้บ้าน) เช่น คัดแยกขยะ ลูกจ้างขายของ ขายอาหาร แต่การฝึกอบรมดังกล่าวเป็นการฝึกระยะสั้น และไม่เชื่อมโยงกับตำแหน่งงาน อีกทั้ง มาตรการจ้างงานคนไร้บ้านในสถานคุ้มครองฯ ยังเป็นการจ้างงานระยะสั้นและไม่ต่อเนื่อง ทำให้โอกาสการมีรายได้ต่อเนื่องเป็นไปได้ยาก ซึ่งจากรายงานเรื่อง Working to End Homelessness Initiative: Best Practice Series ของ Heartland Alliance for Human Needs & Human Rights (2012)¹³ ที่ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการทำงานของคนไร้บ้าน พบว่า การมีรายได้ที่มั่นคงจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหา ซึ่งการจ้างงานที่เหมาะสมต้องได้รับค่าจ้างอย่างสม่าเสมอ ควบคู่ไปกับการรักษาพยาบาล และที่อยู่อาศัย

5. เงื่อนไขหรือกฎระเบียบทำให้เข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานของรัฐได้จำกัด อาทิ ในช่วงสถานการณ์ COVID-19 คนไร้บ้านจำนวนถึงร้อยละ 42.45 ไม่ได้ลงทะเบียนขอรับความช่วยเหลือเพราะไม่มีโทรศัพท์มือถือ ขณะที่เมื่อพิจารณาการได้รับบริการด้านสาธารณสุขเมื่อเจ็บป่วย พบว่า คนไร้บ้านส่วนใหญ่ไม่ได้ไปหาหมอ โดยร้อยละ 66.6 ระบุว่า ไม่มีเงินจ่ายค่ายาหรือคาดว่าจะหายได้เองโดยไม่ต้องไปรักษา ซึ่งการศึกษาของไพสิฐ และคณะฯ (2560) ระบุว่า สาเหตุที่ทำให้คนไร้บ้านไม่ได้รับสิทธิเกิดจากการขาดหลักฐานทางทะเบียน โดยเฉพาะบัตรประชาชน ซึ่งมีคนไร้บ้านประมาณร้อยละ 25 ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน หรือไม่มีเอกสารยืนยันตัวตน

ทั้งนี้ ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไร้บ้านให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ควรมีแนวทาง ดังนี้

1. จัดทำฐานข้อมูลกลุ่มเปราะบางและคนไร้บ้าน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ปัญหา จากปัจจุบัน สถานการณ์คนไร้บ้านของแต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกันมาก และไม่มีตัวเลขที่เป็นทางการ ทำให้ไม่สามารถติดตามสถานการณ์คนไร้บ้านได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้ง ไม่ทราบสภาพปัญหาของ คนไร้บ้านที่เกิดขึ้น จึงควรมีการจัดฐานข้อมูลที่มีการปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ติดตาม ระบุปัญหา และ แก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

2. การแก้ไขปัญหาคนไร้บ้านต้องทำอย่างเป็นองค์รวม โดยบูรณาการการช่วยเหลือของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการให้ที่พักพิงเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถทำให้คนไร้บ้านกลับสู่สังคมได้ตามปกติได้ ซึ่งต้องมีการพัฒนาทักษะ ปรับทัศนคติ และหาแหล่งงานเพื่อเพิ่มแต้มต่อให้กับคนไร้บ้านให้สามารถกลับสู่สังคม โดยการช่วยเหลือแต่ละด้านจำเป็นต้องอาศัยหลายหน่วยงาน อาทิ พม. กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน และภาคเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และต้องดำเนินการให้ครอบคลุมทั้งกลุ่มที่อยู่ในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

¹³ เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร ซึ่งดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนในอเมริกา ละตินอเมริกา ตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ แอฟริกาใต้ เป็นต้น

และกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วม รวมทั้งต้องดำเนินการในลักษณะของการส่งเสริมมากกว่าการให้การช่วยเหลือในลักษณะการสงเคราะห์

3. **สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนไร้บ้านให้กับคนในสังคม** โดยการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้บ้านให้สังคมรับรู้ และปรับทัศนคติว่าคนไร้บ้านเป็นผู้ขาดโอกาสและไม่ได้สร้างปัญหากับสังคม จะมีส่วนช่วยเพิ่มโอกาสการทำงาน รวมทั้งกลับไปอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี

4. **การปรับปรุงแบบสวัสดิการให้สอดคล้อง** โดยปรับเงื่อนไขหรือระเบียบในการเข้ารับสวัสดิการ โดยเฉพาะด้านสาธารณสุข เพื่อให้คนไร้บ้านสามารถเข้ารับการรักษาได้

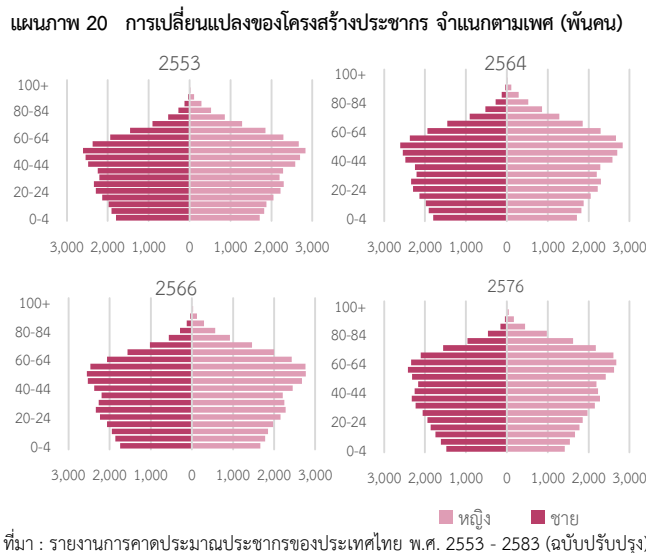
5. **ส่งเสริมการจ้างงานคนไร้บ้าน** ซึ่งช่วยให้คนไร้บ้านมีโอกาสดำเนินการมากขึ้น และลดปัญหาในด้านต่าง ๆ โดยอาจมีแนวทางดำเนินการ อาทิ การจ้างงานโดยรัฐ หรือส่งเสริมให้เอกชนที่จ้างงานคนไร้บ้าน หรือกลุ่มเปราะบางได้สิทธิในการลดภาษี

6. **ส่งเสริมบทบาทของเอกชนและภาคีเครือข่ายคนไร้บ้านในการเข้ามาร่วมกันสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไร้บ้านได้อย่างครบวงจร** เนื่องจากภาคเอกชนและภาคีเครือข่ายคนไร้บ้านมีระบบการดำเนินงานที่คล่องตัว และสามารถเข้าถึงแหล่งที่อยู่อาศัยของคนไร้บ้านได้ในระดับพื้นที่ จึงควรมีการส่งเสริมบทบาทของเอกชนและภาคีเครือข่ายคนไร้บ้าน

ทั้งนี้ แนวทางข้างต้นเป็นการแก้ปัญหาคนไร้บ้านให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างยั่งยืน จะต้องแก้ไขปัญหาดังแต่ต้นเหตุ ซึ่งต้องเริ่มตั้งแต่การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว รวมทั้งส่งเสริมการสร้างหลักประกันการทำงานและรายได้ ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่ทำให้เกิดปัญหาคนไร้บ้าน

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทย จากมุมมองของบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ (NTA)

ประเทศไทยจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสมบูรณ์ในอีก 1 ปีข้างหน้า และอัตราการเกิดมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ (NTA) จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถสะท้อนผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรได้อย่างรอบด้าน ที่เชื่อมโยงกับการหารายได้และการใช้จ่ายของประชากรแต่ละช่วงวัย รวมทั้งการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบนโยบายและมาตรการเตรียมพร้อมรับมือในมิติต่าง ๆ ในอนาคต

ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัยตั้งแต่ปี 2548 ตามการเปลี่ยนแปลงทั้งภาวะเจริญพันธุ์และการพัฒนาของระบบสาธารณสุขที่ทำให้คนมีอายุยาวนานขึ้น โดยอัตราการเจริญพันธุ์รวมของไทยลดลงจาก 2.0 ในปี 2538 เหลือเพียง 1.5 ในปี 2564 ซึ่งมีจำนวนเด็กเกิดใหม่เหลือไม่ถึง 5.5 แสนคน จากเดิมที่มีจำนวนกว่า 8.2 แสนคน ในปี 2555 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะทำให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมอย่างสมบูรณ์¹⁴ ในปี 2566 และจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด¹⁵ ในปี 2576 ทำให้ภาวการณ์

พึ่งพิงจากเดิมที่อัตราส่วนพึ่งพิงรวมอยู่ที่ร้อยละ 54.8 ในปี 2564 จะเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 57.2 ในปี 2566 และร้อยละ 71.3 ในปี 2576 ทำให้ในอีก 10 ปีข้างหน้า วัยแรงงาน 100 คน ต้องดูแลเด็กและผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก 55 คน เป็น 72 คน ซึ่งไม่เพียงจะเป็นภาระต่อวัยแรงงานแต่ยังกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ดังนั้น กำหนดนโยบายของภาครัฐจึงต้องมีการพัฒนาทุกช่วงวัยอย่างเหมาะสม

บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ (National Transfer Account: NTA) เป็นการผนวกโครงสร้างอายุของประชากรเข้ากับรายได้ประชาชาติ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือชนิดใหม่ที่ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของประชากรในแต่ละอายุ และการเกื้อกูลระหว่างกันของภาคครัวเรือน รวมทั้งนโยบายของรัฐที่เข้ามาช่วยเหลือหรืออุดหนุนให้กับประชากรในแต่ละช่วงวัย NTA จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์ผลกระทบ

¹⁴ มีผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด

¹⁵ มีผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด

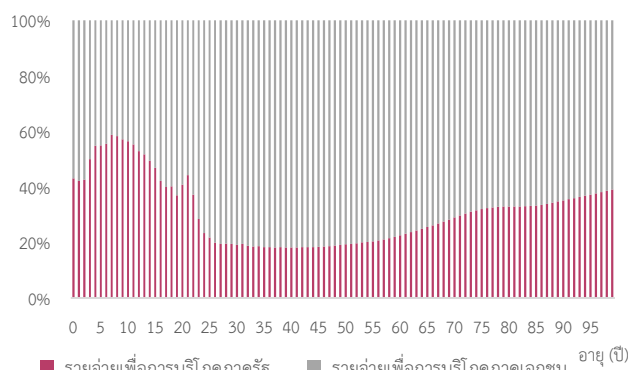
ทางจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรได้รอบด้าน และครอบคลุมทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งผลกระทบต่อรัฐทั้งในด้านการหารายได้ (ภาษี) และภาระทางการคลัง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล NTA ในปี 2562 พบว่า คนไทยมีรายได้จากการทำงานต่ำกว่าการบริโภคที่เกิดขึ้นตลอดช่วงวัย (การขาดดุลรายได้) คิดเป็นมูลค่าถึง 2.04 ล้านล้านบาท หรือโดยเฉลี่ยคนไทยหารายได้ได้น้อยกว่าค่าใช้จ่ายประมาณ 3 หมื่นบาทต่อคนต่อปี โดยผู้ที่มิรายได้ไม่เพียงพอจะใช้รายได้จากทรัพย์สิน ที่เก็บสะสมไว้ และเงินโอนจากบุคคล และรัฐ มาชดเชยความไม่เพียงพอที่เกิดขึ้น ซึ่งหากโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์และสุดยอดในปี 2566

และ 2576 การขาดดุลรายได้ในภาพรวมของประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นเป็น 2.16 ล้านล้านบาท และ 2.57 ล้านล้านบาท ตามลำดับ ซึ่งทำให้คนไทยต้องหารายได้จากแหล่งอื่นมาชดเชยการขาดดุลที่เพิ่มขึ้นในอนาคต จึงต้องให้ความสำคัญกับการมีหลักประกันรายได้ หรือการส่งเสริมการออมตั้งแต่ปัจจุบัน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสถานการณ์การออมในปัจจุบัน พบว่า มูลค่าการออมของคนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ โดยปี 2562 คนไทยมีเงินออมเฉลี่ยที่ 133,256 บาทต่อครัวเรือน และเกิน 1 ใน 5 ของครัวเรือนนำเงินออมมาใช้จ่ายได้ไม่เกิน 3 เดือน ซึ่งหากพฤติกรรมการออม และการมีหลักประกันด้านรายได้ยังไม่เปลี่ยนแปลง การขาดดุลรายได้ที่เพิ่มขึ้นอาจเป็นภาระของรัฐที่ต้องแบกรับภาระดังกล่าวในอนาคต

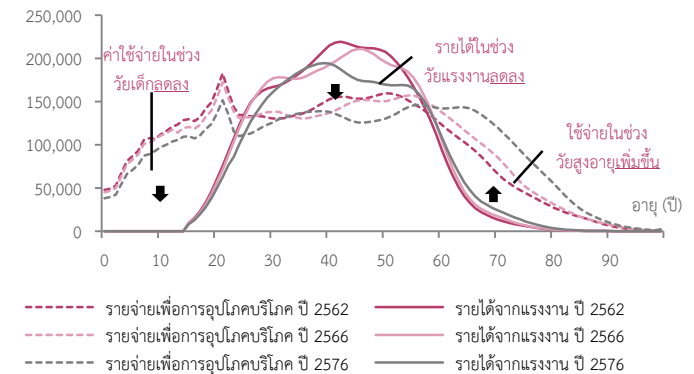
เมื่อพิจารณาบทบาทของรัฐจากข้อมูล NTA พบว่า รัฐมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา และสาธารณสุขให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะในช่วงวัยเด็กและวัยสูงอายุ โดยในวัยเด็กได้รับประโยชน์จากรายจ่ายภาครัฐเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคทั้งหมด โดยส่วนใหญ่เป็นการได้รับประโยชน์จากสนับสนุนด้าน

แผนภาพ 22 โครงสร้างรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของภาครัฐและภาคเอกชน ปี 2562

ที่มา : บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ 2562

แผนภาพ 21 การขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ (LCD) ของประเทศไทย ปี 2562 และผลการคาดประมาณปี 2566 และ ปี 2576 (ล้านบาท)

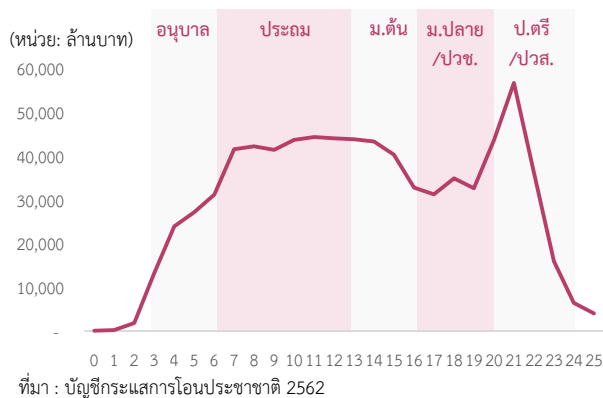

ที่มา : บทความ เรื่อง “บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ (National Transfer Account: NTA) กับการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย” , สศช.

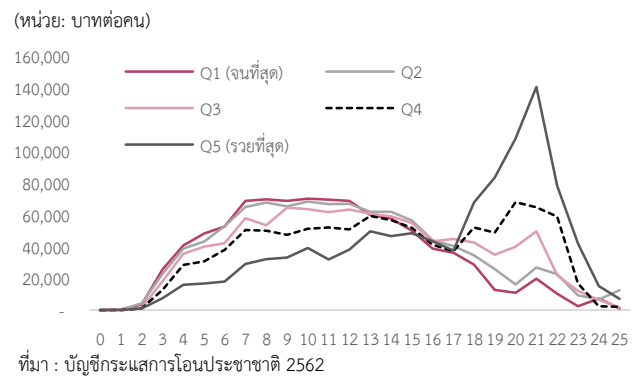
ใหญ่เป็นการได้รับประโยชน์จากสนับสนุนด้านการศึกษา ขณะที่รายจ่ายของรัฐสำหรับคนในวัยสูงอายุคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 30 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคทั้งหมด โดยเป็นการสนับสนุนด้านสุขภาพเป็นหลัก ซึ่งพฤติกรรมการใช้จ่ายของรัฐดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ารัฐต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในทุก ๆ ปี ขณะที่เมื่อไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยมาก NTA ยังชี้ให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายของรัฐในภาพรวมได้เพิ่มสูงขึ้นไปด้วย เนื่องจากผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีอายุยาวนานขึ้น

ขณะเดียวกันวัยแรงงานซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐในการจัดเก็บภาษีจะมีจำนวนลดลง ส่งผลให้สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.41 ในปี 2583 โดยมีสัดส่วนรายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุขต่อ GDP เพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 12.71 จากร้อยละ 9.23 ในปี 2562 และสัดส่วนรายจ่ายภาครัฐทางการศึกษาต่อ GDP เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 4.71 จากร้อยละ 4.64 ในปี 2562 ทั้งนี้ นอกจากภาระทางงบประมาณที่รัฐต้องเตรียมความพร้อมมากขึ้นเมื่อเข้าสู่สังคมสูงวัย NTA ยังสามารถใช้พิจารณาการจัดสรรงบประมาณในด้านต่าง ๆ ของรัฐที่กระจายไปยังแต่ละกลุ่มคนได้อีกด้วย โดยด้านการศึกษาจะเห็นได้ว่าภาพรวมรัฐมีการใช้จ่ายด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาสูงกว่ากลุ่มอื่น แต่รายจ่ายดังกล่าวส่วนใหญ่มักอยู่กับเด็กที่อยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้สูง ขณะที่ครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยกลับได้รับประโยชน์จากการใช้จ่ายของรัฐดังกล่าวเพียงเล็กน้อย

แผนภาพ 23 มูลค่ารวมของรายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านการศึกษาของภาครัฐ ปี 2562

แผนภาพ 24 มูลค่าเฉลี่ยของรายจ่ายเพื่อการบริโภคด้านการศึกษาของภาครัฐ จำแนกตามกลุ่มรายจ่าย (Quintile by Expenditure) ปี 2562

สำหรับผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจ โครงสร้างประชากรของไทยที่เป็นสังคมสูงวัยมากขึ้นจะทำให้ เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราที่ชะลอลง โดยปี 2564 การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว¹⁶ อยู่ที่ร้อยละ 2.6 และจะลดลงเหลือร้อยละ 2.5 ในปี 2566 และร้อยละ 2.1 ในปี 2576 โดยโครงสร้างประชากรที่มีวัยแรงงานลดลงจะเป็นปัจจัยฉุดรั้งให้เศรษฐกิจให้หดตัวลงเฉลี่ยประมาณร้อยละ 0.5 ต่อปี ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงข้างต้นชี้ให้เห็นว่าหากไม่มีการเปลี่ยนแปลง (อาทิ โครงสร้างเศรษฐกิจเดิม ผลิตภาพเดิม) โอกาสการปันผลทางประชากรครั้งที่ 2 ของไทย (โอกาสทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการสังคมความมั่งคั่ง ซึ่งความมั่งคั่งต่อหัว (Wealth per Capita) สามารถเพิ่มขึ้นได้เมื่อประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น) จะเป็นไปได้ยากขึ้น

นอกจากนี้ ประเด็นการขาดดุลงบรายได้ ภาระทางการคลัง การจัดสรรงบประมาณ และผลกระทบต่อเศรษฐกิจแล้ว NTA ยังสามารถนำมาใช้ในการวางแผนทางการเงินของประชาชนได้อีกด้วย จากข้อมูลการใช้จ่ายตลอดช่วงวัยทำให้ทราบว่าหากต้องการเลี้ยงดูเด็กจนถึงอายุ 21 ปี หรือตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเข้าสู่ตลาดแรงงาน จะต้องมียกจ่ายทั้งสิ้น 1.5 ล้านบาท (หักค่าใช้จ่ายที่รัฐสนับสนุน) และวัยแรงงานต้องการวางแผนเกษียณที่จะอยู่ได้จนถึงอายุ 90 ปี ต้องมียกจ่าย 3.1 ล้านบาท (ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่รัฐสนับสนุน) หรืออาจกล่าวได้ว่าหากวัยแรงงานอาศัยอยู่ร่วมกับเด็ก 1 คน และผู้สูงอายุ 1 คน โดยที่เด็กและผู้สูงอายุ

¹⁶ คำนวณจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว ณ ราคา Purchasing Power Parity (ดอลลาร์สหรัฐ) โดยอ้างอิงตัวเลขจากองค์การสหประชาชาติ (UN)

ไม่สามารถหารายได้ได้เลย แรงงานคนดังกล่าวจะต้องหารายได้เบ็ดเสร็จรวมแล้วถึง 7.7 ล้านบาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบริโภคของเด็ก ผู้สูงอายุ และการวางแผนเกษียณอายุของตนเอง

จากการใช้ข้อมูล NTA มาวิเคราะห์ผลของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโดยมีวัยเด็กและวัยแรงงานลดลง ขณะที่วัยสูงอายุเพิ่มขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อทั้งเศรษฐกิจมหภาค โดยเป็นปัจจัยฉุดรั้งทางเศรษฐกิจและจะทำให้รัฐมีภาระทางการคลังเพิ่มขึ้น รวมทั้งยังชี้ให้เห็นถึงการกระจายงบประมาณที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มประชากร ขณะที่ภาคประชาชนยังมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย และจะมีแนวโน้มไม่เพียงพอมากขึ้น ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นถึง **ประเด็นที่ต้องดำเนินการเพื่อรับมือกับผลกระทบ** ดังนี้

1. **การเพิ่มรายได้เป็นสิ่งสำคัญที่จะบรรเทาการขาดดุลรายได้ และอาจช่วยยกระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ** โดยการยกระดับรายได้ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยสูงอายุ ดังนี้

1) **วัยเด็กต้องเตรียมความพร้อมให้มีทักษะเพียงพอ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต** อาทิ การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับโลกในยุคปัจจุบัน การส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาในสาขาที่สอดคล้องทิศทางการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม จากข้อมูล NTA ที่พบว่า การใช้จ่ายของรัฐในการสนับสนุนด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาตกอยู่กับครัวเรือนที่มีรายได้สูง มากกว่าครัวเรือนรายได้น้อย ซึ่งเป็นผลมาจากการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยที่อยู่ในระดับต่ำ จึงควรหาแนวทางส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาของนักเรียนที่อยู่ในครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ เพื่อให้สามารถเข้าถึงการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นอีกด้วย

2) **การยกระดับรายได้ของกลุ่มวัยแรงงานและพัฒนาทักษะให้แก่ประชากรกลุ่ม NEETs¹⁷** ซึ่งวัยแรงงานไม่เพียงแต่จะต้องหารายได้เพื่อเลี้ยงชีพตนเองเท่านั้น แต่ยังต้องดูแลประชากรวัยเด็กและวัยสูงอายุซึ่งมีแนวโน้มว่าจะต้องดูแลเพิ่มมากขึ้น สะท้อนจากอัตราส่วนพึ่งพิงของประชากรสูงวัยที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นต้องทำให้วัยแรงงานมีรายได้ที่เพียงพอให้สามารถดูแลตนเองได้ และมีเหลือสำหรับการดูแลวัยอื่น ๆ ซึ่งหากวัยแรงงานมีความมั่นคงด้านรายได้จะเป็นแรงผลักดันหนึ่งให้คนกลุ่มนี้เต็มใจที่จะมีลูกมากขึ้น ดังนั้น จะต้องมีการยกระดับรายได้ อาทิ การพัฒนาทักษะ การเพิ่มผลิตภาพ มาตรการค่าจ้าง รวมทั้งระบบสวัสดิการ นอกจากนี้ เพื่อชดเชยการหายไปของวัยแรงงาน จึงควรมีการส่งเสริมให้ประชากรที่ไม่มีส่วนร่วมในกำลังแรงงานให้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่ม NEETs ที่ยังมีศักยภาพในการทำงาน โดยจะต้องพัฒนาทักษะให้คนกลุ่มนี้กลับเข้าสู่ตลาดแรงงาน สามารถสร้างรายได้และมูลค่าเพิ่มให้แก่ระบบเศรษฐกิจ ซึ่งจะต้องมีกลไกสนับสนุนที่ต่อเนื่องตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง

3) **การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ** โดยปัจจุบันผู้สูงอายุจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุตอนต้นที่ยังมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำงาน และข้อมูล NTA ยังบ่งชี้ว่า โดยเฉลี่ยคนไทยที่อายุ 58 ปีจะมีรายได้ไม่น้อยกว่ารายจ่าย และความแตกต่างดังกล่าวจะมีมากขึ้นเมื่ออายุเพิ่มขึ้น ซึ่งหากมีมาตรการที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่ยังมีศักยภาพสามารถมีรายได้จากการทำงานต่อได้ นอกจากจะช่วยให้

¹⁷ Not in Education Employment or Training คือ กลุ่มประชากรอายุ 15-24 ปี ที่ไม่ได้อยู่ระหว่างเรียนหนังสือ ทำงาน หรือฝึกอบรม

การขาดดุลรายได้ลดลง ยังมีส่วนในการแก้ปัญหาขาดแคลนแรงงานที่อาจเกิดขึ้นจากจำนวนประชากรที่ลดลง อย่างไรก็ตามการทำงานของผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงลักษณะและตำแหน่งงาน รวมถึงสวัสดิการต่าง ๆ ให้เหมาะสม รวมทั้งสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่องค์กรจะได้รับจากการจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการผลักดันให้เกิดการจ้างงานผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น

2. **การชดเชยการขาดแคลนของแรงงานผ่านการดึงกลับแรงงานไทยทักษะสูงในต่างประเทศและการนำเข้าแรงงานต่างชาติทักษะสูง** จากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรที่พบว่าวัยแรงงานในอนาคตมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นข้อจำกัดในการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจะต้องมีมาตรการจูงใจเพื่อดึงแรงงานไทยในต่างประเทศที่มีสมรรถนะสูงให้กลับมาสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและยกระดับผลิตภาพให้แก่ประเทศ รวมทั้งต้องส่งเสริมการนำเข้าแรงงานต่างชาติในกลุ่มที่มีทักษะสูง เพื่อรองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจที่จะเปลี่ยนผ่านไปสู่อุตสาหกรรมมูลค่าสูงที่มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้มข้น ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว

3. **การสร้างความเข้มแข็งทางการเงินของครัวเรือน** จากบทบาทของภาคเอกชนที่เป็นกลไกหลักในการชดเชยการขาดดุลรายได้ตามช่วงอายุ ซึ่งในอนาคตแนวโน้มการขาดดุลรายได้จะสูงขึ้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของการสร้างความเข้มแข็งทางการเงินของครัวเรือน ซึ่งจะต้องมีแนวทางในการส่งเสริมและผลักดันอย่างจริงจัง ทั้งการเพิ่มระดับการออมของครัวเรือนเพื่อลดความเสี่ยงด้านการเงินโดยเฉพาะในยามฉุกเฉิน รวมถึงการวางแผนเกษียณเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับชีวิตในยามที่ไม่สามารถหารายได้ได้หรือมีรายได้ลดลง โดยปัจจุบันหลักประกันรายได้ผู้สูงอายุได้ออกแบบอย่างครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม แต่ยังมีประเด็นด้านความเพียงพอต่อการดำรงชีพ ภาครัฐจึงควรมีแนวทางในการปรับปรุงระบบหลักประกันรายได้หลังเกษียณ เพื่อให้ผู้สูงวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการลดการพึ่งพิงประชากรวัยแรงงาน อีกทั้งจะต้องส่งเสริมความรู้ด้านการเงินให้แก่ครัวเรือน เพื่อให้เกิดการบริหารการเงินที่ปลอดภัย

4. **การปรับปรุงระบบการคลังของประเทศเพื่อสร้างสมดุลทางการคลังและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน** การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรได้ส่งผลให้ภาระทางการคลังของภาครัฐ รวมถึงหนี้สาธารณะเพิ่มมากขึ้น แต่รายได้ของภาครัฐจากการจัดเก็บภาษีลดลง ซึ่งจำเป็นต้องหาแนวทางสร้างสมดุลระหว่างรายได้และรายจ่าย รวมถึงมีการวางแผนเกี่ยวกับรายจ่ายและเงินอุดหนุนทางสังคมในระยะยาวเพื่อให้มีความมั่นคงทางการคลัง

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์กระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า NTA จะเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการกำหนดนโยบายในอนาคต โดยเฉพาะนโยบายด้านประชากรที่ประเทศไทยจะต้องให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น ซึ่งนอกจากการวิเคราะห์ และคาดการณ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแล้ว NTA ยังเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ให้กับผู้กำหนดนโยบายในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ดังนั้นหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อมูล NTA ไปใช้ จะช่วยให้สามารถกำหนดมาตรการหรือนโยบายได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์มากยิ่งขึ้น โดยผู้สนใจสามารถหาข้อมูล NTA ได้จาก www.nesdc.go.th ในหัวข้อข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม

บทความ “เสียงของ SMEs ภาคการท่องเที่ยว: การปรับตัว และความเห็นต่อการช่วยเหลือของรัฐ”

มาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) แม้ภาครัฐออกมาตรการช่วยเหลือและฟื้นฟูเศรษฐกิจมาอย่างต่อเนื่อง แต่ผู้ประกอบการและแรงงาน SMEs ยังเห็นว่าไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับผลกระทบที่ได้รับ ดังนั้น การสนับสนุนด้านการเงิน การส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลอดจนการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในธุรกิจท่องเที่ยว จึงเป็นแนวทางที่สำคัญ ให้เกิดการจ้างงาน และขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้สามารถดำเนินการต่อไปได้

วิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อย เป็นภาคธุรกิจที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย มีมูลค่าคิดเป็นสัดส่วนประมาณ 1 ใน 3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) และมีการจ้างงานในสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 70 ของการจ้างงานรวมทั้งประเทศ แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้ GDP ของ SMEs ในปี 2563 มีการขยายตัวที่ลดลง อยู่ที่ร้อยละ 9.1 เทียบกับช่วงปี 2562 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) รายงานว่า ธุรกิจที่พักแรมและบริการด้านอาหาร มีมูลค่าลดลงเป็น 370,255 ล้านบาท ในปี 2563 จาก 700,027 ล้านบาทในปี 2562 หรือลดลงร้อยละ 47 ซึ่งปัจจัยหลักมาจากมาตรการจำกัดการเดินทางของประชาชนภายในประเทศและการปิดประเทศห้ามคนต่างชาติเข้าประเทศไทย ส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ และเกิดการปิดกิจการและเลิกจ้างของภาคการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการบางกลุ่มสามารถปรับตัวดำเนินธุรกิจได้ ซึ่งสะท้อนถึงความเข้มแข็งของผู้ประกอบการ ดังนั้น การศึกษาการปรับตัวของผู้ประกอบการ และแรงงานจากผลกระทบ ตลอดจนเสียงสะท้อนต่อมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ จะเป็นบทเรียนและข้อเสนอแนะทางการฟื้นฟู SMEs ให้เกิดการจ้างงานและขับเคลื่อนเศรษฐกิจต่อไป

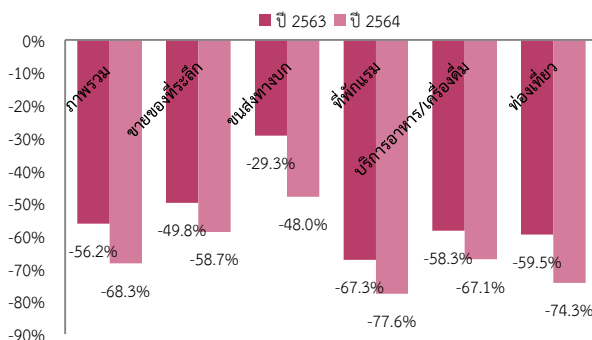
ผลกระทบและการปรับตัวของผู้ประกอบการและแรงงาน

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ร่วมกับบริษัท ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ จำกัด (SAB) ดำเนินโครงการสำรวจการปรับตัวของแรงงานและผู้ประกอบการ SMEs จากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ในภาคการท่องเที่ยว โดยสำรวจผู้ประกอบการและแรงงานในสถานประกอบการ SMEs¹⁸ ภาคการท่องเที่ยวที่ยังเปิดดำเนินการอยู่ใน 5 ประเภท คือ ที่พักแรม การบริการอาหาร ขนส่งทางบก ท่องเที่ยว และขายของที่ระลึก กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการจำนวน 1,534 ตัวอย่าง และแรงงาน 3,068 ตัวอย่าง ใน 6 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ นครราชสีมา ภูเก็ต ชลบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ระหว่าง มิถุนายน - กันยายน 2564 โดยมีผลสำรวจที่สำคัญ ดังนี้

¹⁸ SMEs หมายถึง กิจการที่มีรายได้การผลิตไม่เกิน 500 ล้านบาทต่อปี บริการ/ค้าส่ง/ค้าปลีก ไม่เกิน 300 ล้านบาทต่อปี และการจ้างงานการผลิต ไม่เกิน 200 คน บริการ/ค้าส่ง/ค้าปลีก ไม่เกิน 100 คน กรณีธุรกิจเข้าลักษณะต่างประเภทกันให้ถือรายได้เป็นเกณฑ์พิจารณา ทั้งนี้ SMEs ได้รวมวิสาหกิจรายย่อย (Micro) ด้วย (การจ้างไม่เกิน 5 คน รายได้ ไม่เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี)

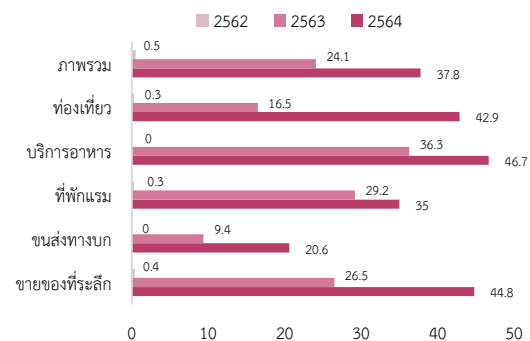
• รายได้ผู้ประกอบการที่ลดลงในช่วง COVID-19 ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องทางการเงินและการมีหนี้สินที่เพิ่มขึ้น ผลการสำรวจ พบว่า รายได้ของผู้ประกอบการลดลงในทุกประเภทธุรกิจ โดยในปี 2564 มีรายได้ลดลงมากกว่าปี 2563 เมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งเป็นช่วงก่อนการแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยเฉพาะในกลุ่มที่พักแรม ท่องเที่ยว และบริการอาหาร มากกว่า 1 ใน 3 ของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ภาคการท่องเที่ยว มีปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน และ 1 ใน 4 ของผู้ประกอบการ สามารถรับมือได้อีกไม่เกิน 6 เดือน ซึ่งมีสาเหตุโดยตรงมาจากการที่รายได้ลดลง เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลงอย่างมาก ส่งผลให้จำนวนผู้ประกอบการที่เป็นหนี้ในปี 2564 เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ประมาณร้อยละ 10 นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบจำนวนหนี้สินปีต่อปี พบว่า ในปี 2563 ผู้ประกอบการ SMEs ท่องเที่ยวมีหนี้สินเพิ่มขึ้นร้อยละ 33.4 มีจากปีก่อน ขณะที่ ร้อยละ 39.9 ระบุว่าปี 2564 มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้นกว่าปี 2563 ส่วนความสามารถในการชำระหนี้ พบว่า ในปี 2562 ส่วนใหญ่สามารถชำระหนี้ได้ตามปกติ (ร้อยละ 93.4) แต่หลังจากเกิดการแพร่ระบาดในปี 2563 สัดส่วนผู้ที่สามารถชำระหนี้ได้ตามปกติลดลงเหลือร้อยละ 71.3 และลดลงอีกเป็นร้อยละ 63.3 ในปี 2564 ทั้งนี้สิ่งที่น่ากังวลใจคือร้อยละ 10.3 อยู่ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้เลยในช่วงปัจจุบัน

แผนภาพ 25 การเปลี่ยนแปลงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเปรียบเทียบกับช่วงก่อนการแพร่ระบาดของ COVID-19 (ปี 2562)

ที่มา: การสำรวจผู้ประกอบการและแรงงานในสถานประกอบการ SMEs ภาคการท่องเที่ยว

แผนภาพ 26 ร้อยละของผู้ประกอบการที่มีปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน ในช่วงปี 2562 – 2564 จำแนกตามประเภทธุรกิจ

ที่มา: การสำรวจผู้ประกอบการและแรงงานในสถานประกอบการ SMEs ภาคการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ หากพิจารณาจากขนาดและประเภทธุรกิจ พบว่า ผู้ประกอบการ SMEs ขนาดกลาง จะประสบปัญหาสภาพคล่องและมีภาระหนี้สิน มากกว่าผู้ประกอบการขนาดเล็กและรายย่อย โดยธุรกิจประเภทการบริการอาหารประสบปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ธุรกิจท่องเที่ยว ขายของที่ระลึก ที่พักแรม และขนส่งทางบก นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ประกอบการรายย่อยมีแนวโน้มพึ่งพิงหนี้ในระบบสูงกว่าผู้ประกอบการ SMEs ขนาดเล็กและขนาดกลาง

ตาราง 9 ความสามารถในการชำระหนี้ (เฉพาะผู้มีหนี้สิน) (ร้อยละ)

ลำดับ	ความสามารถในการชำระหนี้ความสามารถในการชำระหนี้	ปี 62 (n= 945)	ปี 63 (n=1,063)	ปัจจุบัน (n=1,108)
1	ชำระได้ปกติ	93.4	71.3	63.3
2	ชำระได้บางส่วน	5.2	25.0	26.4
	-ไม่ถึงร้อยละ 50	(68.0)	(66.2)	(60.2)
	-ขั้นต่ำร้อยละ 50 ขึ้นไป	(32.0)	(33.8)	(39.8)
3	ไม่สามารถชำระได้เลย	1.4	3.7	10.3
รวม		100.0	100.0	100.0

ที่มา: การสำรวจผู้ประกอบการและแรงงานในสถานประกอบการ SMEs ภาคการท่องเที่ยว โดย สศช. ร่วมกับบริษัท ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ จำกัด (SAB)

ตาราง 10 ภาระหนี้สิน จำแนกตามขนาดธุรกิจ (ร้อยละ)

ลำดับ	ภาระหนี้	Macro (n= 747)			S (n= 740)			M (n=47)		
		ปี 62	ปี 63	ปัจจุบัน	ปี 62	ปี 63	ปัจจุบัน	ปี 62	ปี 63	ปัจจุบัน
1	ไม่มี	40.7	35.6	34.9	36.5	27.6	22.3	12.8	2.1	0.0
2	มีหนี้สิน	59.3	64.4	65.1	63.5	72.4	77.7	87.2	97.9	100.0
	2.1 แหล่งของหนี้สิน	(n=443)	(n=481)	(n=486)	(n=470)	(n=536)	(n=576)	(n=41)	(n=46)	(n=47)
	- ในระบบ	58.5	64.4	64.4	63.1	72.0	77.3	87.2	97.9	100.0
	- นอกกรอบ	2.9	3.1	7.1	1.8	3.2	3.8	0.0	4.3	4.3

ที่มา: การสำรวจผู้ประกอบการและแรงงานในสถานประกอบการ SMEs ภาคการท่องเที่ยว โดย สศช. ร่วมกับบริษัท ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ จำกัด (SAB)

• **พื้นฐานทางการเงิน ต้นทุนคงที่ในการดำเนิน** แผนภาพ 28 การเข้าร่วมโครงการกระตุ้นกำลังซื้อ (ร้อยละ)

ธุรกิจ และความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจ

เป็นปัจจัยสำคัญต่อความอยู่รอดของธุรกิจ การรับมือต่อ

ผลกระทบของผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นการปรับลด

เงินเดือนพนักงาน การลดราคาสินค้า/บริการ และการพักงาน

โดยพบว่า ร้อยละ 34.7ของผู้ประกอบการใช้แนวทาง

การปรับลดเงินเดือนพนักงาน โดยปรับลดลงเฉลี่ยร้อยละ 33 ของเงินเดือน รองลงมาได้แก่ การลดราคาสินค้า/

บริการ และการพักงาน ที่ร้อยละ 34.3 และ 30.3 ตามลำดับ โดยกลุ่มผู้ประกอบการที่ยังเปิดดำเนินกิจการอยู่

อย่างต่อเนื่องในช่วง COVID-19 เป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งสามารถปรับตัวได้ดี ซึ่งปัจจัยสำคัญ คือ การมีสภาพ

คล่องทางการเงินที่ดีตั้งแต่ช่วงก่อนการระบาด เนื่องจากมีเงินสดหมุนเวียนในธุรกิจมากเพียงพอหรือมีเงินทุน

สำรองเพื่อใช้ในกรณีฉุกเฉิน รวมทั้งเป็นธุรกิจที่มีต้นทุนคงที่ที่ไม่สูงมากนัก หรืออยู่ในระดับที่สามารถปรับลดให้

สอดคล้องกับสถานการณ์รายได้ที่ลดลงได้ โดยเฉพาะจำนวนลูกจ้าง ทำให้สามารถใช้แนวทางการปรับลดเวลา

การทำงานหรือเงินเดือน เพื่อพยุงสถานะทางธุรกิจได้ นอกจากนี้ ธุรกิจที่มีความยืดหยุ่นที่สามารถปรับแผนการ

ตลาดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ตลอดจนปรับกลุ่มเป้าหมายลูกค้านักท่องเที่ยวต่างชาติมาเป็น

กลุ่มนักท่องเที่ยวภายในประเทศ จะสามารถอยู่รอดได้ อาทิ ธุรกิจบริการอาหาร และธุรกิจขายของที่ระลึก

สามารถเปลี่ยนมาขายสินค้าทางเดลิเวอรี่ และออนไลน์ได้ ธุรกิจที่พัก และท่องเที่ยว มีการเสนอโปรโมชั่นการ

จองทัวร์หรือที่พักล่วงหน้า รวมถึงการปรับมาขายอาหารในช่วงที่มีผู้เข้าพักน้อยของธุรกิจโรงแรม

ที่มา: การสำรวจผู้ประกอบการและแรงงานในสถานประกอบการ SMEs ภาคการท่องเที่ยว

• **แรงงานมีรายได้ลดลงส่งผลกระทบต่อเงินออม หนี้สิน และความเครียด** จากการปรับตัวของ

ผู้ประกอบการ พบว่า ในปี 2563 ผู้ประกอบการร้อยละ 26.0 มีการลดจำนวนพนักงานเฉลี่ย 7 คน ขณะที่

ปี 2564 ผู้ประกอบการอีกร้อยละ 18.6 ลดจำนวนพนักงาน และมีแนวโน้มว่าอีกร้อยละ 1.3 จะลดจำนวน

พนักงานลงใน 3 เดือนข้างหน้า ส่วนแรงงานที่ยังคงสถานะการทำงานอยู่ได้ (ไม่ถูกให้ออก) ส่วนใหญ่ได้รับ

ผลกระทบด้านรายได้ อันเนื่องมาจากถูกลดชั่วโมงการทำงาน ลดเงินเดือน หรือให้พักงาน ทำให้ปี 2563

แรงงานร้อยละ 35.0 มีรายได้ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 และสัดส่วนดังกล่าวเพิ่มเป็นร้อยละ 41.7 ในปี 2564

ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงตัวเลขรายได้ที่ลดลง พบว่าอยู่ที่ร้อยละ 12.3 ในปี 2563 และเพิ่มเป็นร้อยละ 15.2

ในปี 2564 ส่งผลให้สัดส่วนผู้ที่มีเงินเหลือเพื่อเก็บออมในปี 2563 และปี 2564 ลดลงเหลือร้อยละ 58.4 และ

ร้อยละ 52.4 จากร้อยละ 72.3 ในปี 2562 ขณะที่วงเงินออมในปี 2563 ลดลงจากปี 2562 ถึงร้อยละ 32.7 เช่นเดียวกับปี 2564 ที่พบว่าลดลงร้อยละ 43.8 เมื่อเทียบกับปี 2562

ตาราง 11 การเปลี่ยนแปลงรายได้และเงินออมของแรงงานหลัก
การแพร่ระบาดของ COVID-19 (ร้อยละ)

	2563	2564
สัดส่วนแรงงานที่รายได้ลดลงจากปี 2562	35.0	41.7
ร้อยละของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ลดลงจากปกติ	12.3	15.2
ร้อยละของเงินออมเฉลี่ยต่อเดือนลดลงจากปกติ	32.7	43.8
ร้อยละของรายจ่ายค่าหนี้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากปี 2562	32.1	57.2

หมายเหตุ: ปี 2564 คือช่วงเวลาที่ยังไม่ผ่าน

ตาราง 12 รายได้ รายจ่าย เงินออม และหนี้สินของ
แรงงาน (บาท)

	2562	2563	2564
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	14,264	12,473	12,049
รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน	10,425	10,094	9,977
เงินออมเฉลี่ยต่อเดือน	3,522	2,928	2,729
ร้อยละของผู้มีเงินออม	72.3	58.4	52.4
รายจ่ายค่าหนี้เฉลี่ยต่อเดือน (เฉพาะผู้เป็นหนี้)	6,228	6,336	7,224
สัดส่วนผู้มีหนี้สิน (ร้อยละ)	34.2	44.4	46.3
- ในระบบ	32.5	43.0	42.8
- นอกกรอบ	2.3	2.8	6.1

ที่มา: การสำรวจผู้ประกอบการและแรงงานในสถานประกอบการ SMEs ภาคการท่องเที่ยว โดย สศช. ร่วมกับบริษัท ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ จำกัด (SAB)

ด้านหนี้สิน พบว่า ในปี 2562 ตัวอย่างแรงงานร้อยละ 34.2 มีหนี้สิน แบ่งเป็นหนี้ในระบบร้อยละ 32.5 นอกกรอบ 2.3 ขณะที่ปี 2563 สัดส่วนผู้ที่เป็นหนี้เพิ่มเป็นร้อยละ 44.4 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 46.3 ในปี 2564 ซึ่งวงเงินหนี้โดยรวม พบว่า เพิ่มขึ้นร้อยละ 32.1 ในปี 2563 และร้อยละ 57.3 ในปี 2564 นอกจากนี้ หากเปรียบเทียบสัดส่วนรายจ่ายหนี้สินต่อรายได้ พบว่า เฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 56.1 สูงกว่ามาตรฐานที่สถาบันการเงินหลายแห่งประเมินว่าเหมาะสม เช่น ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารกรุงศรีอยุธยา เสนอว่า ที่เหมาะสม คือ ไม่เกินร้อยละ 40 ของรายได้ต่อเดือน ส่งผลกระทบต่อความเครียดของลูกจ้าง โดยพบว่า ลูกจ้าง 2 ใน 3 รู้สึกเครียด/วิตกกังวล โดยเฉพาะเรื่องความมั่นคงของงาน กลัวติดโรค และปัญหาค่าใช้จ่ายต่าง ๆ นอกจากนี้ ลูกจ้างกว่าร้อยละ 50 รู้สึกเบื่อหน่ายเนื่องจากไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ โดยการปรับตัวของแรงงาน/ลูกจ้างเน้นลดรายจ่าย แต่น่าสังเกตว่าการเพิ่มช่องทางหารายได้ในกลุ่มนี้ยังมีน้อย เนื่องจากส่วนใหญ่คือร้อยละ 97.5 ประกอบอาชีพเดียวไม่มีอาชีพเสริม ซึ่งอาจเป็นธรรมชาติของงานด้านการบริการ ทำให้มีโอกาสหรือเวลาในการประกอบอาชีพเสริมน้อยกว่าอาชีพอื่นที่มีเวลาการทำงานที่ชัดเจน

• เทคโนโลยี¹⁹ มีความจำเป็นต่อความอยู่รอดในการประกอบธุรกิจ แต่การนำมาปรับใช้กับธุรกิจ SMEs ยังเป็นไปในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้กับธุรกิจในการขายสินค้า/บริการผ่านช่องทางออนไลน์ การทำการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ และการรับชำระเงินผ่านระบบดิจิทัล โดยตัวอย่างร้อยละ 84.7 มีการขายสินค้า/บริการผ่านช่องทางออนไลน์ โดยที่พบมากที่สุดคือ โซเชียลมีเดียร้อยละ 80.0 รองลงมาร้อยละ 32.2 ขายผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ อาทิ Grab Lineman Shopee Lazada และ Agoda นอกจากนี้ ยังพบว่าร้อยละ 77.5 มีการทำการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ลงคอนเทนต์ขายสินค้า/บริการ รีวิวสินค้า/บริการ โปรโมทโพสต์ ฯลฯ และร้อยละ 88.4 มีการรับชำระเงินผ่านระบบดิจิทัล อย่างไรก็ตาม มีเพียงร้อยละ 34.6 ที่มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่าง ๆ มาช่วยในการทำธุรกิจ ซึ่งที่พบมากที่สุดคือ การใช้ซอฟต์แวร์/โปรแกรมช่วยงานบริหารจัดการ เช่น บริหารการเงิน การบัญชี

¹⁹ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวในอนาคตจะเป็นรูปแบบเทคโนโลยีที่ช่วยอำนวยความสะดวก อาทิ Platform การท่องเที่ยว การเชื่อมต่ออุปกรณ์ IOT เพื่อค้นหาข้อมูล จอง และจ่ายเงิน การให้บริการทดแทนแรงงาน เช่น หุ่นยนต์ และการวิเคราะห์จัดการข้อมูล BIG DATA ด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการใช้ AR และ VR เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเสมือนจริง

การจัดการข้อมูลพนักงาน ร้อยละ 31.6 รองลงมาคือวิเคราะห์ข้อมูลการตลาด ข้อมูลผู้บริโภคหรือลูกค้าผ่าน AI Big Data Social listening ร้อยละ 10.2 และการจัดเก็บและแชร์ข้อมูลผ่านออนไลน์ เช่น Dropbox Onedrive และ Google drive ร้อยละ 3.8 โดยสาเหตุที่มีการใช้น้อยมาจากความซับซ้อนของเทคโนโลยี และข้อจำกัดด้านเงินลงทุน

ตาราง 13 ช่องทางที่ผู้ประกอบการนำเทคโนโลยีมาใช้กับธุรกิจในการขายสินค้า/บริการ

ลำดับ	ช่องทาง	จำนวน	ร้อยละ
1	โซเชียลมีเดีย	1,226	80.0
2	แพลตฟอร์มที่ไม่ได้เป็นเจ้าของ (มีค่าคอมมิชชั่น) เช่น Grab, Lineman, Shopee, Lazada, Agoda	494	32.2
3	แพลตฟอร์มที่ไม่ได้เป็นเจ้าของ (ไม่มีค่าคอมมิชชั่น) เช่นในเว็บไซต์ ฝากขายผ่านเพจ	390	25.4
4	ร้านค้าออนไลน์ของตัวเอง เช่น เว็บไซต์, Application ของธุรกิจ	181	11.8
5	อื่น ๆ อาทิ โทรศัพท์	23	1.5
6	ไม่มี	235	15.3

ตาราง 14 เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในธุรกิจ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ลำดับ	รูปแบบเทคโนโลยี	จำนวน	ร้อยละ
1	ใช้ซอฟต์แวร์/โปรแกรมช่วยงานบริหารจัดการ เช่น บริหารการเงิน การบัญชี จัดการข้อมูลพนักงาน	485	31.6
2	วิเคราะห์ข้อมูลการตลาด ข้อมูลผู้บริโภคหรือลูกค้าผ่าน AI, Big Data, Social listening	156	10.2
3	Cloud Storage จัดเก็บและแชร์ข้อมูลผ่านออนไลน์ เช่น Dropbox, Onedrive, Google drive	59	3.8
4	หุ่นยนต์/chatbot	7	0.5
5	เทคโนโลยีเสมือนจริง เช่น AR, VR	2	0.1
6	อื่น ๆ อาทิ GPS ติดตามรถ Line Official ในการตอบโต้ลูกค้า	6	0.4
7	ไม่มีเลย	1,004	65.4

ที่มา: การสำรวจผู้ประกอบการและแรงงานในสถานประกอบการ SMEs ภาคการท่องเที่ยว โดย สศช. ร่วมกับบริษัท ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ จำกัด (SAB)

ขณะที่ แรงงานส่วนใหญ่ร้อยละ 83.7 เห็นว่าตนเอง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้เทคโนโลยีระดับปานกลางถึงมาก โดยเทคโนโลยีส่วนใหญ่ที่ใช้เป็นระบบออนไลน์ และเมื่อถามถึงความกังวลหากธุรกิจจะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานมากขึ้นในอนาคต พบว่า กลุ่มแรงงานส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.4 ไม่รู้สึกกังวลใจหากนายจ้างมีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ อาทิ หุ่นยนต์ ซอฟต์แวร์ใหม่ ๆ มาช่วยในการทำงานมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีแรงงานถึงร้อยละ 38.5 มีความต้องการฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีในการทำงานในระดับค่อนข้างมากถึงมากที่สุด แต่มีเพียงร้อยละ 1.6 ที่มีการเข้าร่วมการฝึกอบรมทักษะการใช้เทคโนโลยีในการทำงาน และมีเพียงร้อยละ 6.8 ที่มีแผนจะเข้ารับการฝึกอบรม ทั้งนี้ ในระยะยาว คาดว่า กลุ่มธุรกิจประเภทที่พักแรมและท่องเที่ยว จะสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ได้เร็วกว่ากลุ่มธุรกิจประเภทอื่น ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของแรงงานภาคการท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องสำคัญ

เสียงสะท้อนต่อมาตรการช่วยเหลือและฟื้นฟูเศรษฐกิจของภาครัฐ

- ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการกระตุ้นกำลังซื้อของรัฐบาล แต่ยังคงมองว่าประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า ร้อยละ 77.6 ของผู้ประกอบการและแรงงาน เข้าร่วมโครงการกระตุ้นกำลังซื้อของรัฐบาล ในจำนวนนี้ ร้อยละ 63.1 เห็นว่าเป็นมาตรการที่ตรงกับความต้องการ โดยประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ มาตรการช่วยเหลือของภาครัฐยังไม่เพียงพอกับความต้องการเมื่อเปรียบเทียบ

กับผลกระทบที่ผู้ประกอบการ/แรงงานได้รับ ในขณะที่ความคิดเห็นต่อโครงการ Phuket Sandbox จากการสำรวจเฉพาะผู้ประกอบการที่พักแรมในจังหวัดภูเก็ต พบว่า มีผู้ประกอบการร้อยละ 38.1 เข้าร่วมโครงการ และมองว่าประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับน้อย โดยเห็นว่าเป็นโครงการที่มีแนวคิดดี แต่พบว่าผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกอยู่กับผู้ประกอบการ

ขนาดใหญ่มากกว่าผู้ประกอบการ SMEs ด้วยข้อจำกัดเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อาทิ การผ่านมาตรฐาน SHA+ ที่ผู้ประกอบการ SMEs ดำเนินการได้ยาก ข้อกำหนดต่าง ๆ ภายใต้พระราชบัญญัติโรงแรม ที่ทำให้อุตสาหกรรมหลายแห่งในปัจจุบันมีสถานะเป็นโรงแรมที่เปิดดำเนินการอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย สำหรับ

มาตรการช่วยเหลือที่คิดว่าเป็นผลดีต่อธุรกิจ ได้แก่ 1) การสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน อาทิ ค่าจ้างพนักงาน โดยควรสนับสนุนเฉลี่ยร้อยละ 45 ของเงินเดือน 2) การสนับสนุนเงินชดเชยเยียวยา โดยเฉพาะกรณีลือกาดาว์จังหวัด หรือเมื่อต้องปิดสถานประกอบการ เพื่อทำความสะอาด และ 3) การลดค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าสาธารณูปโภค โดยควรลดเฉลี่ยร้อยละ 44.5

แผนภาพ 28 การเข้าร่วมโครงการกระตุ้นกำลังซื้อ (หน่วย : ร้อยละ)

ที่มา: การสำรวจผู้ประกอบการและแรงงานในสถานประกอบการ SMEs ภาคการท่องเที่ยว

• เพียง 1 ใน 3 ผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถอยู่รอดและกลับมาฟื้นฟูธุรกิจได้หลังผ่านวิกฤติ COVID-19 จากการสำรวจความเชื่อมั่นต่อการอยู่รอดและกลับมาฟื้นตัวหลัง COVID-19 พบว่า ผู้ประกอบการร้อยละ 36.4 มีความเชื่อมั่นค่อนข้างมากถึงมากที่สุด ขณะที่ร้อยละ 44.8 และ 16.3 มีความเชื่อมั่นปานกลาง และค่อนข้างน้อยถึงน้อยที่สุด ตามลำดับ นอกจากนี้ ร้อยละ 70 ยังไม่มีแผนฟื้นฟูกิจการหลังการแพร่ระบาดเนื่องจากเห็นว่าสถานการณ์ยังไม่แน่นอน ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะต่อภาครัฐในการช่วยเหลือฟื้นฟูกิจการเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดดีขึ้น อาทิ การสนับสนุนด้านการเงินให้กับภาคธุรกิจ เช่น ลดหย่อนภาษี เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ หาแหล่งเงินทุน การพักชำระหนี้ เป็นต้น การสนับสนุนเงินช่วยเหลือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ /ฟื้นฟูเยียวยากิจการ การประชาสัมพันธ์/โฆษณาการท่องเที่ยวให้น่าสนใจขึ้น โดยธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก เห็นว่า การสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน อาทิ ค่าจ้างพนักงาน เป็นมาตรการที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด ในขณะที่ธุรกิจรายย่อย ต้องการให้มีการให้เงินชดเชยเยียวยา โดยเฉพาะกรณีลือกาดาว์จังหวัดหรือเมื่อต้องปิดทำความสะอาดซ้ำเชื่อ

• มาตรการประกันสังคมและการกระตุ้นกำลังซื้อผ่านโครงการคนละครึ่ง เป็นมาตรการที่กลุ่มแรงงานส่วนใหญ่เข้าถึงได้มากกว่ามาตรการอื่น ๆ การได้รับประโยชน์จากมาตรการช่วยเหลือเยียวยาและกระตุ้นกำลังซื้อของกลุ่มแรงงาน/ลูกจ้าง พบว่า มาตรการประกันสังคม อาทิ ม.33 เรารักกัน ม.33 ประกันสังคม เป็นมาตรการเยียวยาที่มีสัดส่วนผู้เข้ารับสิทธิมากที่สุด ในขณะที่ โครงการคนละครึ่ง เป็นมาตรการกระตุ้นกำลังซื้อที่มีผู้เข้าร่วมโครงการมากที่สุด ทั้งนี้ กลุ่มแรงงานต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐในรูปแบบการแจกเงินชดเชย/เยียวยาให้ประชาชนทุกคนมากที่สุด รองลงมา คือ การสนับสนุน/ช่วยเหลือ/ค่าครองชีพ

ตาราง 15 การได้รับสิทธิและเข้าร่วมโครงการต่างๆ ของรัฐ

โครงการ	ร้อยละ
สิทธิเงินเยียวยา	
ม.33 ประกันสังคม 2,500 บาท (พื้นที่แดงเข้ม)	40.9
ม.33 เรารักกัน (ปี 64 เยียวยา 4,000 รอบใหม่เพิ่ม 2,000)	48.3
เราชนะ (ปี 64 เยียวยา 7,000 รอบใหม่เพิ่ม 2,000)	32.7
เราไม่ทิ้งกัน (ปี 63 เยียวยา 5,000 บาท 3 เดือน)	26.8
ม.39/ม.40 ประกันสังคม 5,000 บาท (พื้นที่แดงเข้ม)	18.2
บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (บัตรคนจน)	2.1
อื่นๆ อาทิ เยียวยาเรื่องการว่างงาน เบี้ยคนชรา	0.2

ตาราง 16 การใช้สิทธิโครงการกระตุ้นกำลังซื้อของรัฐ

โครงการกระตุ้นกำลังซื้อ	ร้อยละ
คนละครึ่ง	99.3
เราเที่ยวด้วยกัน	12.2
ยิ่งใช้ยิ่งได้	8.9
เที่ยวปันสุข	1.0
ช้อปดีมีคืน (ปี 63 เพื่อลดหย่อนภาษี)	0.3

ที่มา: การสำรวจผู้ประกอบการและแรงงานในสถานประกอบการ SMEs ภาคการท่องเที่ยว โดย สศช. ร่วมกับบริษัท ศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและธุรกิจ จำกัด (SAB)

• มุมมองต่อนโยบายการจัดการปัญหาโควิดเกี่ยวกับการเปิดรับนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ประเมินว่าการจัดการปัญหาของภาครัฐที่ผ่านมายังไม่ดีพอ เนื่องจากภาคการท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ในช่วงแรกไม่ได้ถูกให้ความสำคัญ แรงงานในหลายกิจการได้ฉีควัคซีนพร้อมกับประชาชนทั่วไป ด้านนโยบายการล็อกดาวน์ขาดการวางแผนที่รัดกุม จริงจัง เป็นขั้นเป็นตอน และไม่ครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีประสิทธิผลต่ำ กินระยะเวลายาวนาน และผู้ประกอบการเตรียมรับมือไม่ทัน ทำให้ขาดความเชื่อมั่นต่อมาตรการของรัฐ โดยประเด็นที่ควรนำมาปรับปรุงคือ หน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ควบคุมต้องกำหนดมาตรการ และมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและระดับท้องถิ่นเพื่อป้องกันความสับสน รวมทั้งการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐต่อนักท่องเที่ยว ควรมีความชัดเจน เรื่องเอกสาร ขั้นตอน และวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจตั้งแต่ต้น โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวหน้าใหม่ที่ไม่ได้มาประเทศไทยเป็นประจำ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

SMEs ภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 อย่างรุนแรง อย่างไรก็ตาม ยังมีธุรกิจที่มีความเข้มแข็งสามารถรับมือกับสถานการณ์ที่สะท้อนจากการยังดำเนินกิจการอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจัยสำคัญคือ รากฐานการเงิน การปรับแผนทางการตลาดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และการไม่พึ่งพิงกลุ่มลูกค้ากลุ่มเดียว รวมทั้งเป็นผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม จากปัญหาสภาพคล่องส่งผลให้ความสามารถชำระหนี้ต่ำลงทำให้ธุรกิจเองไม่แน่ใจว่าจะรับมือได้นานเพียงใด ขณะที่แรงงานปรับตัวโดยการลดรายจ่าย การหารายได้เพิ่มหรืออาชีพเสริมยังมีไม่มากนัก ดังนั้น เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินการต่อไป เกิดการจ้างงานและขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง จึงควรมีมาตรการ ดังนี้

• การสนับสนุนด้านการเงิน เพื่อเสริมสภาพคล่องและลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับผู้ประกอบการ SMEs และแรงงาน โดยเน้นให้ผู้ประกอบการและแรงงานสามารถเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือได้ อาทิ สินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำเพื่อฟื้นฟูกิจการ การลดหรือยกเว้นภาษี รวมถึงการช่วยเหลือเยียวยาเป็นกรณีพิเศษสำหรับแรงงานที่ไม่อยู่ในระบบประกันสังคม

- **การส่งเสริมการท่องเที่ยว** โดยจัดแคมเปญส่งเสริมการท่องเที่ยวตามช่วงฤดูกาล ที่เน้นการท่องเที่ยวในประเทศเป็นหลัก สนับสนุนการท่องเที่ยวเป็นพิเศษให้กับกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้น้อย จัดทำแพ็คเกจการเดินทาง ที่พัก ร้านอาหาร ที่เน้นสำหรับสถานประกอบการ SMEs
- **การส่งเสริมทักษะและการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการท่องเที่ยว** โดยพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตเสรีให้มีความครอบคลุมและทั่วถึง สนับสนุนการฝึกอบรมพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลที่สอดคล้องกับลักษณะธุรกิจของผู้ประกอบการและแรงงาน อาทิ การบริหารจัดการต้นทุนธุรกิจ การบริหารความเสี่ยง การใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการธุรกิจ ตลอดจนทักษะด้านภาษาต่างประเทศ รวมทั้งสนับสนุนและฝึกอบรมทักษะแรงงานโดยเฉพาะในกลุ่มอาชีวศึกษาที่อยู่ให้ SMEs จำนวนมากเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเพิ่มทักษะใหม่ ๆ ให้ทันต่อการพัฒนา

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายไตรมาส)

องค์ประกอบหลัก	2561				2562				2563				2564			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
1. คุณภาพของคน																
การมีงานทำ ^{1/}																
การมีงานทำ (พันคน)	37,361	37,884	38,301	37,911	37,703	37,782	37,486	37,483	37,424	37,081	37,927	38,289	37,581	37,822	37,706	37,899
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	1.24	1.07	0.96	0.93	0.92	0.98	1.04	0.98	1.03	1.95	1.90	1.86	1.96	1.89	2.25	1.64
อัตราการว่างงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)																
- รวม	1.24	1.07	0.96	0.93	0.92	0.98	1.04	0.98	1.03	1.95	1.90	1.86	1.96	1.89	2.25	1.64
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	0.60	0.47	0.40	0.40	0.43	0.35	0.40	0.53	0.50	1.11	0.93	0.96	0.91	0.86	1.30	0.80
- มัธยมศึกษาตอนต้น	1.62	1.13	1.07	1.07	1.20	1.12	1.26	1.07	1.26	2.28	2.24	2.09	2.37	2.04	2.56	1.82
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	1.53	1.22	1.09	1.15	0.95	1.21	1.09	1.13	1.20	2.12	2.39	1.99	2.43	1.99	2.48	1.73
- อาชีวศึกษา	2.03	1.90	1.15	1.31	1.34	2.05	2.05	1.48	1.21	2.93	2.79	2.44	2.10	3.18	2.82	1.84
- วิชาชีพชั้นสูง	2.18	2.42	1.42	1.41	1.71	1.89	1.31	1.40	1.49	3.16	2.73	2.83	3.43	2.93	3.16	1.91
- อุดมศึกษา	1.96	1.90	2.11	1.85	1.56	1.78	2.15	1.71	1.80	2.94	3.15	3.28	3.17	3.44	3.63	3.22
การทำงานต่ำระดับ (พันคน)	335.7	282.5	319.0	232.8	335.8	239.2	192.7	230.6	284.2	704.3	442.2	510.0	651.1	469.3	N.A.	438.0
(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สป.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)																
สัดส่วนกำลังแรงงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)																
- รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	45.68	45.01	44.96	44.81	44.24	43.96	43.94	43.92	42.84	42.33	42.63	42.42	42.09	41.40	41.56	41.37
- มัธยมศึกษาตอนต้น	16.56	16.69	16.89	16.73	17.06	16.65	17.30	17.39	16.54	16.74	17.16	16.82	16.51	17.08	17.27	16.99
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	12.77	12.94	13.07	13.20	13.34	13.55	13.40	13.21	13.68	13.90	13.61	13.91	14.20	14.10	14.47	14.58
- อาชีวศึกษา	3.52	3.62	3.69	3.65	3.47	3.66	3.72	3.67	3.64	3.75	3.87	3.79	3.68	3.71	3.84	3.86
- วิชาชีพชั้นสูง	5.15	5.28	5.17	5.27	5.37	5.48	5.40	5.53	5.58	5.69	5.67	5.81	5.90	5.87	5.87	5.78
- อุดมศึกษา	16.32	16.46	16.23	16.34	16.52	16.70	16.24	16.27	17.72	17.59	17.06	17.26	17.63	17.84	16.98	17.43
หนี้สินครัวเรือน																
มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	12.20	12.37	12.55	12.83	12.97	13.09	13.25	13.49	13.50	13.59	13.77	14.03	14.14	14.28	14.35	N.A.
- อัตราการขยายตัวของหนี้สินครัวเรือน (ร้อยละ)	5.2	5.7	5.8	6.0	6.3	5.8	5.6	5.1	4.1	3.8	4.0	4.0	4.7	5.1	4.18	N.A.
สัดส่วนหนี้ต่อ GDP	77.7	77.5	77.6	78.4	78.4	78.4	78.8	79.8	80.2	83.8	86.6	89.4	90.6	89.3	89.3	N.A.
หนี้ NPL (พันล้านบาท)	115.9	115.9	118.8	120.5	126.4	127.4	133.3	140.6	156.2	152.5	144.3	144.4	148.7	150.4	149.7	N.A.
- สัดส่วน NPL ต่อสินเชื่อรวม	2.78	2.72	2.73	2.67	2.75	2.74	2.81	2.90	3.23	3.12	2.91	2.84	2.92	2.92	2.89	N.A.
สุขภาพ																
จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องเฝ้าระวัง (ราย) ^{2/}																
- ปอดอักเสบ	74,881	58,699	90,160	59,861	73,429	51,189	63,635	68,302	77,549	29,430	35,389	54,035	47,665	32,500	46,461	26,651
- ไข้เลือดออก	6,830	24,029	35,564	20,499	16,150	31,978	54,989	28,040	9,183	18,159	36,187	8,601	2,530	3,088	2,677	1,661
- มือ เท้า และปาก	10,079	14,626	32,718	12,585	9,260	12,954	35,839	9,302	5,512	1,153	5,003	21,642	13,023	3,723	1,360	902
- ไช้หวัดใหญ่	40,995	25,698	73,042	43,628	133,975	61,464	108,786	92,138	99,365	4,957	8,293	10,987	5,967	2,537	1,070	1,124
- บิด	1,132	965	741	561	649	736	647	524	679	573	586	396	469	351	214	169
- หัด	630	632	1,186	3,108	2,068	1,585	1,533	1,428	746	146	194	126	111	65	23	28
- ฉีchnu	402	637	932	569	463	493	722	492	269	334	526	512	245	275	269	361
- ไช้สมองอักเสบ	182	231	200	132	258	207	211	218	275	190	266	177	272	153	122	116
- อหิวาตกโรค	0	2	2	1	6	4	1	1	0	1	2	2	0	1	0	0
- ไช้กาฬหลังแอ่น	1	9	3	7	6	6	6	7	5	3	2	2	5	3	3	2
- พิษสุนัขบ้า	7	3	3	2	0	2	0	1	0	2	1	0	0	2	1	0
2. ความมั่นคงทางสังคม																
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน) ^{3/}																
- สัดส่วนการบาดเจ็บและตายด้วยอุบัติเหตุ	25.70	25.33	22.50	27.07	27.27	25.50	22.72	25.54	25.62	18.50	22.24	23.61	30.66	23.12	16.73	19.61
- สัดส่วนคดีฆาติชีวิต ร่วงกาย และเพศ	6.44	6.68	5.98	6.51	6.28	6.49	5.75	5.47	5.59	5.17	5.20	5.05	6.11	5.38	5.08	5.66
- สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	16.32	16.29	16.77	16.73	16.87	15.52	17.79	16.95	15.99	14.93	15.48	15.90	17.44	17.29	19.98	18.70
- สัดส่วนคดียาเสพติด	93.70	111.65	105.24	108.39	124.58	135.90	140.59	131.43	132.30	117.28	101.94	96.98	183.49	175.46	152.9	144.71
การคุ้มครองผู้บริโภค ^{4/}																
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	1,766	1,661	2,191	1,823	2,732	5,839	3,989	3,005	2,558	4,919	4,289	4,198	3,810	3,929	3,667	2,971
- กรณีสัญญา	660	795	1,072	664	1,170	1,050	1,018	779	528	776	1,019	865	983	1,090	1,031	534
- กรณีฉลาก	522	433	482	434	459	706	545	395	547	429	537	625	585	622	633	528
- กรณีโฆษณา	330	253	417	439	726	3,432	1,705	1,328	949	2,525	1,758	1,578	1,511	1,455	813	973
- กรณีกฎหมาย	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-	-
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	254	180	220	286	377	651	721	503	534	1,189	975	1,130	731	762	1,190	936
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	11,082	14,879	13,684	12,859	11,759	11,579	13,127	11,531	15,258	13,737	13,278	8,912	10,749	8,578	10,005	9,404

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี)

องค์ประกอบหลัก	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564
1. คุณภาพของคน										
<i>การมีงานทำ</i>										
ผลิตภาพแรงงาน กรณีแรงงาน (บาท/คน/ปี) ^{6/}	228,623	239,217	242,456	250,457	261,284	273,903	282,407	290,409	271,934	275,670
อัตราการมีงานทำ (ร้อยละ) ^{7/}	98.81	98.85	98.71	98.62	98.50	98.32	98.52	98.52	97.76	97.55
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ) ^{7/}	0.66	0.72	0.84	0.88	0.99	1.18	1.05	0.98	1.69	1.93
การทำงานต่ำกว่าระดับ (พันคน) ^{6/}	347	336	256	273	275	303	293	250	485	584
(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สป.สัปดาห์รวมจะทำงานเพิ่ม)										
<i>หนี้สินครัวเรือน</i>										
มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	8.87	9.89	10.55	11.15	11.58	12.10	12.83	13.49	14.03	N.A.
- อัตราการขยายตัวของหนี้สินครัวเรือน (ร้อยละ)	18.5	11.5	6.6	5.7	3.9	4.5	6.0	5.1	4.0	N.A.
สัดส่วนหนี้ต่อ GDP	71.8	76.6	79.7	81.2	79.4	78.1	78.4	79.8	89.4	N.A.
หนี้เพื่ออุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือ NPL (พันล้านบาท)	56.6	71.1	82.7	94.9	105.3	110.4	120.5	140.6	144.4	N.A.
- สัดส่วน NPL ต่อสินเชื่อรวม	1.94	2.20	2.39	2.56	2.71	2.68	2.67	2.90	2.84	N.A.
<i>สุขภาพ^{8/}</i>										
อัตราผู้ป่วยนอก (ต่อประชากรพันคน)	3,116	2,917	2,837	3,160	3,733	3,691	3,393	4,031	3,499	N.A.
อัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ (ต่อประชากรแสนคน)										
- มะเร็ง และเนื้องอกทุกชนิด	862	902	829	1,026	1,083	1,117	1,181	1,228	1,293	N.A.
- หัวใจ	955	887	845	1,012	1,027	810	1,069	1,099	1,116	N.A.
- เบาหวาน	868	1,081	1,033	1,233	1,293	1,345	1,439	1,529	1,542	N.A.
- ความดันโลหิต	1,246	1,622	1,561	1,901	2,009	2,091	2,245	2,388	2,413	N.A.
ความผิดปกติทางจิต/จิตเภท/ความหลงผิด (ต่อประชากรแสนคน)	63	83	79	92	95	98	101	106	111	N.A.
ความผิดปกติทางอารมณ์ (ต่อประชากรแสนคน)	35	43	45	55	58	61	70	78	83	N.A.
ความผิดปกติจากโรคประสาท/ความเครียด (ต่อประชากรแสนคน)	54	46	39	44	42	42	41	41	42	N.A.
ภาวะแปรปรวนทางจิตและพฤติกรรม (ต่อประชากรพันคน)	62	60	51	72	76	90	88	141	105	N.A.
อัตราส่วนการพึ่งพิง (ร้อยละ) ^{9/}	49.30	49.50	49.81	50.21	50.71	51.31	52.02	52.83	53.77	54.81
สัดส่วนคนยากจน (ร้อยละ) ^{10/}	12.64	10.94	10.53	7.21	8.61	7.87	9.85	6.24	6.84	N.A.
<i>การศึกษา</i>										
อัตรานักเรียนต่อประชากรวัยเรียน ^{11/}										
- ประถมศึกษา	104.00	102.72	102.24	102.40	102.74	101.53	101.38	102.42	98.43	N.A.
- มัธยมศึกษาตอนต้น	97.65	96.75	97.13	98.71	96.77	96.48	95.77	95.97	95.11	N.A.
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	73.18	75.07	77.29	78.45	78.57	78.72	79.53	78.50	79.32	N.A.
- อุดมศึกษา (ปริญญาตรีและต่ำกว่า)	51.85	46.48	46.22	48.17	47.72	49.13	49.46	49.02	57.97	N.A.
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป ^{12/}	8.0	8.0	8.1	8.5	8.5	8.6	8.6	8.7	8.9	N.A.
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15-59 ปี ^{13/}	8.8	8.9	9.0	9.3	9.4	9.5	9.6	9.6	9.9	N.A.
- ชาย	8.9	8.9	9.0	9.3	9.3	9.4	9.5	9.5	9.7	N.A.
- หญิง	8.8	8.9	9.0	9.4	9.5	9.6	9.7	9.8	10.0	N.A.
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ^{13/}	4.5	4.7	4.8	5.0	5.0	5.0	5.1	5.2	5.4	N.A.
- ชาย	5.1	5.3	5.4	5.6	5.7	5.7	5.7	5.8	6.0	N.A.
- หญิง	4.1	4.3	4.3	4.5	4.5	4.5	4.6	4.7	4.9	N.A.
2. ความมั่นคงทางสังคม										
<i>สถาบันครอบครัว</i>										
สัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร (ร้อยละ) ^{14/}	99.53	99.71	99.64	99.59	99.62	99.69	99.73	99.81		99.75
ดัชนีครอบครัวอบอุ่น (ร้อยละ) ^{15/}	68.31	65.58	65.53	65.34	67.98	-	-	-	-	-
<i>หลักประกันทางสังคม</i>										
ร้อยละของการมีหลักประกันสุขภาพ ^{16/}	99.90	99.87	99.84	99.92	99.95	99.95	99.94	99.92	99.89	N.A.
- ประกันสังคม	15.99	16.54	16.83	17.18	17.67	17.95	18.47	18.91	18.82	N.A.
- สวัสดิการข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	7.69	7.80	7.62	7.37	7.21	7.48	7.63	7.74	7.79	N.A.
- ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	75.27	74.61	73.48	73.71	73.44	72.84	72.16	71.39	71.37	N.A.
- สิทธิสวัสดิการพนักงานส่วนท้องถิ่น	-	0.15	0.87	0.93	0.93	0.92	0.94	0.94	0.96	N.A.
- สิทธิอื่นๆ	0.95	0.93	1.03	0.73	0.70	0.76	0.73	0.94	0.95	N.A.
- สิทธิว่าง (ผู้ยังไม่ลงทะเบียนสิทธิ)	0.10	0.13	0.16	0.08	0.05	0.05	0.06	0.08	0.11	N.A.
สัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงาน ^{17/}	29.70	31.56	35.32	35.77	36.69	38.44	41.62	43.42	42.63	61.35
<i>ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน)</i>										
อัตราการตายด้วยอุบัติเหตุการจราจรทางบก ^{18/}	33.61	32.84	32.00	30.69	33.45	33.14	30.47	30.36	27.26	N.A.
สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ^{3/}	40.03	36.97	37.26	25.92	31.46	27.72	26.66	25.00	22.06	23.43
สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ^{3/}	79.72	77.40	72.70	75.80	96.57	85.24	68.81	69.94	65.44	77.34
สัดส่วนคดียาเสพติด ^{3/}	596.19	719.39	558.68	249.43	349.94	424.55	436.15	554.75	471.12	689.69
ร้อยละของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำต่อคดีทั้งหมดที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ^{4/}	19.98	20.37	17.52	22.73	22.14	23.37	23.77	25.39	21.32	N.A.

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี) ต่อ

องค์ประกอบหลัก	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564
การคุ้มครองผู้บริโภค^{5/}										
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	9,489	7,093	6,638	7,118	7,409	8,870	7,441	15,565	15,964	14,377
- กรณีสัญญา	3,547	2,729	2,571	2,875	2,637	3,707	3,191	4,017	3,188	3,638
- กรณีฉลาก	3,876	2,631	2,352	2,552	2,010	2,026	1,871	2,105	2,138	2,368
- กรณีโฆษณา	2,013	1,033	1,515	1,119	1,628	2,425	1,439	7,191	6,810	4,752
- กรณีกฎหมาย	38	624	69	6	37	-	-	-	-	-
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	15	76	131	566	1,097	712	940	2,252	3,828	3,619
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	60,982	41,773	38,701	49,708	47,329	45,311	52,504	47,996	51,185	38,736
3. ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคน										
พฤติกรรมในการบริโภค										
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) ^{19/}	88.30	88.07	87.90	87.20	87.10	86.97	86.60	86.50	87.00	N.A.
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) ^{19/}	11.70	11.93	12.12	12.89	12.90	13.03	13.40	13.50	13.00	N.A.
อัตราการบริโภคสุราของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) ^{20/}	-	32.22	32.29	34.00	-	28.40	-	-	-	28.00
อัตราการบริโภคบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) ^{20/}	-	19.94	20.72	19.90	-	19.10	-	-	-	17.40
การใช้เวลาในชีวิตประจำวัน										
การใช้บริการจากสื่อต่างๆ (ชม./วัน) ^{21/}	-	-	-	3.19	-	-	-	-	-	-
- การอ่านหนังสือ (รวมถึงพิมพ์/วารสารทางอินเทอร์เน็ต)	-	-	-	1.11	-	-	-	-	-	-
- การดูโทรทัศน์	-	-	-	3.00	-	-	-	-	-	-
- การดูวีดีโอ	-	-	-	2.07	-	-	-	-	-	-
- การฟังรายการวิทยุ	-	-	-	1.64	-	-	-	-	-	-
- การท่องอินเทอร์เน็ต	-	-	-	2.03	-	-	-	-	-	-
- การฟังสื่ออื่นๆ	-	-	-	1.26	-	-	-	-	-	-
จำนวนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้ Internet (ล้านคน) ^{22/}	16.60	18.30	21.70	24.59	29.80	33.40	36.00	42.42	49.69	N.A.
4. สิ่งแวดล้อม										
สารอันตราย										
ปริมาณการใช้สารเคมี (ล้านตัน) ^{23/}	68.13	62.38	21.42	20.36	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
ขยะ										
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ (ล้านตัน) ^{23/}	24.73	26.77	26.19	26.85	27.06	27.37	27.93	28.71	25.37	N.A.
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นใน กทม. (ล้านตัน) ^{23/}	4.01	4.13	3.94	4.19	4.21	4.88	4.85	4.96	4.48	N.A.
ความสามารถในการกำจัดขยะแบบถูกสุขลักษณะใน กทม. (ล้านตัน) ^{23/}	4.01	4.13	3.94	3.70	3.73	3.88	3.93	3.85	3.14	N.A.
ปริมาณของเสียอันตรายทั่วประเทศ (ล้านตัน) ^{23/}	3.57	3.30	2.69	3.45	3.51	2.63	1.89	2.04	1.99	N.A.
มลพิษทางอากาศ										
ค่าเฉลี่ยฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน มก./ลบ.ม. (บริเวณพื้นที่ทั่วไปใน กทม.) ^{23/}	38.20	41.00	41.30	38.20	38.38	35.43	46.29	43.14	37.57	N.A.

ที่มา: 1/ 7/ รายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

2/ สำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

3/ ข้อมูลสถิติคดีอาญา อาชญากรรม อุบัติเหตุจราจร จากระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) สำนักยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลประชากรจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 และ พ.ศ. 2553-2583 ประมวลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4/ กลุ่มงานข้อมูลและข้อสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปี 2558- 2563 เป็นร้อยละของเด็กที่กระทำผิดซ้ำจากการติดตามในรอบ 1 ปี ต่อจำนวนการปล่อยตัวทั้งหมด

5/ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี (การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 สบ. ให้บริษัทเอกชนดำเนินการตั้งแต่ไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2552)

6/ ข้อมูล GDP chain volume measures [reference year = 2002] (original) จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และข้อมูลการมีงานทำจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม หมายเหตุ ตั้งแต่ปี 2556 ข้อมูลการมีงานทำมีการปรับค่าถ่วงน้ำหนักโดยใช้ชุดข้อมูลค่าคาดประมาณประชากรของประเทศไทย ปี 2553-2583

8/ รุปรายงานการป่วย กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่ปี 2550 ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการเก็บข้อมูลจาก 75 กลุ่มโรค เป็น 298 กลุ่มโรค

9/ รายงานการศึกษาข้อสมมุติเพื่อใช้ในการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2583 (ฉบับปรับปรุง) (สศช., 2562ข) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี 2553 การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

10/ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ประมวลผลโดยกองพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

11/ สถิติการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โอลิมปิกสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

12/ 13/ ข้อมูลปี 2545-2546 จากรายงานผลการประเมินโอกาสและคุณภาพการศึกษาของคนไทย สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นไป จากปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทย กลุ่มพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

14/ รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

15/ มีการจัดทำข้อมูลปี 2559 เป็นปีสุดท้าย สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

16/ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข

17/ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

18/ ระบบบูรณาการข้อมูลการตายจากอุบัติเหตุทางถนน https://public.tableau.com/profile/datacenter#/?vizhome/RTDDC1_ServerWorkshopEP1/DB_ และประชากรกลางปี กระทรวงสาธารณสุข

19/ รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

20/ การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

การสำรวจพฤติกรรมกรสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2547, 2550, 2554, 2557 และ 2560 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2552, 2556 และ 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ปี 2544-2548 เป็นการสำรวจของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป) ทำการสำรวจทุก 2 ปี

21/ รายงานการสำรวจการใช้เวลาของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ทำการสำรวจทุก 5 ปี

22/ การสำรวจการมีรายได้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

23/ รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. 2564. จำนวนสถานประกอบการขอใช้มาตรา 75 พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ ปี 2561-2564.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2565. ระบบรายงานการประเมินสุขภาพจิตคนไทย. <https://moph.go.th/index.php/news/read/769>. (สืบค้นเมื่อ 27 มกราคม 2565).
- กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2565. รายงานสถานการณ์โรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2564. เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน.
- . 2564. สถิติสถาบันการเงิน.
- . 2564. ข่าวฉบับที่ 75/2564 เรื่อง “สปท. ผ่อนคลายมาตรการ LTV ชั่วคราว เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านภาคอสังหาริมทรัพย์”.
- มูลนิธิอิสรชน. 2563. คนเร่ร่อนในสังคมไทย แก้อย่างไร. เข้าถึงได้จาก https://www.area.co.th/thai/area_announce/area_press.php?strquery=press_announcement3339.htm (สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2565)
- รณภูมิ สามัคคีคารมย์. 2560. นิยาม และมายาคติกับความเป็นจริงของคนไร้บ้าน ผ่านการสำรวจในพื้นที่กรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยสังคม, 40(2), 155-188.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2557. พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557. เข้าถึงได้จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2557/A/083/1.PDF>. (สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2565)
- ศูนย์ข้อมูลข้อเสนอแนะ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2564. สถิติจราจรทางบก ตุลาคม-ธันวาคม 2564.
- . 2564. สถิติคดีอาญา ตุลาคม-ธันวาคม 2564.
- สำนักข่าวเอชโฟกัส. 2565. “ตีแผ่ 4 ข้อเท็จจริงของบุรีไฟฟ้า ตัวเชื่อมเยาวชนสู่ยาเสพติด”. เข้าถึงได้จาก <https://www.hfocus.org/content/2022/01/24296>. (สืบค้นเมื่อ 27 มกราคม 2565).
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). 2559. รายงานวิจัย เรื่อง การสำรวจข้อมูลทางประชากรเชิงลึกของคนไร้บ้านในเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง. เข้าถึงได้จาก <https://penguinhomeless.com/bangkok-homeless-report/> (สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2565)
- . 2565. “สูบบุหรี่ไฟฟ้า เสี่ยงเกิดภาวะสมองล้า”. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/55741-สูบบุหรี่ไฟฟ้า%20เสี่ยงเกิดภาวะสมองล้า.html>. (สืบค้นเมื่อ 27 มกราคม 2565).
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. 2564. สถิติเรื่องร้องเรียน สำนักรับเรื่องร้องเรียนและคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการโทรคมนาคม ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-31 ธันวาคม 2564
- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2564. “ผลการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรื ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564”. รายงานเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2564
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.). 2563. รายงานผลกระทบโควิด-19 ต่อชีวิตของกลุ่มคนไร้บ้านและคนจนเมือง. เข้าถึงได้จาก <https://www.tsri.or.th/dv/312/TSRI-Factsheet-ผลกระทบโควิด-19-ต่อชีวิตของกลุ่มคนไร้บ้านและคนจนเมือง-คนไร้บ้านในสถานการณ์โควิด-19-ตุลาคม-2563> (สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2565).
- สำนักงานประกันสังคม. 2564. จำนวนผู้ประกันตนภาคบังคับ (มาตรา 33) ภาคสมัครใจ (มาตรา 39 และ 40) ปี 2561-2564.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 2563. รายงานการพิจารณา เรื่อง แนวทางการให้ความช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง (กลุ่มคนไร้บ้าน) เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ ของ คณะกรรมาธิการการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา. เข้าถึงได้จาก https://www.senate.go.th/document/mSubject/Ext86/86046_0001.PDF
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. ดัชนีเศรษฐกิจการเกษตร ปี 2562-2564.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2564. การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ปี 2562-2564
- . 2564. จำนวนการเกิดจากการทะเบียน จำแนกตามเพศ ภาค และจังหวัด พ.ศ. 2555-2564.
- . 2564. อัตราการเจริญพันธุ์รวม พ.ศ. 2553-2564
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2564. โครงการสำรวจและศึกษาเพื่อการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม เรื่อง การปรับตัวของแรงงานและผู้ประกอบการ SMEs ในภาคการท่องเที่ยวจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยบริษัท ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ จำกัด.
- . 2564. “บัญชีกระแสการโอนประชาชาติ (National Transfer Account: NTA) กับการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย”
- . 2565. ค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือนหมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่.
- องค์การอนามัยโลก. “โรคโควิด 19 และปัจจัยเสี่ยงโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง”. เข้าถึงได้จาก <https://cdn.who.int/media/docs/default-centers-for-disease-control-and-prevention>
- Centers for Disease Control and Prevention. 2019. Morbidity and Mortality Weekly Report “Vital Signs: Tobacco Product Use Among Middle and High School Students — United States, 2011–2018”
- Bloomberg Intelligence. 2564. Metaverse may be \$800 billion market, next tech platform. เข้าถึงได้จาก <https://www.bloomberg.com/professional/blog/metaverse-may-be-800-billion-market-next-tech-platform/> (สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565).
- Dzyuba, A and Rohi, A. 2021. 7 Challenges of The Metaverse. เข้าถึงได้จาก <https://lucidrealitylabs.com/blog/7-challenges-of-the-metaverse> (สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2565)
- HonestDocs. 2565. ผลสำรวจความคิดเห็นและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับโรคซึมเศร้า พ.ศ. 2562 เข้าถึงได้จาก <https://hd.co.th/depression-survey-2019>. (สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2564).
- IMD. 2564. World Digital Competitiveness Ranking 2021 เข้าถึงได้จาก <https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-digital-competitiveness/>. (สืบค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2565).
- Jill Pable. 2018. Shelter design can help people recover from homelessness. เข้าถึงได้จาก <https://theconversation.com/shelter-design-can-help-people-recover-from-homelessness-98374> (สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2565)
- Lik-Hang LEE, Tristan Braud and teams. 2021. All One Needs to Know about Metaverse: A Complete Survey on Technological Singularity, Virtual Ecosystem, and Research Agenda. เข้าถึงได้จาก https://www.researchgate.net/publication/355172308_All_One_Needs_to_Know_about_Metaverse
- Motortrivia. 2564. สรุปยอดจองรถยนต์และจักรยานยนต์ในงาน Motor Expo 2021. เข้าถึงได้จาก <https://motortrivia.com/2021/12/motor-expo-2021-booking/> (สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2565)
- nPerf 2565. แผนที่ความครอบคลุม 3G/4G/5G ของประเทศไทย. เข้าถึงได้จาก <https://www.nperf.com/th/map/TH/-/-/signal/?ll=13.15437605541853&lg=101.51367187500001&z=5>. (สืบค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2565).
- OECD. 2020. “Better data and policies to fight homelessness in the OECD”, Policy Brief on Affordable Housing เข้าถึงได้จาก <http://oe.cd/homelessness-2020>. (สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2565)
- Thai PBS. 2564. “สินค้าล่อลวง” ได้ไม่คุ้มเสีย กฎหมายคุ้มครองหรือไม่ ? เข้าถึงได้จาก <https://bit.ly/3s7ZGUb> (สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2565)
- WEF. 2562. The Global Competitiveness Report 2019. เข้าถึงได้จาก https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf. (สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565).

กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

ผู้ประสานงาน / Contact persons

หากต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติม กรุณาสอบถามได้ที่

E-mails : Pairat@nesdc.go.th

โทร. 0-2280-4085 ต่อ 3617

https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=socialoutlook_report

การเผยแพร่ที่จะมาถึง

กุมภาพันธ์ 2565

- รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่ ปี 2564

มีนาคม 2565

เมษายน 2565

พฤษภาคม 2565

- รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี 2565

มิถุนายน 2565

กรกฎาคม 2565

สิงหาคม 2565

กันยายน 2565

- รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง ปี 2565

- รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2564
- ดัชนีความก้าวหน้าของคน ประจำปี 2565

ตุลาคม 2565

พฤศจิกายน 2565

ธันวาคม 2565

มกราคม 2566

- รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสาม ปี 2565